

3 | 2009

duševné

INTELLECTUAL PROPERTY | GEISTIGES EIGENTUM | LA PROPRIÉTÉ INTELLECTUELLE

REVUE PRE TEÓRIU A PRAX
V OBLASTI DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA
| ŠTVŔŤROČNÍK | ROČNÍK XIII

vlastníctvo

ÚRAD PRIEMYSELNÉHO VLASTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Prof. RNDr. Vladimír Bužek, DrSc.
Prispel k tomu, že sa Slovensko dostalo na mapu vedy
s. 30

Stretnutie používateľov elektronických služieb

Úrad priemyselného vlastníctva SR v spolupráci s Európskym patentovým úradom a Úradom pre harmonizáciu vnútorného trhu organizuje 20. – 21. októbra 2009 dvojdnové Stretnutie používateľov elektronických služieb.

Program podujatia tvoria prezentácie a praktické cvičenia zamerané na tieto témy:

- elektronické služby EPÚ a OHIM
- elektronické podávanie prihlášok
- patentové a známkové informácie

Stretnutie je určené patentovým zástupcom a ich asistentom, prihlasovateľom, pracovníkom kontaktných a informačných miest a informačno-poradenských miest pre inovácie.

Miesto konania: Úrad priemyselného vlastníctva SR
Jána Švermu 43
974 04 Banská Bystrica 4

Program a registrácia účastníkov: www.upv.sk

„Daj pokoj a nevymýšľaj!“

Vážení čitatelia,

dovoľte mi niekoľko myšlienok súvisiacich s novým školským rokom. Občas ma pozvú aj do škôl, aby som im priblížil postupy tvorivého myslenia.

„Nebudte nešťastní, ak sa žiaci nezapoja do aktivít, ktoré máte pripravené. Ani my nevieme, ako na nich – sú veľmi pasívni,“ upozornila ma pani učiteľka. Začal som tým, že som opísal zaujímavú cvičnú problémovú situáciu. „Ak niekto bude vedieť, ako na to, nech príde k tabuli,“ vyzval som žiakov. Asi šesť z nich sa okamžite rozbehlo tak, že ma skoro prevrátili... Ich aktivita nepoľavila počas celého stretnutia. Pri odchode ma na chodbe dobehol jeden žiačik a ukazoval mi, čo všetko už dávnejšie počas vyučovania povymýšľal. Mal pokreslený skoro celý zošit a veľmi sa potešil, že si ho zoberiem domov preštudovať, či by to nemohli byť vynálezy. Podľa hodnotení pani učiteľky to bol jeden z tých horších žiakov. Ja som si pritom spomenul na Edisona, ktorého učiteľ odmietol učiť, lebo ho považoval za málo chápaného. Sú desiatky ďalších prípadov výnimočne úspešných ľudí, ktorí mali v škole veľké problémy. Pani učiteľka sa nepáčilo najmä to, že žiaci boli počas hodiny nesprátni, vykrikovali jeden cez druhého a nečakali, koho vyvolám. Mal som vraj byť na nich prísnejší...

Na inom stretnutí, v inej škole, bola celkom iná atmosféra, aj keď išlo v podstate o to isté... Spomínam si najmä na to, keď účastníci mali vymyslieť a napísať čo najviac netradičných použití kancelárskej sponky. Čas bežal a nápady pribúdali oveľa pomalšie ako na podobných stretnutiach. Jedna z účastníčok stále viac prevracala oči k plafónu, červenala sa a potila. Keď som sa už začínal báť, že dostane infarkt, zámerne som sa otočil chrbtom. Na jej papieri bleskovo pribudlo pár „nápadov“, nie náhodou totožných s nápadi jej susedky. Ani moje ďalšie, veľakrát overené „figle“ na nabudenie tvorivej atmosféry nezabrali tak, ako inokedy. V čom bol „pes zakopaný“?

Na prvom opisovanom stretnutí sme sa tvorivo hrali so žiakmi, účastníkmi druhého boli učiteľky. Tie sa priznali, že hravé, tvorivé cvičenia nezapadali do predmetov, ktoré učia. Nepomáhali im poučky, vzorce ani iné naučené a nazhromaždené vedomosti. Najväčším problémom pre nich bolo voľne, tvorivo, aktívne myslieť (ale takto to neformulovali ony).

Zážitky z týchto dvoch stretnutí nepriamo súvisia s otázkou, ktorú som dostal už veľmi dávno na stretnutí s pracovníkmi jedného inovatívneho podniku. „Odkedy by sme mali vychovávať svoje deti k tvorivosti?“ opýtala sa jedna pracovníčka, ktorá nezabudla, že je aj mamičkou. Priznám sa, že ma táto otázka vtedy dost zaskočila. Niečo som vedel z literatúry, niečo už aj z rodičovskej praxe. Môj mozog pracoval asi na plné obrátky, keď zo mňa vyhrklo: „Najlepšie by bolo začať deti vychovávať asi tak dvadsať rokov pred narodením.“ Účastníci si najprv mysleli, že niečo nie je v poriadku (so mnou?), a žiadali vysvetlenie. To bolo prekvapujúco jednoduché: „Už rodičia (vychovávateľa, učiteľka...) by mali byť vychovávaní k tvorivosti.“

Tí by sa potom celkom inak správali aj k tým najmenším a ich tvorivé schopnosti by dokázali podporovať a rozvíjať.“

Je to už veľmi dávno, čo som v časopise zameranom na výchovu mládeže publikoval článok s titulkom „Daj pokoj a nevymýšľaj!“. Paradoxnosť titulku zaujala vtedy a som presvedčený, že zaujme aj teraz. Čo som ním chcel povedať?

V článku som opísal bežnú situáciu, ktorá ani po rokoch nestratila na aktuálnosti... Otec si sústredene pripravuje dôležité materiály do práce. Príde za ním synček, ktorý sestrin kočík pre bábiky prerobil na pretekárske autíčko. Chce sa pochváliť a začne vysvetľovať princíp svojho vynálezu. Otec sa ani neobzrie a synovi bez rozmýšľania povie (nie prvýkrát): „Daj pokoj a nevymýšľaj!“ Synček smutne „zaradí spiatocku“ a ide sa pochváliť mamke. „Nemôžeš sa hrať niekde inde?“ zareaguje mama a dodáva: „Tú misku mi už aj vráť na miesto!“ Nepomohlo ani vysvetlenie, že tá miska je teraz prilba pre macka, ktorý je šoférom. „Prilba“ putuje do matkinej poličky a malý neuznaný vynálezca ide pozerat' televíziu.

Zamysleli ste sa niekedy nad tým, čo chceme od detí či žiakov, keď im povieme: „Daj pokoj a nevymýšľaj!“?

Uvedomili ste si, že keby nás naozaj poslúchli, bolo by to strašné? Dali ste si to do súvislosti napríklad so známym „Myslím, teda som.“?

Prevažná väčšina rodičov by asi povedala: „Škola je na to, aby naučila deti myslieť. My na to doma nemáme čas. A ani to nemáme odkiaľ vedieť.“

Učiteľia sa bránia najmä tým, že čas vyučovania majú vyhradený na to, aby oboznámili žiakov s predpísaným učivom, zadali úlohy, skontrolovali úlohy, vyskúšali... a ani to nestíhajú. Tí (naj)úprimnejší by možno priznali, že ich to na fakulte ne(na)učili.

Dovoľm si povedať, že sme premrhali (minimálne) tých spomínaných dvadsať rokov pred narodením (pôvodný článok som napísal pred 23 rokmi). Veľmi rád by som uveril, že učiteľia v tomto školskom roku lepšie využijú možnosti učiť tvorivejšie, čo im už rok ponúka najnovšia školská reforma.

Asi pred rokom som bol na prezentácii nezávislého hodnotenia vysokých škôl, ktoré urobila skupina významných odborníkov. Na moju otázku, koľko bodov udeľovali za patenty, prípadne iné právne chránené predmety priemyselného vlastníctva, som dostal odpoveď, že tie vôbec neboli pri hodnotení brané do úvahy...

Napriek tomu všetkému, a vlastne práve preto opravujem titulok editoriálu na „**NEDAJ POKOJ A VYMÝŠĽAJ!**“.

Ing. Štefan Holakovský
patentový zástupca, vynálezca

Prof. RNDr. Vladimír Bužek, CSc.
Prispel k tomu, že sa Slovensko dostalo na mapu vedy
s. 30

OBSAH

3 Editoriál „Daj pokoj a nevymýšľaj!“ (Holakovský, Š.)	26 Pohnime rozumom! – 13. časť Bionika v útoku aj obrane (Holakovský, P., Holakovský, Š.)	47 Právne vety rozhodnutí z GRUR Int.
6 Systém PCT, aj z pohľadu minulo-ročnej štatistiky (Hladká, L.)	30 Z galérie tvorcov Prispel k tomu, že sa Slovensko dostalo na mapu vedy. Prof. RNDr. Vladimír Bužek, CSc.	49 Správy z ÚPV SR
9 Patentovanie biotechnologických vynálezov v súčasnosti (Ševčenková, A.)	36 Úspešné príbehy Šírenie odkazu o potrebe inovácií	52 Správy z WIPO
16 Transpozícia smernice o audio-vizuálnych mediálnych službách (Laššáková, I.)	40 Spektrum dobrých nápadov a riešení	53 Správy z EPO
19 Aktuálne z autorského práva	42 Zaujalo nás História sa snúbi s modernou. Na návšteve v Múzeu kolies ETOP	55 Správy z OHIM-u
21 Vedecká tvorivá činnosť v kontexte autorského práva (Adamová, Z.)	45 Z rozhodnutí ÚPV SR	55 Správy z EÚ
		56 Správy zo sveta
		57 Nové publikácie
		58 Z obsahov vybraných časopisov

3 Editorial „Be Quiet and Don't Speculate!“	30 From the Gallery of Creators With his Contribution Slovakia Got on the Map of Science. Prof. RNDr. Vladimír Bužek, DrSc.	49 News from the IPO SR
6 PCT System, Even from the Last Year's Statistics	36 Success Stories Extending a Message of Innovation	52 News from WIPO
9 Patenting of Biotechnological Inventions in the Present Time	40 Spectrum of Useful Ideas and Solutions	53 News from the EPO
16 Transposition of Audiovisual Media Service Directive	42 Story that Caught Our Eye History Unites with Modernism. Visit of the Museum of Wheels ETOP	55 News from OHIM
19 Actual Issues of Copyright Law	45 Issues from Decisions of the IPO SR	55 News from the EU
21 Copyright Aspects of Scientific Creative Work	47 Legal Sentences from Decisions from GRUR Int.	56 World News
26 Think It! – Part XIII Bionics – in Attack and Protection		57 New Publications
		58 Tables of Contents of Selected Journals

CONTENTS ▲ ▼ INHALT

3 Leitartikel „Lass mich in Ruhe und nicht behellig!“	30 Aus der Galerie der Schöpfer Er trug bei, dass die Slowakei auf der Landkarte der Wissenschaft ist. Prof. RNDr. Vladimír Bužek, DrSc.	49 Nachrichten aus dem IPO SR
6 PCT-System, aus der Sicht der letzten Jahresstatistik	36 Erfolgsgeschichten Verbreitung der Nachricht über die Notwendigkeit von Innovationen	52 Nachrichten aus der WIPO
9 Die Patentierung biotechnologis- cher Erfindungen	40 Spektrum der guten Ideen und Lösungen	53 Nachrichten aus der EPO
16 Transposition der Richtlinie über die audiovisuelle Mediendienste	42 Wir haben bemerkt Geschichte verbindet mit Moderne. Besuch des Museum der Räder ETOP	55 Nachrichten aus dem OHIM
19 Aktuelles aus dem Urheberrecht	45 Aus den Entscheidungen des IPO SR	55 Nachrichten aus der EU
21 Die wissenschaftliche Arbeit im Rahmen des Urheberrechts	47 Rechtsätze der Entscheidungen aus GRUR Int.	56 Nachrichten aus der Welt
26 Klügeln wir! – 13. Teil Bionik in Angriff und Verteidigung		57 Neue Publikationen
		58 Inhalt von ausgesuchten Zeitschriften

System PCT, aj z pohľadu minuloročnej štatistiky

Ing. **Ludmila HLADKÁ**

Úrad priemyselného vlastníctva SR, Banská Bystrica

Ochrana vynálezov a technických riešení podľa Zmluvy o patentovej spolupráci (PCT) sa využíva **od roku 1978**, kedy zmluva vstúpila do platnosti. Tento systém, ktorý nie je neznámy ani slovenským prihlasovateľom, umožňuje podaním jednej medzinárodnej prihlášky zabezpečiť právnu ochranu vo všetkých zmluvných krajinách PCT.

Vychádzajúc zo štatistiky Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO¹), zatiaľ čo v minulom roku bolo 139 **zmluvných štátov PCT**, v súčasnosti ich je **141**. O systém PCT je medzi prihlasovateľmi vo svete značný záujem. Umožňuje totiž udeliť taký druh ochrany, aký dovoľuje príslušný členský štát podľa národnej/regiónálnej legislatívy.

Z hľadiska prihlasovateľa **system PCT prináša viaceré výhody**. Ide predovšetkým o podanie jednej medzinárodnej prihlášky, následné vypracovanie medzinárodnej rešerše a písomného posudku na patentovateľnosť, zverejnenie medzinárodnej prihlášky spolu s medzinárodnou rešeršou správou, ak je k dispozícii v čase zverejnenia, a vypracovanie správy o medzinárodnom predbežnom prieskume, ak o ňu prihlasovateľ požiadala. Na základe uvedených informácií sa prihlasovateľ môže včas rozhodnúť, či má záujem o pokračovanie konania o prihláške na národnej/regiónálnej úrovni, čo by malo viesť k udeleniu patentu alebo k zápisu úžitkového vzoru do registra, alebo konanie o prihláške ukončí v medzinárodnej fáze na základe výsledku správy o medzinárodnej rešerši alebo prieskumu. Takýmto spôsobom prihlasovateľ ušetrí značné finančné prostriedky, ktoré by vynaložil, ak by bez predchádzajúcej rešerše a prieskumu žiadal o udelenie patentu alebo o zápis úžitkového vzoru do registra na národných/regiónálnych úradoch. Okrem toho má dosť času na získanie finančných prostriedkov, ktoré musí vynaložiť pri vstu-

pe do národnej/regiónálnej fázy konania a na zaplatenie zástupcov, ktorí majú oprávnenie konať pred príslušnými úradmi.

V porovnaní s rokom 2007 počet medzinárodných prihlášok podaných podľa PCT v roku 2008 vzrástol o 2,3 %, t. j. o 163 600 prihlášok.

Najviac medzinárodných prihlášok podali prihlasovatelia z USA (53 521 prihlášok) a najväčší nárast v podaniach bol z Kórejskej republiky (12 %), Číny (11,9 %) a zo Švédska (12, 5 %). Od roku 1978 do konca minulého roka bolo podaných takmer 1 649 698 medzinárodných prihlášok.

Prihlasovatelia zo zmluvných štátov Európskeho patentového dohovoru, medzi ktoré patrí aj Slovenská republika, podali v minulom roku 55 879 medzinárodných prihlášok, čo je oproti predchádzajúcemu roku o 3,7 % viac.

Vlani medzi **top 15 krajín pôvodu** (podľa krajiny pôvodu prihlasovateľov) patrili USA, Japonsko, Nemecko, Kórejská republika, Francúzsko, Čína, Veľká Británia, Holandsko, Švédsko, Švajčiarsko, Kanada, Taliansko, Fínsko, Austrália a Izrael. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa o jedno miesto vyššie posunuli Čína, Švédsko, Kanada a Fínsko.

V medzinárodnom vestníku PCT Gazette bolo vlani **najviac medzinárodných prihlášok zverejnených** z oblasti medicínskych technológií (12 %), počítačových technológií (8,5 %) a z oblasti liečiv (7,9 %). Najväčší nárast počtu podaných prihlášok zazna-

menali metódy informačných technológií pre manažment (22,7 %) a mikroštruktúry a nanotechnológie (20,7 %), ktorých počet, aj napriek nárastu o vyše 20 %, je stále nízky.

Pokiaľ ide o slovenských prihlasovateľov, v minulom roku podali v Úrade priemyselného vlastníctva SR, ktorý v rámci PCT plní aj funkciu prijímacieho úradu, iba 29 medzinárodných prihlášok, čo je o 4 prihlášky menej ako v predchádzajúcom roku.

Slovenská republika v rebríčku **top 50 štátov pôvodu prihlasovateľov**, v prepočte domácich podaní na medzinárodné podania, v pomere medzinárodných podaní na vstup do národnej fázy konania, podielom vstupov do národnej fázy konania ku celkovému počtu zahraničných podaní a podielom vstupov do národnej fázy konania ku celkovému počtu podaní vo svete, sa dostala vlani na 40. miesto. Nie je to zlé postavenie vzhľadom na vysoký počet zmluvných štátov PCT a taký malý štát, ako je SR, ale v porovnaní so štátmi V4 má SR najhoršiu pozíciu (Maďarsko (29), Česká republika (30), Poľsko (31)).

Medzi **top 20 prihlasovateľov** sa v roku 2008 dostala na prvé miesto vo svete čínska spoločnosť Huawei Technologies Co., Ltd., ktorá podala o 372 medzinárodných prihlášok viac ako v predchádzajúcom roku a svoju pozíciu si polepšila o tri miesta. Japonská firma Panasonic Corporation klesla z prvého miesta na druhé a firma

1 Štatistika WIPO zverejnená v máji 2009.

Koninklijke Philips Electronics N.V. z Holandska obsadila iba tretie miesto. Toyota Jidosha Kabushiki Kaisha si zlepšila postavenie o dve miesta a dostala sa na štvrtú pozíciu. Svoje postavenie si oproti predchádzajúcemu roku výrazne zhoršili americké firmy: Qualcomm Corporation (11.) poklesla o štyri pozície, Microsoft Corporation (14.) a 3M Innovative Properties Company (18.) poklesli o šesť pozícií. Z amerických firiem sa medzi top 20 prihlasovateľov dostala firma E. I. du Pont de Nemours and Company, ktorá sa posunula vyššie o päť pozícií. Najvyšší posun o dvanásť pozícií zaznamenala firma Telefonaktiebolaget LM Ericsson (publ) (9.) zo Švédska.

Podľa štatistiky WIPO, z top 100 spoločností, ktoré v roku 2008 využili systém PCT, bolo 38 z USA, 28 z Japonska a 13 z Nemecka.

Do národnej/regionálnej fázy konania (lehota na vstup do národnej/regionálnej fázy konania podľa článku 22(1) PCT je 30 mesiacov od dátumu priority, tzn. prihlášky, ktoré boli podané v roku 2008 vstúpia do národnej/regionálnej fázy až po uplynutí uvedenej lehoty) v roku 2007 vstúpilo 430 357 medzinárodných prihlášok.

Zo štatistiky vyplýva, že prihlasovatelia majú najväčší záujem o právnu ochranu v Európe. Do regionálnej fázy konania v Európskom patentovom úrade (EPÚ) sa dostalo až 78 636 medzinárodných prihlášok, z nich 26 276 pochádzalo od amerických prihlasovateľov (33,4 %), 12 001 od japonských (15,3 %) a 10 850 od nemeckých (13,8 %).

Značný vplyv na vysoký počet medzinárodných prihlášok, ktoré vstúpili do regionálnej fázy konania v EPÚ, má uzatvorenie národnej fázy konania niektorými členskými štátmi Európskej patentovej organizácie, napr. Francúzskom, Talianskom, Holandskom a pod. Z uvedeného dôvodu, ak si prihlasovateľ chce zabezpečiť ochranu v spomínaných štátoch, musel vstúpiť do regionálnej fázy konania v EPÚ prostredníctvom systému EURO-PCT, ktorý je všeobecne známy a využívajú ho aj slovenskí prihlasovatelia.

Z mimoeurópskych štátov, o ktoré mali prihlasovatelia najväčší záujem z hľadiska právnej ochrany a vstúpili do národnej fázy konania, bolo Japonsko s 54 056 a USA s 51 173 medzinárodnými prihláškami. Na ďalších miestach boli Čína, Kórea, Kanada a Austrália.

Medzinárodné prihlášky možno podať na rôznych médiách. Väčšina prihlášok (64 %) bola v roku 2008 podaná elektronicky. Elektronické podania v kombinácii s podaním prostredníctvom PCT-EASY (papier + PCT-EASY) predstavujú takmer tri štvrtiny všetkých podaní (74 %). Vlni bolo 26 % prihlášok podaných na papieri, podanie papier + PCT-EASY využilo 10 % prihlasovateľov, elektronické podanie vo formáte PDF 32,1 %, elektronické podanie vo formáte XML 20,3 % a podanie cez webovú stránku (EFS-Web), ktoré sprístupnil Patentový a známkový úrad USA (USPTO), využilo 11,7 % prihlasovateľov.

Zo zverejnených štatistických údajov WIPO je zrejmé, že **podania v papierovej forme sú na ústupe**, no zároveň treba podotknúť, že elektronické podávanie medzinárodných prihlášok v roku 2008 umožnilo svojim prihlasovateľom iba 21 úradov zmluvných krajín PCT. Medzi ne patrí aj Slovenská republika.

ÚPV SR od roku 2006 aplikuje všetky možnosti online podávania medzinárodných prihlášok a v danej oblasti patrí medzi progresívne úrady v rámci zmluvných štátov PCT.

Čo sa týka jazyka podania medzinárodných prihlášok, vo svete stále dominuje angličtina. V tomto jazyku bolo v roku 2008 podaných až 59,7 % prihlášok. Nasleduje japončina (16,4 %), nemčina (11,4 %), čínština (3,4 %), kórejčina (3,1 %) a výrazne

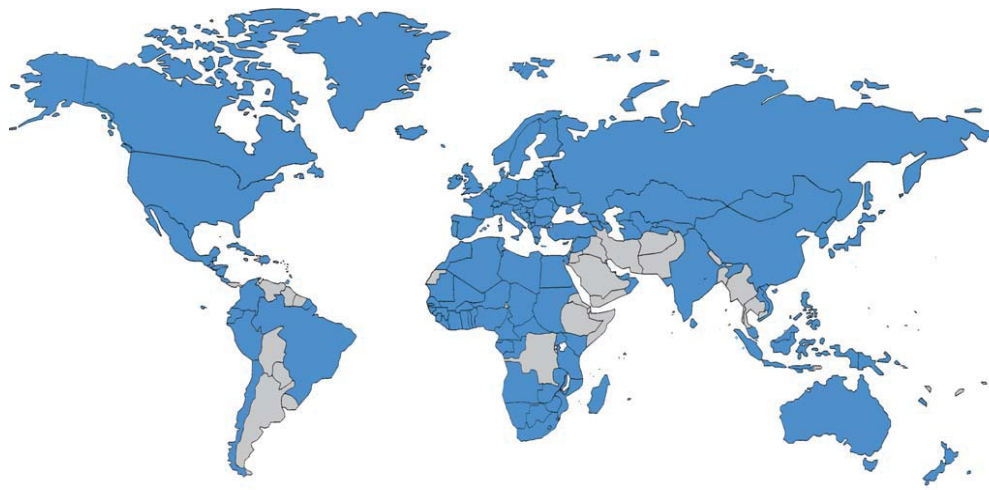
poklesol počet prihlášok vo francúzskom jazyku, ktorý sa dostal za čínštinu a kórejčinu.

Z hľadiska jazyka zverejnenia medzinárodných prihlášok bola v roku 2008 situácia rozdielna. Poradie bolo nasledujúce: angličtina, japončina, nemčina, francúzština a čínština je až na 5. mieste, aj keď počet zverejnených prihlášok v čínštine stúpil o 31,9 %. Vysoký nárast zverejnených prihlášok bol v ruskom (13 %) a španielskom jazyku (12,6 %).

Podľa PCT sa každá medzinárodná prihláška musí zverejniť po uplynutí 18 mesiacov od dátumu priority. WIPO zverejňuje prihlášky v medzinárodnom vestníku PCT Gazette. Podľa štatistiky, v roku 2008 bolo 91 % medzinárodných prihlášok zverejnených do 2 týždňov po uplynutí 18 mesiacov od dátumu priority, 94 % v lehote do 3 týždňov, 95 % do 4 týždňov a zvyšok bol zverejnený neskôr.

Niektoré medzinárodné prihlášky sa museli zverejňovať bez rešeršných správ, pretože WIPO dostalo iba 51 % správ o medzinárodnej rešerši od orgánov pre medzinárodnú rešeršu (ISA) v lehote do 16 mesiacov. Po lehote 20 mesiacov od dátumu priority bolo WIPO predložených 18 % správ o medzinárodnej rešerši. Z týchto informácií je zrejmé, že pomerne vysoké percento (53 %) medzinárodných prihlášok musel Medzinárodný úrad WIPO opätovne zverejňovať až po predložení správy o medzinárodnej rešerši.

Zmluvné štáty PCT

Zdroj: http://www.wipo.int/pct/en/list_states.pdf

Zo štatistiky WIPO tiež vyplýva, že prihlasovatelia strácajú záujem o medzinárodný predbežný prieskum. Jedným z dôvodov je, že od apríla 2002 sa predĺžila lehota na vstup do národnej fázy konania, a teda nie je potrebné ju „umelo“ predĺžovať podaním žiadosti o medzinárodný predbežný prieskum, ak ho prihlasovateľia skutočne nepotrebujú. Ďalším a nie zanedbateľným dôvodom je, že im na rozhodnutie ako postupovať ďalej stačí správa o medzinárodnej rešerši a písomný posudok, ktorý od roku 2004 vypracováva aj ISA.

V roku 2008 sa uskutočnilo aj niekoľko zmien v legislatívnej oblasti PCT. Dňa 31. marca 2008 na mimoriadnom zasadnutí Zhromaždenia Medzinárodnej únie pre patentovú spoluprácu bolo odsúhlasené zníženie poplatkov za podanie medzinárodnej prihlášky z 1 400 CHF na 1 330 CHF s platnosťou od 1. júla 2008. Uvedená zľava predstavuje 5 %-né zníženie poplatku. Pre fyzické osoby, ktoré sú zároveň prihlasovateľmi, sa uvedený poplatok znížil ešte o 90 %, ak podľa výpočtu priemerného národného dôchodku použitého Organizáciou Spojených národov (na určenia ich kritérií hodnotenia výšky príspevkov splatných v rokoch 1995, 1996, 1997) je národný dôchodok nižší ako 3 000 USD na osobu. Tieto zľavy sa týkajú aj slovenských prihlasovateľov, pretože spĺňajú uvedené kritérium a 90 %-né zníženie poplatkov skutočne aj využívajú.

Okrem toho, od 1. júla 2008 zmeny v pravidlách PCT umožňujú prihlasovateľom požiadať orgán pre medzinárodnú rešerš (ISA), aby vzal do úvahy aj výsledky rešerše vypracovanej iným ISA alebo národným/regionálnym úradom. Ide o zmenu pravidla 41.1 a prijatie nových pravidiel PCT 4.12 a 12bis.1.

Ďalšie zmeny umožnili prijímacím úradom predĺžiť lehotu na zaplatenie poplatkov za žiadosť o obnovenie práva na prioritu o dva mesiace (pravidlo PCT 26bis.3(d)) a tiež zabrániť zverejneniu medzinárodnej prihlášky, ak žiadosť o späťvzatie dostane Medzinárodný úrad WIPO pred ukončením technických príprav na zverejnenie prihlášky.

Aby sa umožnila rýchlejšia komunikácia medzi prihlasovateľom/zástupcom a medzinárodným úradom, formulár žiadosti bol upravený tak, aby prihlasovateľ/zástupca mohol uvádzať aj svoju e-mailovú adresu.

Od 1. januára 2009 začali platiť ďalšie zmeny PCT, ktoré boli prijaté Zhromaž-

dením Medzinárodnej únie pre patentovú spoluprácu už v predchádzajúcich rokoch. Ide o zmeny, ktoré dovoľujú zástupcom konať aj pred orgánmi, ktoré vykonávajú medzinárodnú doplnkovú rešerš, ďalej boli doplnené ustanovenia o späťvzatie žiadosti o vykonanie medzinárodnej doplnkovej rešerše a o možnosti vrátenia manipulačných poplatkov a poplatkov za medzinárodnú doplnkovú rešerš.

Dňom 1. júla 2009 vstúpili do platnosti aj zmeny, ktoré objasňujú konanie prijímacích úradov v takých prípadoch, keď chybné pridelili číslo medzinárodnej prihlášky a majú v úmysle vydať rozhodnutie o tom, že prihláška neobsahuje nároky na ochranu alebo opis technického riešenia. Ide o pravidlo 29.4 PCT, podľa ktorého, ak prijímací úrad hodlá vydať rozhodnutie podľa článku 14(4) PCT, musí o tom informovať prihlasovateľa a dať mu dvojmesačnú lehotu na vyjadrenie. Podstatnou je aj zmena pravidiel 46 a 66 PCT, ktoré vyžadujú, že ak došlo k úpravám nárokov podľa článkov 19 a 34 PCT, nestačí predložiť len tie nároky, ktorých sa úpravy týkali, ale prihlasovateľia musia predložiť celý, kompletný súbor nárokov spolu s vysvetľujúcim listom o aké zmeny v nárokoch ide.

Úrad priemyselného vlastníctva SR zverejnil všetky zmeny Vykonávacieho predpisu k PCT v Zbierke zákonov ako oznámenie MZV SR pod č. 244/2008 Z. z., č. 248/2008 Z. z., č. 628/2008 Z. z., č. 629/2008 Z. z. a pravidelne informoval prihlasovateľov o zmenách Vykonávacieho predpisu k PCT prostredníctvom svojej webovej stránky, úradného vestníka, časopisu Duševné vlastníctvo i odborných seminárov.

Na záver je treba zdôrazniť, že **system PCT je neoddeliteľnou súčasťou patentového systému vo svete**. Aj po vyše 30 rokoch je stále funkčný vďaka tomu, že Medzinárodný úrad WIPO, ktorý má v správe všetky medzinárodné zmluvy a dohody, pružne reaguje na požiadavky praxe.

V priebehu rokov 2001 – 2007 bola PCT reformovaná a do systému sa dostali nové prvky, ktoré zjednodušujú podanie i konanie o prihláškach v medzinárodnej fáze. Čo je však nezanedbateľné, reforma umožnila zaviesť do celého systému nové informačné technológie. Systémom spred tridsiatich rokov už nebolo možné spracúvať také množstvo informácií, aké poskytujú medzinárodné prihlášky.

Prihlasovateľom a tretím stranám bola na webovej stránke WIPO sprístupnená celá databáza zverejnených medzinárodných prihlášok. WIPO sa tiež snaží o sprístupnenie informácií o tom, či medzinárodná prihláška vstúpila do národnej/regionálnej fázy konania v členských štátoch PCT. Zatiaľ v tejto oblasti spolupracuje s 36 národnými/regionálnymi úradmi členských štátov PCT, medzi ne patrí aj ÚPV SR, ktoré sú ochotné tieto údaje poskytnúť. Predpokladá sa, že sa ich počet v nasledujúcich rokoch rozšíri, a tým sa celý systém pre jeho používateľov stane ešte komfortnejším.

Aby systém PCT bol stále atraktívny, neustále sa hľadajú cesty na jeho zlepšenie. Na druhom zasadnutí pracovnej skupiny pre PCT v dňoch 4. – 8. mája 2009 bolo predložených viacero návrhov (USA, Kórea a Japonsko), ktoré sa týkali ďalšieho vývoja systému. Zástupcovia Medzinárodného úradu WIPO predložili vlastný návrh pod názvom „roadmap“, ktorý zlepšuje systém a zároveň ponecháva podstatu súčasného právneho rámca. Väčšina účastníkov zasadnutia ho podporila s tým, že bude potrebné vykonať niekoľko ďalších zmien v PCT, systém ponechá zmluvným štátom PCT slobodu v rozhodovaní o hmotnoprávných podmienkach patentovania, WIPO podporí vypracovanie ďalších detailnejších štúdií systému PCT a ďalej sa budú hľadať možnosti zníženia finančných nákladov v súvislosti s právnou ochranou pre malé a stredné podniky a univerzity.

Zdroj informácií

<http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/pct>

The International Patent system

– PCT Yearly Review (Developments and Performances, 2008).

PCT Newsletter, June 2009.

PCT SYSTEM, EVEN FROM THE LAST YEAR'S STATISTICS

HLADKÁ, L.:

Benefits of the legal protection of inventions and new technical solutions under Patent Cooperation Treaty (PCT). The statistics of international applications filed under the PCT in 2008. Last year's legislative changes in Regulations to the PCT, and some rules in force since early 2009. Current proposals to improve the system.

Patentovanie biotechnologických vynálezov v súčasnosti

Anita ŠEVČENKOVÁ

Úrad priemyselného vlastníctva SR, Banská Bystrica

Biotechnológia

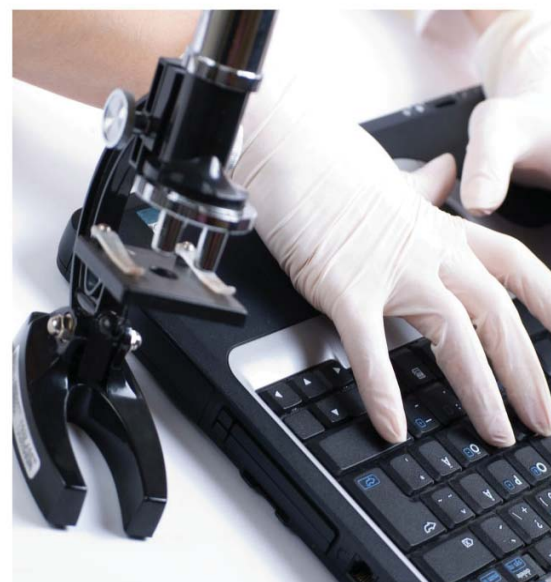
V odbornej literatúre a v právnych normách nájdeme rôzne definície biotechnológie a vyvíjajú sa v súvislosti s rozvojom v tejto oblasti.

„**Biotechnológia** znamená akúkoľvek technológiu, ktorá využíva biologické systémy, živé organizmy alebo ich deriváty na výrobu alebo na úpravu výrobkov alebo procesov na špecifické použitie.“ (Dohovor o biologickej diverzite, 1992.)

„**Moderná biotechnológia** znamená použitie *in vitro* techník pre nukleové kyseliny vrátane rekombinovanej DNA a priameho injektovania nukleovej kyseliny do buniek alebo organel, alebo fúzie buniek pochádzajúcich z taxonomicky rôznych čeladi, ktoré prekračujú prirodzené fyziologické prekážky reprodukcie alebo rekombinácie a ktoré nie sú technikami využívanými v tradičnom šľachtiteľstve alebo selekcii.“ (Kartagenský protokol o biologickej bezpečnosti k Dohovoru o biologickej diverzite, 2000.)

Podľa najnovšej definície OECD sa pod pojmom **biotechnológia** rozumie „využívanie vedy a technológie na živé organizmy ako aj ich časti, výrobky a modely pre premenu živých a neživých materiálov za účelom dospieť k novým znalostiam, tovarom a službám“.

Vo všeobecnosti, biotechnológie sú založené na integrovanom použití biochémie, molekulevej biológie, mikrobiológie a inžinierskych disciplín na dosiahnutie priemyselných aplikácií mikroorganizmov, buniek, tkanivových kultúr a ich súčastí. Za biotechnológiu považujeme každú technológiu využívajúcu živé organizmy alebo ich súčasti na výrobu alebo modifikáciu produktov, na šľachtenie rastlín a živočíchov alebo mikroorganizmov na špecifické použitie.

Priemyselno-právna ochrana

S ohľadom na vysoko nákladnú a rizikovú výskumnú činnosť v tejto oblasti je právna ochrana biotechnologických vynálezov principiálne významná pre ich ďalší rozvoj. Poskytnutie zodpovedajúcej ochrany je na jednej strane podnetom pre ďalšie inovácie v nadväzujúcich priemyselných odvetviach a na druhej strane je spôsobom, ako zabezpečiť návratnosť investícií a zisk. Pre tieto dôvody je účinná a harmonizovaná patentová ochrana podstatnou podmienkou na udržanie a posilnenie investícií do biotechnologického vývoja.

Vzhľadom na rozdiely v právnej ochrane biotechnologických vynálezov poskytovanej zákonmi a praxou jednotlivých členských štátov Európskej únie i na stále rastúci význam biotechnológií a genetického inžinierstva, mimoriadnu investičnú náročnosť a investičné riziko pri výskume a vývoji v tejto oblasti Európsky parlament a Rada EÚ upravili záväzný rámec patentovej ochrany biotechnologických vynálezov prijatím **smernice Európskeho parlamentu a Rady 98/44/ES o právnej ochrane biotechnologických vynálezov**. Jej implementácia do právnych predpisov európskych štátov vrátane Slovenskej republiky a tiež do Európskeho patentového dohovoru (EPD) viedla k harmonizácii legislatívy v patentovaní biotechnologických vynálezov v Európe.

Vďaka dosiahnutej harmonizácii právnych predpisov a vzhľadom na obrovský potenciál prieskumových a metodických pracovníkov Európskeho patentového úradu (ďalej EPÚ) a tiež vzhľadom na mnoho často precedenčných rozhodnutí sťažnostných a odporových inšancií EPÚ pri posudzovaní patentovateľnosti a udeľovaní ochrany na biotechnologické vynálezy v Úrade priemyselného vlastníctva SR vychádzame predovšetkým z praxe EPÚ, z ktorej vychádzajú aj ďalej uvedené konkrétne príklady.

Predmet biotechnologických vynálezov najčastejšie predstavujú:

1. peptidy, polypeptidy, resp. proteíny;
2. genetický materiál v podobe (kódujúcej) DNA, RNA, oligonukleotidov ako sond a funkčných častí génových konštruktov;
3. vektory (plazmidy) na transformáciu buniek a génovú terapiu;
4. transformované (transfekované) bunky, mikroorganizmy (vrátane zmutovaných) a hybridómy (produkujúce protilátky);
5. rastliny a zvieratá;

6. prvky ľudského tela;
7. spôsoby výroby a použitie uvedených predmetov.

Spôsoby definovania týchto produktov v patentových nárokoch majú svoje špecifiká, napríklad nárokovaný predmet v kategórii „výrobok“ môže byť definovaný pomocou štruktúrnych znakov, funkčných znakov (na odôvodnené rozšírenie ochrany) a ich kombináciou. Ďalšou možnosťou je použitie nároku typu „product by process“ za predpokladu, že nárokovaný výrobok je patentovateľný a nemôže byť charakterizovaný iným spôsobom. Paralelná definícia nárokov so štruktúrnymi/funkčnými znakmi a nároku typu „product by process“ je odmietaná, pretože štruktúrne/funkčné znaky poskytujú dostatočne jasnú definíciu predmetu v kategórii výrobok. Vynálezy definované v kategórii „spôsob“ zahŕňajú spôsoby výroby alebo použitia biologického materiálu, no treba zdôrazniť, že terapeutické a diagnostické metódy sú patentovateľné iba za predpokladu, že sa uskutočňujú *in vitro*.

1. Peptidy, polypeptidy, resp. proteíny

Najjasnejšiu definíciu poskytuje uvedenie ich konkrétnej aminokyselinovej sekvencie (štruktúrny znak) s odkazom na sekvenciu v Sekvenčnom protokole, prípadne sa sekvencia explicitne uvedie aj v patentovom nároku:

Napr.: *Ľudský placentárny rastový faktor 1..., ktorý má sekvenciu SEQ IN NO: X (alebo jeho sekvencia pozostáva zo SEQ ID NO: X)(pozn.: sekvencia má byť uvedená v Sekvenčnom protokole).*

Ďalšou alternatívou je definícia prostredníctvom uvedenia kódujúcej nukleovej kyseliny:

Napr.: *Ľudský placentárny rastový faktor kódovaný polynukleotidom (DNA alebo RNA), ktorý má SEQ ID NO: X (pozn.: sekvencia má byť uvedená v Sekvenčnom protokole).*

V obidvoch prípadoch je definícia jednoznačná a nie je potrebné znaky nárokovaného proteínu dopĺňať ďalšími (funkčnými) znakmi. Vo väčšine prípadov je požadovaná aj ochrana variantov nárokovaných proteínov, t. j. látok, ktoré majú rovnakú biologickú funkciu, ale ktoré sa od základného pro-

teínu odlišujú vo svojej aminokyselinovej sekvencii. V takomto prípade sa nárok formuluje pomocou kombinácie „zachovania funkčného znaku“ a „určitým stupňom homológie nárokovaného variantu proteínu“:

Napr.: *Proteín, ktorý má aspoň 65 %-nú homológiu so sekvenciou SEQ ID NO: X... a má aktivitu (funkciu)...*

Znenie nároku, v ktorom sa kombinuje (testom) overiteľný znak funkčnej aktivity proteínu s deklarovaným stupňom homológie jeho aminokyselinovej sekvencie vzhľadom na SEQ ID NO: X, je z hľadiska požiadavky na jasnú definíciu nárokovaného predmetu považované za plne vyhovujúce.

Ešte širšiu ochranu nárokovaných proteínov sa prihlasovatelia pokúšajú získať prostredníctvom nárokov definujúcich varianty proteínu, ktoré sú odvodené zo sekvencie proteínu SEQ ID NO: X deléciou, substitúciou, inzerciou a adíciou jednej alebo viacerých aminokyselinových zvyškov pri zachovaní deklarovanej funkcie. V takomto prípade funkcia nárokovaných variantov musí byť jasne definovaná a podložená opisom vynálezu.

Napr.: *Konformačné antigénne miesto koronavírusu SARS, ktoré má peptidovú sekvenciu SEQ ID NO: X:*

Xaa Leu Ser Asp Asn Pro Xaa Xaa Ala Pro Asn Tyr Thr Gln His Xaa,

kde Xaa 1 je zvyšok zásaditej aminokyseliny, Xaa 7 a Xaa 8 je zvyšok kyseljej aminokyseliny, Xaa 16 je zvyšok akejkoľvek aminokyseliny.

Ak sú uvedené peptidové sekvencie súčasťou rozsiahlejšej polypeptidovej sekvencie, potom je prípustný nárok uvádzajúci taký polypeptid, v ktorom je definovaná len jeho časť (napr. N-koncová časť, C-koncová časť alebo úplne definovaný úsek nukleotidov, bez vymedzenia jeho umiestnenia v nárokovanom polypeptide).

Napr.: *Konformačné antigénne miesto koronavírusu SARS, ktoré obsahuje (zahŕňa) peptidovú sekvenciu SEQ ID NO: X:*

Xaa Leu Ser Asp Asn Pro Xaa Xaa Ala Pro Asn Tyr Thr Gln His,

kde Xaa 1 je zvyšok zásaditej aminokyseliny a Xaa 7 a Xaa 8 je zvyšok kyseljej aminokyseliny.

V prípadoch, v ktorých nie je možné použiť uvedené znaky pre nárokovanie peptidy (polypeptidy, resp. proteíny), je povolené použiť kombináciu odlišných parametrov, ktorými sú molekulová hmotnosť, zdroj pôvodu, stupeň glykozylácie, imunologická reaktivita, afinita, elektroforetická mobilita, prítomnosť disulfidových mostíkov, konformácia atď.

Napr.: *Antigén pripraviteľný z Hamemonchus contortus, ktorý má molekulovú hmotnosť 45 kD stanovenú gélovou filtráciou, izoelektrický bod 8.1 a koncovú aminokyselinovú sekvenciu Ala Lys Cys Pro Asp.*

2. Genetický materiál v podobe (kódujúcej) DNA, RNA, oligonukleotidov, ako sú sondy a funkčné časti génových konštruktov

Najčastejšie ide o polynukleotid (štruktúrny gén), ktorý kóduje konkrétny proteín.

Napr.: *Gén kódujúci ľudský placentárny rastový faktor-1, ktorého sekvencia cDNA pozostáva zo sekvencie SEQ ID NO: X (pozn.: sekvencia je uvedená v Sekvenčnom protokole) a jeho funkčné ekvivalenty odvodené na základe degenerácie genetického kódu.*

Ďalej sú prípustné formulácie obsahujúce znak určitého stupňa homológie s uvedenou nukleotidovou sekvenciou.

Napr.: *Polynukleotid majúci sekvenciu SEQ ID NO: X alebo akýkoľvek polynukleotid so sekvenciou majúcou aspoň 80 %-nú homológiu k SEQ ID NO: X, ktorý je jeho funkčným ekvivalentom (a/alebo kóduje funkčne ekvivalentný proteín).*

Špecifickým prípadom je použitie znaku „hybridizácie“ nárokovanej sekvencie s určitou štruktúrne definovanou nukleotidovou sekvenciou. V takomto prípade je nutné jasne špecifikovať hybridizačné podmienky aspoň v opisnej časti patentovej prihlášky.

Napr.: *Polynukleotid schopný hybridizovať za prísnych podmienok s RNA sondou so sekvenciou SEQ ID NO: X:*

aug cug ccu gcu guc ccc ccc cag cag ugg gcc uug ucu gcu.

V súvislosti s proteínom, ktorý je kódovaný takouto hybridizujúcou alternatívnou nukleovej kyseliny, je postačujúce, keď je v nároku uvedený znak deklarovanej a testom (opísaným v opisnej časti) overiteľnej aktivity kódovaného proteínu.

Uvedené nukleotidové sekvencie môžu byť súčasťou rozsiahlejšej nukleotidovej sekvencie.

Napr.: *Polynukleotid obsahujúci fragment cDNA so sekvenciou SEQ ID NO: X:*

atg ctg cct gct gtg ccc ccc cag cag tgg gcc ttg tct gct.

V prípade definície nukleotidov sa okrem štruktúrnych znakov ďalej používajú vybrané parametre ako reštrikčné mapy, veľkosť (bp), hmotnosť (kD), zdroj – pôvod, kódovaná funkcia, napr. ako promótor, aktivátor, signálna sekvencia a pod.

Peptidy, polypeptidy, resp. proteíny a genetický materiál v podobe kódujúcej DNA, RNA, oligonukleotidov možno definovať aj pomocou znakov ich štruktúrnych zložiek.

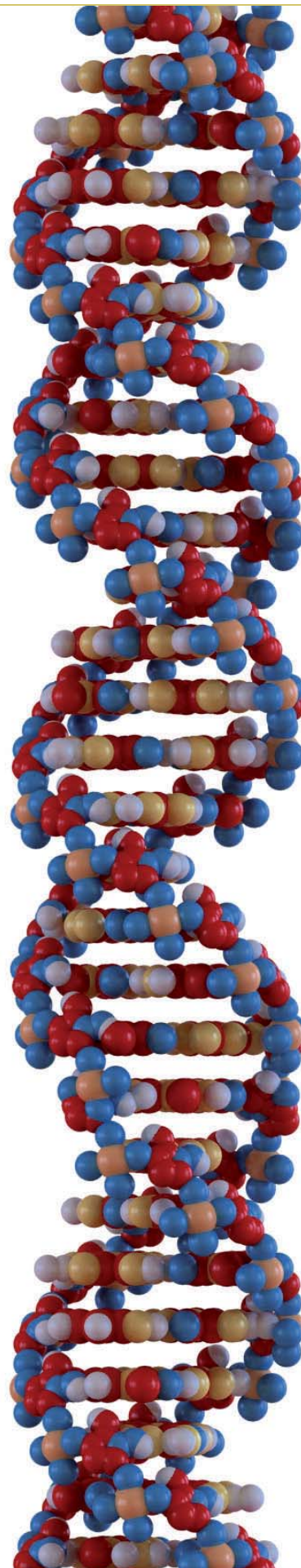
Napr.: *Fúzny proteín obsahujúci aminokyselinové sekvencie z dvoch odlišných alergénov z rodiny proteínov ns-LPS.*

Expresný kit schopný tkaninovo špecifickej exprese, obsahujúci promótor z..., signálnu sekvenciu z... a sekvenciu DNA kódujúcu lyzozomálny enzým, neobsahujúci natívnu signálnu sekvenciu.

V zmysle § 38 ods. 7 zákona č. 435/2001 Z. z. o patentoch, dodatkových ochranných osvedčeniach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (patentový zákon), sekvencie DNA (ako iné chemické produkty) nie sú patentovateľné v prípade, keď nie je definované ich použitie alebo funkcia. Ale všeobecné znaky, ako napríklad použiteľný ako sonda alebo hypotetický zoznam ich použitia a funkcie, bez ich preukázania nie sú postačujúce.

3. Vektory (plazmidy)

Vektory môžu byť definované zložením, odkazom na reštrikčnú mapu, t. j. vyobrazenie vektora znázorňujúce jeho štruktúru, alebo odkazom na uloženie hostiteľského kmeňa, ktorý obsahuje tento vektor v uznávanej zbierke kultúr. V patentových

nárokoch prihlasovateľa často používajú interné označenie vektorov, napr. vektor pCX157, no takéto označenie nemá technický význam a keďže nie je bežne zaužívané v odborných kruhoch, je hodnotené ako nejasné. Znenie nároku týkajúceho sa vektora môže byť nasledujúce:

Vektor obsahujúci DNA so sekvenciou SEQ ID NO: X.

Vektor na transformáciu hematopoetických kmeňových buniek obsahujúci sekvenciu DNA kódujúcu heterológny cytokín, ktorý má stimulačný účinok na rast makrofágu, a regulačnú sekvenciu, ktorá umožňuje reguláciu expresie cytokínu v závislosti od prítomnosti či neprítomnosti tetracyklínu.

4. Transformované (transfekované) bunky, mikroorganizmy (vrátane zmutovaných) a hybridómy (produktujúce protilátky)

Výraz mikroorganizmus je definovaný v rozhodnutí T 356/93 (OJ 1995, 545), podľa ktorého neznamená len baktérie a kvasinky, ale aj huby, riasy, prvoky, ľudské,

živočíšne a rastlinné bunky, t. j. všetky voľným okom neviditeľné jednobunkové organizmy, ktoré sa môžu rozmnožovať, vrátane plazmidov a vírusov. Všetky tieto predmety sú patentovateľné per se. Formulácia nárokov na ich ochranu všeobecne nespôsobuje problémy, či už ide napr. o nároky na ochranu hostiteľskej bunky („obsahujúci vektor podľa nároku...“) alebo o konkrétny mikroorganizmus, keď sú zvyčajne uvedené údaje o deponovaní.

Napr.: *Hybridómová línia s prístupovým číslom ATCC TIB 148.*

Kmeň Xanthomonas campestris NRRL – B1459 produkujúci polysacharid X.

5. Rastliny a zvieratá

Aby sa zabránilo dvojitej ochrane rastlinných odrôd a živočíšnych plemien, ktoré sú chránené zákonom č. 132/1989 Zb. o ochrane práv k novým odrodám rastlín a plemenám zvierat v znení neskorších predpisov, sú tieto predmety duševného vlastníctva vylúčené z patentovej ochrany. Táto výluka je ustanovená v § 6 ods. 1 patentového zákona, podľa ktorého sa paten-

ty neudelujú na odrody rastlín a plemená zvierat a aj v podstate biologické spôsoby vytvárania rastlín alebo zvierat.

a) Rastliny

Termín „rastlinná odroda“ nie je definovaný v patentovom zákone ani v EPD. Prvá definícia bola poskytnutá v rozhodnutí T 49/83 (OJ 1984, 112), podľa ktorého rastlinná odroda znamená skupinu rastlín, ktoré sú do značnej miery rovnaké vo svojich znakoch a ostávajú rovnaké po každom rozmnožovaní alebo každým rozmnožovacím cykлом. Rastlinné odrody sú v tomto význame všetky pestované odrody, klony, línie a hybridy, ktoré môžu byť pestované takým spôsobom, že sú jasne odlíšiteľné od ostatných odrôd, dostatočne homogénne a stabilné vo svojich základných znakoch. Na základe tohto rozhodnutia sa patenty neudelujú na rastliny a ich rozmnožovací materiál v geneticky fixovanej forme rastlinnej odrody.

Ďalej rozhodnutie T 356/93 (OJ 1995/545) týkajúce sa tejto problematiky, definuje výraz „rastlinná odroda“ v súlade s revidovaným znením Medzinárodného dohovoru o ochrane nových odrôd rastlín (International Convention for the Protection of New Varieties of Plants, 1991 – dohovor UPOV) ako akékoľvek zoskupenie

rastlín jedného botanického taxónu najnižšieho známeho zatriedenia, ktoré je bez ohľadu na to, či je vhodné na ochranu podľa dohovoru UPOV, charakterizované aspoň jednou prenosnou vlastnosťou odlišujúcou ju od iných skupín rastlín a ktoré je vo svojich rozhodujúcich vlastnostiach dostatočne homogénne a stabilné. Rozhodnutie **G 1/98** (OJ 2000, 111) vysvetľuje ďalšie nejasnosti v patentovaní rastlín. Na základe tohto rozhodnutia nárok, v ktorom nie je nárokovávaná špeciálna rastlinná odroda, nie je vylúčený z patentovateľnosti ani napriek tomu, že môže zahŕňať odrodu rastliny. V prípade nároku týkajúceho sa spôsobu prípravy rastlinnej odrody tento nárok nechráni rastlinu (t. j. výrobok) priamo získanú týmto spôsobom. Výluka patentovania rastlinných odrôd alebo v podstate biologických spôsobov vytvárania rastlín sa uplatňuje na rastlinné odrody bez ohľadu na spôsob, akým boli pripravené. Preto sú rastlinné odrody obsahujúce gény zavedené do ich predkov pomocou rekombinantnej génovej technológie vylúčené z patentovania.

Ďalším sporným termínom v tejto oblasti je „**v podstate biologický spôsob vytvárania rastlín**“, ktorého definícia je predmetom skúmania Veľkého sťažnostného senátu EPÚ v prípadoch pod označením **G 2/07** a **G 1/08**.

Prirodzene sa vyskytujúce rastliny

Divo rastúce rastliny sú vylúčené z patentovateľnosti, pretože patria k objavom. Rastliny, ktoré sú produktom konvenčného kríženia, predstavujú väčšinou rastlinné odrody, ktoré tiež nie sú patentovateľné.

Patentovateľnosť nárokov týkajúcich sa spôsobu prípravy rastlín vyskytujúcich sa prirodzene musí byť posúdená na základe podstaty vynálezu, pričom sa do úvahy berie potreba ľudského zásahu a jeho vplyv na získaný výsledok. V prípade, keď nárokovávaný spôsob zahŕňa niekoľko po sebe idúcich krokov, z ktorých každý jednoduchý krok môže byť označený ako biologický, celý spôsob nemusí byť považovaný za „v podstate biologický“, pretože pokiaľ úplnosť a postupnosť týchto krokov a špecifických operácií nenastáva v prírode prirodzene, takýto spôsob nezodpovedá klasickým spôsobom kríženia a je prípustný.

Z uvedeného vyplýva, že spôsob prípravy rastlín obsahujúci aspoň jeden podstatný technický krok, ktorý nemôže byť uskutočnený bez ľudského zásahu a ktorý má rozhodujúci vplyv na konečný výsledok, je patentovateľný.

Napr.: *Spôsob prípravy rastlín X obsahujúci kroky a, b, c, d...*

Ďalej sú prípustné nároky na spôsob, pri ktorom rastlina slúži ako zdroj izolácie produktu nášho záujmu, pretože nie je zameraný na prípravu rastliny. V takýchto prípadoch však je pri prieskume prihlášky potrebné vykonať rešerš aj v dostupných databázach poskytujúcich informácie o tradičných vedomostiach.

Hybridné rastliny

Hybridné rastliny často majú slabú stabilitu pri rozmnožovaní, a preto nemôžu byť charakterizované ako rastlinné odrody.

Napr.: *Hybridná rastlina majúca znaky a, b, c..., pričom a, b, c vyjadrujú štruktúrny znak fenotypu alebo presne definované parametre.*

Hybridná rastlina X, ktorú je možné získať spôsobom obsahujúcim kroky 1, 2, 3... (product-by-process claim).

Spôsob prípravy a použitie hybridných rastlín je interpretovaný podobne ako v prípade prirodzene sa vyskytujúcich rastlín.

Transgénné rastliny

V prípade transgénných rastlín je potrebné dbať na to, aby nárok nebol špecificky zameraný na určitú odrodu, no vo všeobecnosti tieto rastliny, spôsob ich prípravy a ich použitie sú patentovateľné.

Napr.: *Transgénná rastlina a jej semená obsahujúce sekvenciu rekombinantnej DNA, ktorá kóduje proteín X.*

Spôsob produkcie transgénných rastlín, ktorý zahŕňa krok zavedenia cudzorodej DNA do buniek danej rastliny a regeneráciu rastliny z týchto buniek.

Použitie transgénných rastlín X na technický účel Y.

Časti rastlín

Termín „rastlinné časti“ zahŕňa vysoko diferencované časti rastlín, ako sú napr. orgány – koreň, listy a pod., rozmnožovací materiál – semená, semenáčky, ale aj nediferencované alebo slabo diferencované časti, ako sú rastlinné pletivá a bunky. Vzhľadom na širšiu interpretáciu rastlinnej odrody, ktorá zahŕňa rastliny ako také a tiež ich rozmnožovací materiál v geneticky fixovanej forme, je potrebné pri definícii nárokov dbať na to, aby nárok nebol špecificky zameraný na určitú rastlinnú odrodu.

Rastlinné bunky a taktiež geneticky modifikované rastlinné bunky sú podľa patentovo-právnej praxe považované za mikroorganizmy a sú patentovateľné. Vynálezy týkajúce sa rastlinných buniek a bunkových kultúr môžu byť definované pomocou ich charakteristických znakov, spôsobom ich prípravy alebo odkazom na depozitné číslo, pod ktorým boli uložené v uznávanej depozitnej inštitúcii podľa Budapeštianskej zmluvy o medzinárodnom uznávaní ukládania mikroorganizmov na účely patentového riadenia.

Napr.: *Rastlinný materiál X, ktorý má znaky a, b, c...*

Rastlinný materiál X, ktorý je možné získať spôsobom obsahujúcim kroky 1, 2, 3... (product-by-process claim).

b) Zvieratá

Keďže v európskom meradle nie je k dispozícii žiadne jednotné priemyselno-vlastnícke právo, ktoré by chránilo plemená zvierat, a ani stanovená definícia termínu „živočíšne plemeno“ nie je jasná, podľa **T 19/90** (OJ 1990, 746) sa uplatňuje výnimka živočíšnych plemien len pri určitých skupinách živočíchov, ale nie pre živočíchov ako také. V prípade interpretácie termínu „živočíšne plemeno“ podľa tohto rozhodnutia bolo zdôraznené uplatnenie užšieho výkladu, a teda je patentovateľný predmet, ktorý nezahŕňa živočíšne plemeno alebo živočíšny druh. Vzhľadom na patentovateľ-

nosť zvierat bolo vydané ďalšie rozhodnutie **T 315/03** (OJ 2006, 15), v ktorom bol prehodnotený prístup k patentovateľnosti živočíšnych plemien, a bolo konštatované, že v prípade zvierat môžu byť aplikovateľné princípy týkajúce sa rastlinných odrôd, oznámené v rozhodnutí **G 1/98** (OJ 2000, 111). To znamená, že podľa praxe EPÚ patent nemôže byť udelený na živočíšne plemeno alebo druh, ale môže byť udelený v prípade, že plemeno spadá do rozsahu nároku. Definícia živočíšneho plemena alebo rodu s odvolaním sa na taxonomickú skupinu v záujme právnej istoty by mohla byť v zhode s definíciou rastlinných odrôd.

Pri posudzovaní patentovateľnosti transgénnych zvierat je potrebné posudzovať mieru utrpenia zvieratá oproti medicínskemu úžitku vynálezu pre človeka (alebo pre zvieru). Napríklad transgénna myš na testovanie produktov vlasovej kozmetiky v tomto zmysle nie je patentovateľná na rozdiel od transgénej myši s aktivovaným onkogénom ako modelovým organizmom na výskum rakoviny.

Napr.: *Transgénny cicavec s výnimkou človeka, obsahujúci DNA podľa nároku... (produktujúci proteín, kódovaný DNA podľa nároku a pod.)*

Harvardská onko-myš, ktorá je používaná ako model na štúdium rakoviny.

6. Prvky ľudského tela

Právny základ patentovej ochrany ľudského tela a jeho prvkov nájdeme v nasledujúcich ustanoveniach patentového zákona:

Podľa § 5 ods. 2 písm. d) sa patenty udeľujú na vynálezy, ktoré sa týkajú prvku izolovaného z ľudského tela alebo inak vyrobeného technickým spôsobom vrátane sekvencie alebo čiastkovej sekvencie génu i v prípade, ak štruktúra takého prvku je identická so štruktúrou prirodzene existujúceho prvku. Ale v prípade sekvencie alebo čiastkovej sekvencie génu v prihláške musí byť vysvetlená priemyselne využiteľnosť vynálezu (§ 38 ods. 7), t. j. ľudská DNA môže byť patentovaná iba v súvislosti s konkrétnou funkciou.

V prípade medicínskych výrobkov, ktoré majú pôvod v látkach alebo prvkoch izolovaných z ľudského tela či technicky vyrobených, je možná patentová ochrana, no ochrana vyplývajúca z takéhoto vynálezu sa nemôže rozšíriť na ľudské telo či jeho prvky existujúce v prirodzenom prostredí, t. j. dôležitým aspektom patentovateľnosti v tom-

to prípade je proces izolácie takéhoto prvku, ktorý nemôže prebehnúť prirodzene.

V zmysle § 6 ods. 1 písm. a) sa patenty neudeľujú na vynálezy, ktoré sa týkajú ľudského tela v rôznych štádiách vzniku či vývoja alebo sa týkajú len objavenia niektorého z prvkov ľudského tela vrátane sekvencie alebo čiastkovej sekvencie génu s výnimkou podľa § 5 ods. 2 písm. d).

Podľa § 6 sa patenty sa neudeľujú na vynálezy, ktorých obchodné využívanie by bolo v rozpore s verejným poriadkom alebo dobrými mravmi, najmä na

- spôsoby klonovania ľudských jedincov,
- spôsoby úpravy genetickej identity zárodočnej línie ľudských jedincov a
- využitie ľudského embrya na priemyselne alebo obchodné účely.

Špecifické prípady:

DNA

V prípade, že biologická funkcia a použitie DNA sú známe, je požadované, aby bol spôsob izolácie nový a vynálezcovský alebo DNA mala prekvapujúci, neočakávaný účinok, ktorý musí byť vysvetlený v patentovej prihláške, a tento účinok musí byť aj preukázaný.

Napríklad DNA alebo ním kódovaný proteín môžu predstavovať liečivo (napr. inzulín, rastový hormón), základ diagnostickej metódy rakoviny, receptor pre špecifický proteín alebo vírus (cieľené liečivá).

Protilátky

V prípade, keď ide o nový a vynálezcovský proteín (antigén), nároky týkajúce sa protilátky sú prípustné.

Napr.: *Protilátka viažuca sa k proteínu X.*

Protilátka špecifická k antigénu X.

V prípade, keď ide o známy proteín (antigén), proti ktorému je pripravená protilátka, takáto protilátka nespĺňa požiadavku vynálezcovskej činnosti, pretože príprava polyklonálnych a monoklonálnych protilátok je rutinnou záležitosťou v danom odbore. Patentovateľné sú len monoklonálne protilátky v prípade preukázania ich prekvapujúceho účinku, ktorým môže byť napr. špecifická k novému epitopu, prekvapujúci fyziologický účinok, nízka reaktivita k iným antigénom, vysoká afinita a pod.

Ľudské kmeňové bunky

Ľudské embryonálne kmeňové bunky nie sú explicitne uvedené vo výlukách z paten-

tovateľnosti. Na jednej strane ich môžeme považovať za prvky izolované z ľudského tela, a preto by mali byť patentovateľné. Na druhej strane, výluka na priemyselne alebo komerčne využitie ľudských embryí by mohla byť rozšírená aj na ľudské embryonálne kmeňové bunky, pretože pri ich získavaní bežne dochádza k deštrukcii embrya vo veľmi skorom štádiu vývoja (blastocysty). Súčasná prax EPÚ vylučuje z patentovateľnosti akýkoľvek predmet, teda aj ľudské embryonálne kmeňové bunky a ďalšie produkty, ktoré sú získané na základe deštrukcie ľudského embrya. Veľký stažnostný senát EPÚ v rozhodnutí **G 2/06** potvrdil tento postup. Podľa tohto rozhodnutia vylúčenie „využitia ľudského embrya na priemyselne alebo obchodné účely“ z patentovania vylučuje aj produkty, ktorých získanie nevyhnutne vyžaduje deštrukciu ľudského embrya, z ktorého sú uvedené produkty odvodené, aj keď táto metóda nie je súčasťou nároku. V prípade, keď ľudské embryonálne kmeňové bunky sú získané bez deštrukcie embrya, mohli by byť patentovateľné za predpokladu, že v patentovej prihláške je opísaná metóda získavania týchto buniek. Naopak, fetálne kmeňové bunky (napr. hematopoetické bunky z pučovníkovej krvi) a dospelé somatické kmeňové bunky akéhokoľvek pôvodu sú patentovateľné, pokiaľ spĺňajú základné požiadavky patentovateľnosti.

7. Patentové nároky zamerané na spôsoby prípravy a použitia

Spôsoby prípravy alebo použitia (napr. ako aktívnych zložiek prostriedkov alebo na produkčné, terapeutické, diagnostické alebo poľnohospodárske účely) už opísaných predmetov biotechnologických vynálezov sú vo všeobecnosti patentovateľné, ale je nutné zdôrazniť, že terapeutické a diagnostické metódy sú prípustné len v prípade, že sa uskutočňujú *in vitro*.

Napr.: *Použitie zlúčeniny X na výrobu liečiva na liečenie choroby Y. (Švajčiarska formulácia nároku.)*

Zlúčenina X na použitie na liečenie choroby Y.

Aj keď v mnohých postupoch génovej terapie vlastný zásah do buniek (ošetrenie) prebieha *ex vivo*, t. j. mimo tela liečeného organizmu, tieto postupy ako celok nie sú patentovateľné, pretože účinnosť postupu je z hľadiska jeho terapeutického účelu dosiahnuteľná len vnesením takto „opracovaných“ buniek do organizmu, teda postup implicitne zahŕňa nutný krok vykonaný na ľudskom či zvieracom tele.

Biologické vedy a biotechnológia patria v súčasnosti medzi rýchlo sa rozvíjajúce oblasti. S rozvojom nových metód liečenia a prevencie chorôb sa stále viac upevňuje ich úloha v zdravotníctve. Samostatnou a veľmi dynamicky sa rozvíjajúcou oblasťou sú biotechnológie zamerané na poľnohospodárstvo (rastlinná a živočíšna biotechnológia, aplikácia transgénnych organizmov a iné).

Aplikácia nových biotechnológií môže pomôcť v riešení globálnych problémov ľudstva, medzi ktoré patrí zabezpečenie racionálnej výživy ľudí, zmenšenie environmentálnych problémov a hlavne zlepšenie zdravia a kvality života.

Využívanie biotechnológií vo veľkom počte priemyselných odvetví priebežne pretvára priemysel a obohacuje trh o širokú škálu nových výrobkov.

Napriek pozitívam však biotechnológie všeobecne nesú v sebe aj veľké množstvo problémov vrátane etických otázok, a preto je nutné vývoj a výskum v tejto oblasti legislatívnym spôsobom regulovať.

Implementácia smernice č. 98/44/ES do právnych predpisov európskych štátov síce viedla k harmonizácii legislatívy v patentovaní biotechnologických vynálezov, ale pred 11 rokmi, keď k nej došlo, zákonodarca nemohol predvídať všetky špecifiká a problémy, ktoré sa vyskytnú pri patentovej ochrane vynálezov v tejto oblasti. Dôsledkom rýchleho vývoja sa neustále vynárajú nejasnosti v termínoch, ktoré sú v nej použité (napr. „v podstate biologický spôsob vytvárania rastlín alebo zvierat“) a ktoré boli v rovnakom znení implementované do patentového zákona, pretože je potrebné bližšie ich špecifikovať v súlade so súčasnými vedeckými poznatkami.

Literatúra

Case Law of the Boards of Appeal (Fifth Edition 2006) – <http://www.epo.org/patents/appeals/case-law.html>

Decision of the Enlarged Board of Appeal of 25th November 2008 No. G 2/06.

KLUBICOVÁ, K.: Rastliny ako predmet duševného vlastníctva. In: *Duševné vlastníctvo*, Banská Bystrica, 2004.

MONTRONE, M.: Case studies on sensitive matters, IPRAM course, 14-18. April 2008, Bratislava.

MONTRONE, M.: Patentability criteria with focus on biotechnological applications, IPRAM course, 14-18. April 2008, Bratislava.

PLAČKOVÁ, E.: Patentování biotechnologických vynálezů. In *Průmyslové vlastnictví*, 2007, roč. 17, č. 9-10.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 98/44/ES zo 6. júla 1998 o právnej ochrane biotechnologických vynálezov, Úradný vestník Európskej únie L 213, 30. 7. 1998.

Zákon č. 435/2001 Z. z. o patentoch, dodatkových ochranných osvedčeniach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

PATENTING OF BIOTECHNOLOGICAL INVENTIONS IN THE PRESENT TIME
ŠEVČENKOVÁ, A.:

Definitions of biotechnologies. Objects of biotechnological inventions and their industrial property rights protection. Specific examples of patent claims wording. Need of specification of terms used in a valid legal enactment.

Foto: www.jiunlimited.com

(Príspevok je skrátenou verziou záverečnej práce kurzu duševné vlastníctvo – ÚPV SR : 2008)

Transpozícia smernice o audiovizuálnych mediálnych službách

JUDr. Ivana LAŠŠÁKOVÁ*

Právna úprava vykonávania činností televízneho vysielania je v Slovenskej republike, ako aj v iných členských štátoch Európskej únie regulovaná ustanoveniami smernice 89/552/EHS,¹ ktorá sa uvádza aj pod názvom smernica o televízii bez hraníc (angl. *Television without Frontiers /TWF*). Pod vplyvom neustáleho vývoja technológií a možností šírenia audiovizuálnych obsahov sa na európskom trhu audiovizuálnych mediálnych služieb vytvárajú nové pomery. Audiovizuálne obsahy sú okrem klasického televízneho vysielania ponúkané už aj prostredníctvom internetu alebo mobilných komunikácií a rozširujú sa aj možnosti sprístupňovania na základe individuálnych požiadaviek.

Vývoj v uvedenej oblasti si vyžiadala úpravu regulačného rámca, čo viedlo k prijatiu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2007/65/ES z 11. decembra 2007, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 89/552/EHS o koordinácii určitých ustanovení zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení v členských štátoch týkajúcich sa vykonávania činností televízneho vysielania (ďalej aj **smernica o audiovizuálnych mediálnych službách** alebo **smernica**).² Bol ňou vytvorený základný stupeň koordinovaných pravidiel na všetky audiovizuálne mediálne služby. **Slovenská republika je povinná uviesť zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do účinnosti najneskôr do 19. decembra 2009.**

V súčasnosti je v legislatívnom procese návrh zákona, ktorý má byť transpozíčným opatrením zabezpečujúcim transpozíciu smernice o audiovizuálnych mediálnych službách do právneho poriadku Slovenskej republiky a ktorým sa menia a dopĺňajú viaceré právne predpisy, medzi ktoré patria:

- zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 220/2007 Z. z. o digitálnom vysielaní programových služieb a poskytovaní iných obsahových služieb prostredníctvom digitálneho prenosu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o digitálnom vysielaní) v znení zákona č. 654/2007 Z. z.,
- zákon č. 343/2007 Z. z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávaní audiovizuálnych diel, multimediálnych diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (audiovizuálny zákon).

V dôsledku transpozície smernice sa navrhujú legislatívne zmeny v oblasti vysielania a poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie, pretože pojem audiovizuálne mediálne služby zahŕňa tak lineárne audiovizuálne mediálne služby,

medzi ktoré patrí televízne vysielanie, ako aj nelineárne audiovizuálne mediálne služby, ktorými sú audiovizuálne mediálne služby na požiadanie.

Pokiaľ ide o lineárne audiovizuálne mediálne služby, právna regulácia by sa mala okrem vysielania klasických vysielateľov, ktorými sú vysielateľ zo zákona a vysielatelia s licenciou, vzťahovať aj na vysielanie televíznej programovej služby prostred-

* JUDr. Ivana Laššáková, riaditeľka odboru mediálneho práva a audiovizie, sekcia médií, audiovizie a autorského práva Ministerstva kultúry SR. Názory vyjadrené v tomto článku sú osobnými názormi autorky a obsah článku nemusí nevyhnutne zodpovedať oficiálnym stanoviskám Ministerstva kultúry SR.

1 Smernica Rady 89/552/EHS o koordinácii určitých ustanovení zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení v členských štátoch, týkajúcich sa vykonávania činností televízneho vysielania.

2 Ú. v. EÚ L 332, 18. 12. 2007.

níctvom internetu. Vyplýva to z recitálu transponovanej smernice, ktorá reguluje vysielanie cez internet ako jednu z foriem televízneho vysielania, keď deklaruje, že „televízne vysielanie zahŕňa najmä analógovú a digitálnu televíziu, živé vysielanie cez internet (live streaming), vysielanie cez internet (webcasting) a video na požiadanie s obmedzenou účasťou používateľa na jeho ovládanie (near-video-on-demand)“.³

Cielom smernice a právnej úpravy, do ktorej majú byť ustanovenia smernice premenované, nie je regulovať všetky obsahy na internete. Na to, aby vysielanie cez internet podliehalo regulácii, musí napĺňať znaky vysielania programovej služby, a teda musí byť vysielaním zámerného časového usporiadania programov a ďalších zložiek tejto služby, ktoré vytvárajú uzatvorený celok, sú simultánne prijateľné širokou verejnosťou, poskytované vysielateľom s cieľom informovať, zabávať alebo vzdelávať širokú verejnosť a za ktoré je redakčne zodpovedný vysielateľ. Vysielateľom prostredníctvom internetu nebude z právneho poriadku vyplývať také penzum povinností ako ostatným vysielateľom, čo znamená, že regulácia vysielateľov prostredníctvom internetu bude v porovnaní s reguláciou vysielateľa zo zákona a vysielateľov s licenciou omnoho miernejšia. Regulácia sa vôbec nebude týkať vysielania rozhlasovej programovej služby prostredníctvom internetu.

V oblasti regulácie nelineárnych audiovizuálnych mediálnych služieb sa v záujme náležitej transpozície smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky zavádza nový pojem – **audiovizuálna mediálna služba na požiadanie**. Uvedený pojem obsahovo zodpovedá pojmu video na požiadanie použitému v § 4 ods. 1 písm. b) zákona o digitálnom vysielaní,⁴ pri ktorom však absentuje jeho bližšia legálna definícia. V súlade s ustanoveniami smernice sa za audiovizuálnu mediálnu službu na požiadanie považuje služba primárne hospodárskej povahy, ktorá je určená na sledovanie programov v momente, ktorý si užívateľ zvolil, a ktorá je poskytovaná prostredníctvom elektronických komunikácií na jeho osobitnú žiadosť, na základe katalógu programov zostaveného poskytovateľom audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie, ktorej hlavným účelom je informovať, zabávať alebo vzdelávať širokú verejnosť a za ktorú redakčne zodpovedá poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na

požiadanie. V súlade s cieľmi, ktoré transponovaná smernica sleduje, sa za audiovizuálnu mediálnu službu na požiadanie nemá považovať poskytovanie zvukových záznamov.

V zmysle rozhodnutia Európskeho súdneho dvora „Audiovizuálne mediálne služby na požiadanie sa od televízneho vysielania líšia, pokiaľ ide o možnosti výberu a ovládania, ktoré má používateľ, a z hľadiska svojho vplyvu na spoločnosť“.⁵ Uvedené konštatovanie je dôvodom, prečo smernica predpokladá v súvislosti s audiovizuálnymi mediálnymi službami na požiadanie použitie miernejšej regulácie v porovnaní s reguláciou vysielania.

Smernica na jednej strane predpokladá aplikáciu miernejšej regulácie audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie, na druhej strane zároveň obsahuje ustanovenie, podľa ktorého „členské štáty majú naďalej možnosť požadovať od poskytovateľov mediálnych služieb, na ktorých sa vzťahuje ich právomoc, aby dodržiavali podrobnejšie alebo prísnejšie pravidlá v oblasti koordinovanej touto smernicou, za predpokladu, že tieto pravidlá sú v súlade s právom Spoločenstva“.⁶ Aj keď pri transpozícii smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky bolo uvedené ustanovenie smernice v niektorých prípadoch (najmä vo vzťahu k úprave povinností poskytovateľov audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie) aplikované, vo všeobecnej rovine bola v súvislosti s týmito službami zachovaná zásada miernejšej regulácie.

V dôsledku premietnutia ustanovení smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky dôjde k posilneniu ochrany ľudskej dôstojnosti a ochrany maloletých, keďže súčasná právna úprava vzťahujúca sa len na klasické vysielanie sa bude v určitom rozsahu vzťahovať aj na vysielanie prostredníctvom internetu a na poskytovanie audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie. Zároveň sa pre každého poskytovateľa audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie zavedie nová povinnosť zabezpečiť obmedzený prístup maloletých k obsahom, ktoré môžu narušiť ich fyzický, psychický alebo morálny vývin, a to takým spôsobom, aby k týmto obsahom maloletí nemali za bežných okolností prístup (PIN kód, registrácia a pod.), pričom voľba konkrétneho spôsobu zabezpečenia bude po-

nechaná na poskytovateľovi audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie.

Smernica zavádza nový všeobecný pojem „audiovizuálna komerčná komunikácia“, ktorý zahŕňa najmä reklamu, telenákup, sponzoring a umiestňovanie produktov, ako aj ďalšie formy komerčných oznamov naplňajúce znaky uvedené v definícii v čl. 3h) smernice. Do právneho poriadku Slovenskej republiky sa obsah tohto pojmu transponuje ako „mediálna komerčná komunikácia“. Slovo „audiovizuálna“ sa nahradí slovom „mediálna“ z toho dôvodu, aby sa uvedený pojem vzťahoval nielen na televízne, ale aj na rozhlasové vysielanie. Mediálna komerčná komunikácia bude zahŕňať najmä reklamu, telenákup, sponzorovanie, programovú službu určenú výhradne na reklamu, telenákup a vlastnú propagáciu, ale aj v našom právnom poriadku novú formu komerčného oznamu, a to umiestňovanie produktov v programoch.

K legislatívnym zmenám dôjde aj v oblasti vysielania reklamy a sponzorovania. Najmarkantnejšími zmenami v oblasti vysielania reklamy budú zmena pravidiel o zaraďovaní reklamy a telenákupu do televízneho vysielania a vypustenie denného limitu na vysielanie reklamy a denného a hodinového limitu na vysielanie telenákupu. Zmeny právnej úpravy sponzorovania sa budú odvíjať najmä od zmeny jeho koncepcie, pretože v súlade s ustanoveniami smernice bude možné sponzorovať okrem jednotlivých programov aj celú programovú službu alebo audiovizuálnu mediálnu službu na požiadanie.

V súlade s čl. 3g) smernice sa do právneho poriadku Slovenskej republiky zavedie nový inštitút – **umiestňovanie produktov** (angl. *product placement*). Umiestňovanie produktov je už dlhší čas bežným javom najmä v audiovizuálnej produkcii Spojených štátov, kde sú filmy spolufinancované veľkými značkovými firmami. Umiestňovanie produktov vo filmoch a iných audiovizuálnych dielach sa v poslednom čase stáva realitou aj v Európe, pričom jeho pravidlá sú nejednoznačné. Niektoré štáty túto formu mediálnej komerčnej komunikácie povoľujú, iné zakazujú, no mnohé vôbec neupravujú. Z uvedeného dôvodu je potrebné stanoviť jasné pravidlá používania tohto inštitútu, ktoré budú smerovať k ochrane

3 Recitál 20 smernice.

4 Zákon č. 220/2007 Z. z. o digitálnom vysielaní programových služieb a poskytovaní iných obsahových služieb prostredníctvom digitálneho prenosu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o digitálnom vysielaní) v znení zákona č. 654/2007 Z. z.

5 Rozhodnutie Súdneho dvora Európskych spoločenstiev vo veci C-89/04 Mediakabel BV proti Commissariaat voor de Media, 2005 Zb. roz. ESD I-04891.

6 Čl. 3 smernice.

diváka pred nežiaducim reklamným vplyvom, tak ako je to bežné aj pri ostatných druhoch mediálnej komerčnej komunikácie (reklama, sponzoring).

Pri transpozícii smernice dôjde v záujme zabezpečenia primeraného a nediskriminačného prístupu k informáciám o podujatiach, ktoré vyvolávajú zvýšený záujem verejnosti, aj k úprave súčasne platných podmienok výkonu práva na krátke spravodajstvo a ustanovení o prístupe verejnosti k významným podujatiam. Do slovenského právneho poriadku sa taktiež zakotví podpora koregulačných mechanizmov a rozšíri sa rozsah informačnej povinnosti Slovenskej republiky voči Európskej komisii.

Aby bola smernica do právneho poriadku Slovenskej republiky náležite transponovaná, nie je postačujúce iba prijatie formálne a obsahovo náležité transpozičného opatrenia, ale spolu s prijatím tohto opatrenia je potrebné zabezpečiť aj jeho náležitú aplikáciu, dodržiavanie povinností a efektívnu vymáhateľnosť práv z neho vyplývajúcich. Keďže dohľad nad dodržiavaním právnych predpisov upravujúcich vysielanie a retransmisiu je zverený do pôsobnosti Rady pre vysielanie a retrans-

misiu, transpozícia smernice ovplyvní aj jej činnosť. Tento orgán bude vykonávať štátnu reguláciu nielen v oblasti vysielania (vrátane vysielania cez internet) a retransmisie, ale aj v oblasti poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie. Na to, aby regulačný orgán mohol náležitým spôsobom vykonávať dohľad, musí byť informovaný o poskytovaní služieb, ktoré podliehajú jeho kontrolným oprávneniam. Z uvedeného dôvodu bude potrebné zaviesť pre vysielateľov prostredníctvom internetu a poskytovateľov audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie oznamovaciu povinnosť, ktorej účelom bude práve zabezpečenie informovanosti rady, pretože cieľom smernice nie je, aby uvedené subjekty podliehali konaniu o udelenie licencie.

Transponovaním smernice o audiovizuálnych mediálnych službách do právneho poriadku Slovenskej republiky sa vytvorí základný regulačný rámec pre všetky audiovizuálne mediálne služby, ktorý bude zároveň zodpovedať technologickému vývoju v danej oblasti a bude v súlade s hlavnými zásadami európskej audiovizuálnej politiky, ktorými sú pluralita médií, ochrana maloletých, ochrana spotrebiteľa a boj proti rasovej a náboženskej nenávisti.

TRANSPPOSITION OF AUDIOVISUAL MEDIA SERVICE DIRECTIVE

LAŠŠÁKOVÁ, I.:

Contribution of transposition of the European Parliament and Council Directive 2007/65/EC into the Slovak legal system – creating of comprehensive legal framework that covers all audiovisual media services, that means television broadcasting, as a linear audiovisual media service and on-demand audiovisual media services, as non-linear audiovisual media service. Increasing of protection of minors and modification of provisions concerning exclusive rights to short reports and public access to major events. New concept – media commercial communication (advertising, sponsorship, teleshopping and product placement). Product placement – new institute in the Slovak legal system. Transposition of Audiovisual Media Service Directive and its influence on the competence of Council for Broadcasting and Retransmission as a regulatory body.

Foto: www.jiunlimited.com

Aktuálne z autorského práva

V Bruseli sa 7. septembra 2009 uskutočnilo verejné vypočutie (public hearing) na tému **Google Books**, problému digitalizovania kníh, ktoré od roku 2004 realizuje operátor internetového vyhľadávača, spoločnosť Google. Tá za posledné roky ako súčasť svojho knižničného projektu zdigitalizovala 7 miliónov kníh, ktoré sú prístupné v amerických knižniciach. Projekt však prirodzene zahŕňa aj množstvo diel európskych autorov.

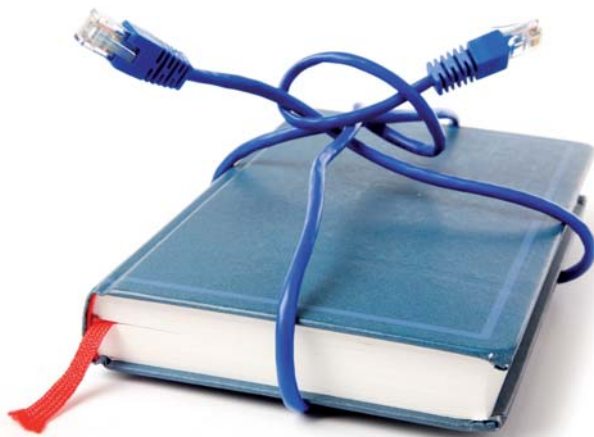
V rámci knižničného projektu spoločnosti Google (Google Books Library Project) vznikli, ale bez predchádzajúceho získania súhlasu autorov či iných nositeľov práv, enormné databázy literárnych diel. Z právneho hľadiska Google vychádza z toho, že v danom prípade nedochádza k neoprávnenému zásahu do práv týchto subjektov a že takýto postup je v súlade s Bernským dohovorom o ochrane literárnych a umeleckých diel. Odkazuje na obmedzenie upravené v práve USA, známe ako doktrína *fair use* (pocitívne používanie), a možnosť použitia diel bez súhlasu nositeľov práv na edukačné účely.

V roku 2005 americké združenie autorov a americká asociácia vydavateľov podali hromadnú žalobu proti spoločnosti Google s cieľom klasifikovať, či je jej konanie v súlade s autorským právom USA. Okrem samotného faktu, či je postup Googla v súlade s Bernským dohovorom, je však aktuálne potrebné venovať pozornosť aj súdnej dohode o vyrovnaní, ktorú spoločnosť podpísala.¹ Tá sa totiž môže týkať aj európskych autorov a vydavateľov a mať dôsledky na celú EÚ. V dohode o vyrovnaní

sa spoločnosť Google zaviazala uhradiť 125 miliónov dolárov, pričom 45 miliónov z nich má byť zaplatených nositeľom práv, ktorých knihy boli naskenované bez predchádzajúceho súhlasu.

Treba uviesť, že dohoda o vyrovnaní poskytuje projektu Googla právnu ochranu napriek tomu, že žiadna zo strán nezmenila svoju pozíciu ohľadne toho, či skenovanie kníh bolo oprávneným použitím (*fair use*), alebo či ide o porušenie autorského práva.

Dohoda o vyrovnaní poskytuje autorom a vydavateľstvám rôzne možnosti: môžu túto dohodu vylúčiť (*opt-out* princíp) a do

septembra 2009 vzniesť námietky; ďalej môžu do januára 2010 požadovať odstránenie knihy z digitalizačného programu. Títo nositelia obdržia jednorazovú platbu vo výške 60 dolárov za celú knihu alebo 5 – 15 dolárov za časti diel, plus 63 % z príjmov z reklamy a elektronického obchodu spojeného s týmito dielami.

Otázkou zásadného významu ostáva, či sa dohoda o vyrovnaní vzťahuje aj na európskych nositeľov práv. Spoločnosť Google v rámci svojho partnerského programu medzičasom uzatvorila licenčné dohody s vydavateľskými spoločnosťami

v Európe tak, aby bola oprávnená poskytnúť prístup k dlhším výňatkom online. Ďalší nositelia práv sa však k aplikácii dohody o vyrovnaní stavajú odmietavo vychádzajúc z toho, že takáto dohoda uzatvorená podľa práva USA sa nemôže aplikovať na európskych autorov.

Bez hlbšej analýzy amerického autorského a procesného práva i medzinárodného práva súkromného je každopádne veľmi problematické zhodnotiť, či skutočne v danom prípade dochádza k porušovaniu práv príslušných nositeľov so zreteľom na rozličné právne poriadky, ktoré sa na nich vzťahujú. Zdigitalizovanie kníh v počte 7 miliónov však môže podstatne zasahovať aj do práv európskych nositeľov práv a z hľadiska súťažného práva predstavovať aj neprimeranú výhodu vzhľadom na iné digitalizačné projekty realizované v Európe. V tejto súvislosti možno spomenúť najmä projekt digitálnej knižnice Europeana,² ktorý si kladie za cieľ absolútne rešpektovať autorské práva autorov a iných nositeľov práv. Na rozdiel od knižnice Googla súhlas na digitalizáciu diela do projektu Europeana sa vyžaduje predtým, ako dôjde k naskenovaniu diela, a teda k vyhotoveniu rozmnoženi. Naopak, spoločnosť Google najprv diela naskenovala a sprístupnila verejnosti. Odmena zaplatená nositeľom práv, ktorá je predmetom dohody o vyrovnaní, je však už len dôsledkom podania hromadnej žaloby.

Problémom sa bude aktuálne zaoberať Európska komisia, ktorá pripraví správu a bude informovať Európsky parlament. Správa bude venovaná najmä trom aspektom dohody o vyrovnaní, konkrétne problému kultúrnej diverzity, aplikácii autorského práva a voľnej súťaži (konkurencieschopnosti). I keď knižničný projekt Googla poskytuje lepší prístup k existujúcim dielam, a teda aj ku vzdelaniu, vedomostiam a tvorivosti, musí byť zaistené, aby práva autorov a vydavateľov boli zachované.

-o0o-

1 *Bližšie* <http://books.google.com/googlebooks/agreement/> (stav: 8. 9. 2009).

2 Europeana umožňuje prístup k približne 4,6 miliónom zdigitalizovaných položiek, ktoré zahŕňajú obrázky (vrátane máp a múzejných predmetov), texty (vrátane kníh, novin, denníkov a archívnych materiálov), zvukové nahrávky, filmy, videá a vysielania. V roku 2010 sa plánuje prepojenie na viac ako 10 miliónov digitálnych objektov. *Bližšie* www.europeana.eu (stav: 8. 9. 2009).

Dňa 16. júla 2009 Európsky súdny dvor (ESD) vo veci C-5/08, ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania súvisiaceho s konaním Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening (DDF), rozhodol značne kontroverzným spôsobom.

Súd posudzoval činnosť spoločnosti Infopaq vykonávajúcu v Dánsku monitorovanie a analýzu tlače, ktorá spočíva v podstate vo vyhotovení zhrnutí vybraných článkov z dánskych denníkov a iných periodík. Články sa vyberajú podľa hesiel a tém zadaných zákazníkmi, a to „zberom dát“. Zhrnutia sú následne zasielané zákazníkom elektronickou poštou. DDF je profesijné združenie vydavateľov denníkov, ktorého cieľom je najmä poskytovať svojim členom poradenstvo vo všetkých otázkach týkajúcich sa autorských práv.

V roku 2005 sa DDF dozvedelo, že Infopaq na obchodné účely spracúva články vybrané z publikácií bez súhlasu nositeľov autorských práv k týmto článkom; ten je však, podľa jeho názoru, nevyhnutným predpokladom na spracovanie článkov uvedeným postupom.

V spojitosti s predmetným sporom treba uviesť, že v Infopaq ako monitorovacia agentúra síce vykonáva (v priebehu zberu dát) rozmnožovanie celého článku, ale objednávateľovi poskytuje len skrátenú

verziu, ktorá pozostáva len z názvu publikácie, dátumu jeho vydania, čísla strany, zo zadaného slova a piatich slov, ktoré mu predchádzajú, a piatich slov, ktoré po ňom nasledujú. Objednávateľovi je teda doručená len informácia pozostávajúca z jedenástich slov a nie celý článok obsahujúci relevantný pojem.

ESD boli položené prejudiciálne otázky zamerané najmä na činnosť spoločnosti Infopaq z hľadiska výnimiek autorského práva (či môže ísť o dočasné rozmnožovanie, či ide o samostatný ekonomický význam, či je takýto postup v súlade s tzv. trojkrokovým testom atď.).

V konaní sa ESD zaoberal najmä aplikáciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizácii niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti a Bernského dohovoru o ochrane literárnych a umeleckých diel. Rozhodol, že **na úkon uskutočnený pri postupe zberu dát, ktorý spočíva v uložení výpisu z chráneného diela vytvoreného z jedenástich slov do pamäte počítača a jeho vytlačení, sa môže vzťahovať pojem rozmnožovanie časti v zmysle článku 2 smernice 2001/29/ES, ak – čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu – takto prebraté prvky vyjadrujú vlastnú duševnú tvorbu ich autora.**

Prípád vytlačenia výpisu vytvoreného z jedenástich slov, ktorý sa uskutočňuje v priebehu postupu zberu dát, akým je postup vo veci samej, nespĺňa podmienku týkajúcu sa prechodného charakteru stanovenú v článku 5 ods. 1 smernice 2001/29/ES, a preto nemožno tento postup uskutočniť bez súhlasu príslušných nositeľov autorských práv.

Z uvedeného vyplýva, že národné súdy majú v konkrétnych prípadoch posudzovať, či reprodukováaná časť diela predstavuje vyjadrenie tvorivej duševnej činnosti autora. Na rozdiel od doterajšej praxe posudzovania podstatnej časti diela z kvalitatívneho a kvantitatívneho hľadiska je nový test zavedený ESD značne odlišný. Neposudzuje sa rozmnožovaná časť diela v kontexte pôvodného textu, ale namiesto toho požaduje vyjadrenie, či je tento text sám osebe výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora.

ESD zaujal stanovisko aj pokiaľ ide o čl. 5 ods. 1 smernice 2001/29/ES najmä s ohľadom na pojem „prechodný“. Stanovil, že okrem iného, aby bol splnený tento predpoklad, musel by byť proces automatický, aby vytvorená kópia bola zmazaná automaticky, bez ľudského zásahu.

Foto: www.jiunlimited.com
(za)

Vedecká tvorivá činnosť v kontexte autorského práva

JUDr. Zuzana ADAMOVÁ, PhD.*

Tvorba vedeckého diela je úzko spätá a podstatne ovplyvnená autorskoprávnou i súvisiacou právnou úpravou. Sloboda tvorby je zakotvená už priamo v Ústave Slovenskej republiky, ktorá v čl. 43 ods. 1 upravuje, že **sloboda vedeckého bádania a umenia sa zaručuje**; práva na výsledky tvorivej duševnej činnosti chráni zákon.

V zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka¹ právne vzťahy vznikajúce z výsledkov tvorivej činnosti (duševného vlastníctva) upravujú osobitné zákony.

Zákon o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom ako ťažiskový právny predpis v oblasti kultúry² predstavuje z hľadiska pozitívneho práva základ na posúdenie jednotlivých autorskoprávnych aspektov vedeckej tvorivej činnosti. Autorským právom je totiž regulovaný nielen samotný proces tvorby autorského diela, vznik autorskoprávnej ochrany,³ označenie a zverejnenie diela,⁴ ale aj následné nakladanie s dielom⁵. Vedecká tvorivá činnosť je tak v podstatnej miere regulovaná autorským právom.

Predmetom tohto príspevku sú jednotlivé aspekty, ktoré súvisia najmä s tvorbou slovesných vedeckých diel.

Slovesné vedecké diela ako predmet ochrany

V spojitosti s vedeckou prácou, pri ktorej vznikajú slovesné diela, je potrebné pripomenúť, že predmetom autorského

práva je literárne a iné umelecké a vedecké dielo, ktoré je výsledkom vlastnej tvorivej duševnej činnosti autora (fyzickej osoby). Z nášho hľadiska môže ísť o **slovesné dielo (v písomnej podobe), ale aj o ústne podané, predvedené alebo inak vykonané slovesné dielo, najmä prejav a prednáška**. Tradične sú v zmysle Bernského dohovoru⁶ z roku 1886 chránené aj súbory diel, ktorých právny režim reguluje na komunikačnej úrovni smernica o právnej ochrane databáz.⁷ Z hľadiska predmetov máme na zreteli najmä **zborník, časopis, encyklopédiu, antológiu** či inú databázu. Ide o súborné dielo, ak je súborom nezávislých diel alebo iných prvkov, ktoré je spôsobom výberu alebo usporiadaním obsahu výsledkom vlastnej tvorivej duševnej činnosti autora.

Netreba zabúdať ani na **preklady diela do iného jazyka**, keďže tie sú tiež predmetom autorského práva; ide o nové pôvodné diela, ktoré vznikli ako výsledok tvorivého procesu. Autorovi prekladu diela vznikajú výlučne osobnostné i majetkové práva v celom rozsahu. Jeho práva sú síce odvodené od práv autora k pôvodnému dielu (tzn. musí od neho získať súhlas na preklad

diela), ale práva, ktoré mu vzniknú k takto preloženému dielu, sú absolútnej povahy – výlučné a bez akýchkoľvek obmedzení. Podobne ako autor slovesného alebo súborného diela má *inter alia* právo označiť svoje dielo svojím menom a žiadať, aby sa uvádzalo na všetkých rozmnoženinách diela náležitým spôsobom pri každom použití diela na verejnosti.

Autorskoprávna výhrada a označenie ©

Platný autorský zákon nevyžaduje na vznik autorských práv splnenie nijakých formálnych náležitostí,⁸ čo je v súlade s ustanoveniami Bernského dohovoru. Vyznačovanie tzv. autorskoprávnych, resp. copyrightových výhrad v texte slovesného diela teda nemá konštitutívny, ale len deklaratórny charakter; uvádzanie tejto výhrady ani jej forma *nie sú predpokladmi autorskoprávnej ochrany* v zmysle slovenského autorského zákona.

V právnych poriadkoch štátov, ktoré nepristúpili k Bernskému dohovoru⁹ sa však na vznik autorských práv môže vyžadovať

* JUDr. Zuzana Adamová, PhD., riaditeľka Ústavu práva duševného vlastníctva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

1 Ustanovenie § 1 ods. 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

2 Zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej **autorský zákon** alebo **AZ**).

3 Cf. § 7 ods. 1, § 7 ods. 3 a § 15 ods. 1 AZ.

4 Cf. § 17 AZ.

5 Cf. § 18 ods. 1 a 2 v spojitosti s § 40 a nasl. AZ.

6 Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel (publikovaný v Zbierke zákonov SR pod č. 133/1980 Zb.) (ďalej **Bernský dohovor** alebo **BD**).

7 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 96/9/ES z 11. 3. 1996 o právnej ochrane databáz (ďalej **smernica o právnej ochrane databáz**).

8 Cf. ustanovenie § 15 AZ.

9 Do septembra 2008 pristúpilo k Bernskému dohovoru 164 štátov sveta, pričom ich kompletný zoznam možno nájsť na http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_party_to_the_Berne_Convention_by_date_of_entry_into_force (stav: 14. 8. 2006). Spojené štáty americké pôvodne odmietali pristúpiť k Bernskému dohovoru, pretože by si to vyžadovalo podstatné zmeny v ich autorskom práve (hlavne pokiaľ ide o osobnostné práva, ale napríklad aj vo vzťahu k odstráneniu všeobecnej požiadavky na registráciu autorských diel), avšak od 1. 3. 1989 sú ním tiež viazané. *Bližšie* napr. LYPSZYC, D.: Copyright and neighbouring rights. UNESCO Publishing, 1999, s. 601-602.

splnenie formálnych náležitostí, ako napr. prihlásenie diela, úradná registrácia diela, osvedčenie o vytvorení diela, úradné zloženie dokladu alebo rozmnoženiny diela, teda depozícia. Jednotlivé štáty môžu vo svojich právnych poriadkoch viazať vznik a trvanie autorského práva na realizáciu výhrady autorského práva, ktorá sa má aplikovať na hmotný substrát alebo na rozmnoženinu, použitím slov „práva vyhradené“, francúzskej skratky „D.R.“ alebo pripojením značky © spolu s uvedením mena autora a roku prvého uverejnenia.

Všeobecný dohovor o autorskom práve¹⁰ z roku 1952 v čl. III reguluje vzťah štátov, v ktorých je autorskoprávna ochrana založená na neformálnom princípe (napr. aj Slovensko), k tým štátom, ktoré na vznik autorských práv požadujú copyrightovú výhradu. Každý zmluvný štát všeobecného dohovoru, ktorý podľa svojho vnútorného zákonodarstva podmieňuje ochranu práv autorov splnením formálnych náležitostí (ako sú uloženie diela, registrácia diela, vyznačenie dátumu, notárske osvedčenie, zaplatenie príslušných poplatkov a pod.), musí považovať tieto požiadavky za splnené pre každé dielo,

- ktoré je chránené podľa všeobecného dohovoru,
- ktoré bolo prvý raz uverejnené mimo územia tohto štátu a
- ktorého autor nie je občanom tohto štátu.

Podmienkou však je, aby *od prvého uverejnenia tohto diela všetky výťažky* diela uverejneného s privolením autora alebo každého iného nositeľa autorského práva boli označené symbolom © s pripojením mena nositeľa autorského práva a s uvedením roku prvého uverejnenia.

Nositelom práv sa však na tieto účely správne rozumie nositeľ absolútnych autorských práv. V zásade ním bude samotný autor, teda fyzická osoba, ktorá dielo vytvorila. Pri splnení zákonných predpokladov to však môže byť aj iný subjekt, najčastejšie zamestnávateľ autora, ktorý vykonáva majetkové autorské práva k dielu vo svojom mene a na svoj účet. Autorské dielo sa v takomto prípade označuje menom zamestnávateľa.

Vydavateľia, ktorým bol na základe licenčnej zmluvy na vydanie diela udelený súhlas na vyhotovenie rozmnoženín diela a na ich

verejné rozširovanie, vykonávajú tiež určité práva, ale nie sú nositeľom absolútnych, ale len relatívnych práv. Z toho dôvodu by vydavateľ nemal byť uvedený ako nositeľ autorského práva¹¹ spolu s označením ©, pretože je nevyhnutné rozlišovať na jednej strane absolútne práva nositeľa autorských práv a na druhej strane relatívne práva vyplývajúce z udelennej licencie. Tie sú totiž vždy limitované spôsobom použitia diela, rozsahom licencie a najmä časom, na ktorý sa licencia udeľuje. Copyrightová výhrada by sa z tohto dôvodu mala vždy viazať na absolútne autorské práva, čo však nebráni analogicky vyriešiť aj postavenie nositeľov relatívnych autorských práv (napr. formuláciou v tiráži týkajúcou sa obsahu, rozsahu a trvania ich práv).

Z uvedeného je zrejme, že v prípade copyrightovej výhrady je vždy nevyhnutné prísne skúmať, kto je nositeľom autorského práva s korektným rozlíšením, pokiaľ ide o postavenie autorov, resp. iných nositeľov práv a tiež pokiaľ ide o ich absolútne a relatívne autorské práva, s cieľom, aby v praxi nedochádzalo k jej nesprávnej aplikácii.

Špecifická situácia nastáva v prípade zborníka, časopisu, encyklopédie či antológie, ktoré sú v zmysle autorskoprávnej terminológie považované za *súborné diela*, a teda za určitú formu databázy v zmysle smernice o právnej ochrane databáz. V prípade súborného diela je potrebné rozlišovať jednak práva autorov jednotlivých článkov a príspevkov, ale tiež práva *zostavovateľov* (teda rovnako tvorcov), ktorí vybrali alebo usporiadali obsah súborného diela. Práva autorov jednotlivých diel, ktoré boli vybrané alebo usporiadané v súbornom diele, však dotknuté nie sú (§ 6 ods. 2, § 7 ods. 2 AZ). Ide teda o nositeľov autorského práva k dielu na jednej strane a nositeľov autorského práva k súbornému dielu na strane druhej. Z uvedeného vyplýva, že v prípade korektné zrealizovanej copyrightovej výhrady v nej majú byť (v súlade s ustanoveniami všeobecného dohovoru) ako nositelia práv uvedení autori jednotlivých článkov a príspevkov, ale tiež autori súborného diela (napr. editori zborníka). V praxi sa takáto situácia môže riešiť použitím viacerých copyrightových výhrad, v ktorých sa jasne odlišia subjekty a im prislúchajúce autorské práva.

Copyrightová výhrada sa niekedy dopĺňa o slovné spojenie „všetky práva vyhradené“ (angl. *All Rights Reserved*), resp. o inú mutáciu tohto vyjadrenia. Protipólom tohto vyjadrenia je situácia, kedy je dielo autorskoprávne voľné (napr. z dôvodu, že trvanie doby ochrany uplynulo), a stalo sa teda súčasťou tzv. *public domain*. S formuláciou „niektoré práva vyhradené“ (angl. *Some Rights Reserved*) sa stretávame najmä v súvislosti so systémom licencií a iných nástrojov spoločne označovaných ako Creative Commons, ktoré slúžia na označovanie diel a iných predmetov ochrany s dôrazom na možnosti nakladania s nimi bez povinnosti získať súhlas od príslušného nositeľa práv.¹²

Attribution

Share Alike

Noncommercial

No Derivative Works

Tieto licencie však zatiaľ ešte nie sú na Slovensku zavedené, i keď prebieha proces ich „portovania“. A súčasná legislatíva momentálne ani neumožňuje poskytovanie súhlasu na použitie diela vo forme jednostranného vyhlásenia. Nesprávne, a zatiaľ aj predčasné, používanie týchto licencií v praxi však môže zakladať nelegálne nakladanie s dielom. Ale niekedy je len prejavom vôle deklarujúcej, že ide o voľné dielo.¹³

Citácie diela

Citácia je v zmysle ustanovení harmonizačnej smernice¹⁴ (čl. 5 (4)d), ako aj Bernského dohovoru (čl. 10) jednou z výnimiek, obmedzení autorského práva.

¹⁰ Publikovaný v Zbierke zákonov SR pod č. 134/1980 Zb. (ďalej **všeobecný dohovor**). Vzájomný vzťah členských štátov Medzinárodnej únie na ochranu literárnych a umeleckých diel (Bernská únia) a zmluvných štátov Všeobecného dohovoru o autorskom práve je upravený v čl. XVII tohto dohovoru a v Dodatkovom vyhlásení vzťahujúcom sa na čl. XVII.

¹¹ Podobne tiež TELEČ, I., TŮMA, P.: *Autorský zákon. Komentár*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. X.

¹² *Bližšie* www.creativecommons.org (stav: 14. 8. 2009).

¹³ Na problém v spojitosti so Zlatým fondom denníka SME bolo poukázané už v roku 2007, stav však naďalej pretrváva. *Pozri* <http://www.solain.org/-article.php?section=sprawy&id=20070521152559> (stav: 14. 8. 2009). Každopádne, v danom prípade nedochádza k porušeniu autorských práv, len k ich nesprávnej aplikácii.

¹⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. 5. 2001 o harmonizácii niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti (ďalej **harmonizačná smernica**).

V zmysle ustanovení autorského zákona možno dielo použiť v zásade len so súhlasom autora alebo na základe zákona (tzv. zákonná licencia), pričom takéto zákonné obmedzenia autorského práva sú upravené v ustanoveniach §§ 24 – 38 AZ. Jednou zo zákonných licencií je aj *použitie krátkej časti zverejneného diela vo forme citácie* v inom diele, a to bez súhlasu autora (§ 25 AZ). Predpokladmi sú:

- použitie *krátkej časti už zverejneného diela*,
- musí ísť o *účel recenzie alebo kritiky* tohto zverejneného diela alebo na *vyučovacie, vedeckovýskumné alebo umelecké účely*,
- takéto použitie musí byť *v súlade so zvyklosťami*,
- jeho *rozsah* nesmie presiahnuť rámec *odôvodnený účelom* citácie,
- pri citácii sa musí *uviesť meno autora* alebo jeho pseudonym, ak nejde o anonymné dielo, alebo meno osoby, pod ktorej menom sa dielo uvádza na verejnosti,
- pri citácii sa musí uviesť *názov diela a prameň*,
- nakladanie s dielom podľa týchto ustanovení nesmie byť v rozpore s bežným využitím diela a nesmie neodôvodnene zasahovať do právom chránených záujmov autora (generálna výkladová klauzula).

Bernský dohovor nestanovuje žiadny záväzný spôsob použitia pri citácii, no uvádza, že musí byť *v súlade s poctivými zvyklosťami (compatible with fair practice)*¹⁵. Tu sa dostávame k doktríne poctivého použitia (*fair use*), ktorá prechádza celým autorským právom a celým súkromným právom.¹⁶ Ako príklad, keď je citácia v súlade s poctivými zvyklosťami, možno uviesť prípady, keď sa citáciou podporujú myšlienky vyjadrené citujúcou osobou, ak slúži na ilustráciu

názorov tejto osoby, ak podporuje hľadanie ďalších informácií a ak nie je len náhradou za použitie diela, z ktorého sa citovalo.¹⁷

Všeobecným kritériom na aplikáciu autorskoprávnej výnimky je tzv. trojkrokový test, ktorý je zakotvený na medzinárodnej, komunitárnej i národnej úrovni (čl. 9 (2) BD, čl. 10 (1) WCT,¹⁸ čl. 15 (2) Rímskeho dohovoru,¹⁹ čl. 16 (2) WPPT,²⁰ čl. 13 Dohody TRIPS,²¹ čl. 10 (3) smernice o nájme a vypožičaní,²² čl. 6 (3) smernice o právnej ochrane databáz, čl. 5 (5) harmonizačnej smernice, § 38 AZ). Trojkrokový test všeobecne upravuje, že výnimky a obmedzenia autorského práva sa môžu použiť len v osobitných prípadoch, ktoré nie sú v rozpore s bežným spôsobom použitia diela a nie sú nimi neprímerane dotknuté oprávnené záujmy nositeľa práv.

V zmysle doktrínálnych výkladov tiež platí, že pri citácii nesmie byť zmenený obsah ani zmysel citovaného diela.²³ Navyše, citované miesto musí byť zreteľne odlišné od obsahu diela, do ktorého sa cituje a predpokladom citovania je aj existencia vlastného diela, do ktorého sa cituje, čo znamená, že len samým výberom a usporiadaním citácií nemožno oprávnené vytvoriť dielo.

Slovenská právna úprava neodrzakladuje právnoteoretické delenie na tzv. veľké a malé citácie, ako je tomu napr. v českom autorskom zákone.²⁴ Ten umožňuje citovať nielen výňatky zo zverejnených diel, ale aj celé drobné diela s obmedzením, že musí ísť o zaradenie do samostatného vedeckého, kritického, odborného diela alebo diela určeného na vyučovacie účely. Naopak, v zmysle slovenského AZ možno citovať len krátku časť diela, teda ide o tzv. malú citáciu.²⁵

Pokiaľ ide o predmet citácie, zákon výlučne vymedzuje, že musí ísť už o *zverejnené dielo*. Podobne sa tiež v dôvodovej správe k

zákonu uvádza, že zverejnenie diela je základným kritériom aplikácie tejto zákonnej licencie, ktoré sa ďalej ohraničuje (zujú) určením účelu, na aký je použitie diela citáciou viazané. Na druhej strane však, pokiaľ podriadiame uvedené ustanovenie systematickému a gramatickému výkladu, dospejeme k záveru, že vzhľadom na názov ustanovenia „citácia diela“ a na slovné spojenie „krátka časť“ zrejme nebude možné aplikovať uvedenú zákonnú licenciu na iné ako slovesné alebo hudobné dielo. Citáciou sa tu totiž rozumie doslovné prípadne parafrázované uvedenie nejakého výroku – výrok alebo samotný text, ako aj použitie citátu v skladbe.

De lege ferenda však bude žiaduce ustanoviť výnimku aj vo vzťahu k citáciám obrazových diel. Historicky sa totiž uvažovalo o citácii najmä v spojitosti so slovesnými dielami v tlačenej forme, avšak citácie ako také sú v zmysle Bernského dohovoru povolené aj z hudobných, obrázkových a iných umeleckých diel.²⁶ Harmonizačná smernica tiež nijakým spôsobom neobmedzuje aplikáciu citácie len vo vzťahu k slovesným prípadne hudobným dielam. Pokiaľ ide o citácie v zmysle čl. 5 (3)d), všeobecne sa umožňuje citovať z diel na účely ako napríklad kritika a recenzia. Keďže však ide len o fakultatívnu výnimku, je v kompetencii každého členského štátu EÚ rozhodnúť sa o rozsahu tejto výnimky.²⁷

V praxi je možné sa stretnúť s pochybnosťami, či pri citácii možno prekladať text aj do iného jazyka. Podľa názoru M. Šalomouna, z hľadiska „osobnostného práva autora na zachovanie cti a dôstojnosti tomu nič nebráni“ a niektoré štáty (napr. Holandsko) túto možnosť dokonca výslovne uvádzajú.²⁸ Treba však spresniť, že je potrebné rozlišovať všeobecné osobnostné právo a osobitné osobnostné právo autora,²⁹ naj-

¹⁵ Čl. 10 ods. 2 in fine BD.

¹⁶ Bližšie ŠALOMOUN, M.: Citace a její právní regulace. In *Právní rozhledy*, 2005, 14, s. 503. Treba však poznamenať, že doktrína fair use vyplýva skôr z americkej ako kontinentálnej legislatívy. Mimo Spojených štátov možno nájsť podobnú koncepciu – *fair dealing* – aj v právnej úprave Spojeného kráľovstva.

¹⁷ DREIER, T. In: DREIER, T., HUGENHOLTZ, P. B.: *Concise European Copyright Law. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International*, s. 45.

¹⁸ Zmluva WIPO o autorskom práve (WCT) (oznámenie MZV SR č. 189/2006 Z. z.).

¹⁹ Medzinárodný dohovor o ochrane výkonných umelcov, výrobcov zvukových záznamov a rozhlasových organizácií (vyhláška MZV č. 192/1964 Zb.).

²⁰ Zmluva WIPO o výkonoch a zvukových záznamoch (WPPT) (oznámenie MZV SR č. 177/2006 Z. z.)

²¹ Dohoda o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (Príloha 1C Dohody o založení Svetovej obchodnej organizácie) (oznámenie MZV SR č. 152/2000 Z. z.).

²² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/115/ES z 12. 12. 2006 o nájmomnom práve a vypožičnom práve a o určitých právach súvisiacich s autorskými právami v oblasti duševného vlastníctva (kodifikované znenie).

²³ KNÁP, K.: *Smluvní vztahy v právu autorském*. Praha: Orbis, 1967, s. 135 a nasl.

²⁴ Cf. ustanovenie § 31 z. č. 121/2000 Sb. o právu autorskom, o právech súvisiacich s právom autorským a o zmene niektorých zákonov (autorský zákon) v znení neskorších predpisov.

²⁵ Všeobecnejšie k problematike aplikácie výnimiek v zmysle harmonizačnej smernice so zreteľom na rozmnožovanie diela a časti diela (konkrétne jednotlivých slov) *pozri* rozhodnutie Európskeho súdneho dvora zo 16. 7. 2009 vo veci C-5/08, ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý súvisí s konaním Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening, Celex 62008J0005.

²⁶ DREIER, T. In: DREIER, T., HUGENHOLTZ, P. B.: *Concise European Copyright Law. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International*, s. 44.

²⁷ Z hľadiska ustanovení Bernského dohovoru je však výnimka týkajúca sa citácií diel obligatórna (čl. 10 (1) BD). Na rozdiel od toho, obmedzenia na účely vyučovania podľa čl. 10 (2) BD sú len fakultatívnej povahy.

²⁸ ŠALOMOUN, M.: Citace a její právní regulace. In *Právní rozhledy*, 2005, 14, s. 504.

²⁹ K tomu *pozri* napr. ŠVIDRŇ, J.: Osobnostné aspekty práv na duševné vlastníctvo. In *Duševné vlastníctvo*. 2004, č. 1, s. 38-42. LUBY, Š.: *Autorské právo*. Bratislava: SAV, 1962, s. 44 a nasl. LUBY, Š.: Spoločná teoretická a praktická problematika osobnomajetkových práv. In: *Osobnomajetkové práva*, Bratislava: SAV, 1968, s. 13-62.

mä právo na nedotknuteľnosť diela, a to aj v súvislosti s právom na preklad diela. Udeľovať súhlas na preklad diela je výlučným majetkovým právom autora v zmysle ustanovenia § 18 ods. 2 písm. d) AZ. Keďže preklad diela je tiež použitím diela a ustanovenie § 25 AZ použitie diela bližšie nešpecifikuje, možno súhlasiť, že preklady sú v rámci citácií povolené, pokiaľ je to v súlade s trojkrokovým testom.

Cieľom korektného citovania je eliminovať plagiátorstvo – parazitovanie na tvorbe iného autora. Ide o činnosť, ktorej úmyslom je „prezentovať navonok cudzie výsledky duševnej činnosti (myšlienky a ich vyjadrenia) ako svoje vlastné“.³⁰ Ako uvádza J. Švidroň, každá tvorba predpokladá isté osvojenie si výsledkov predchádzajúcej tvorby iných tvorcov. Nie každé použitie cudzích tvorivých výsledkov možno pokladať za plagiátorstvo a aj právo samo ponúka viaceré možnosti legitímneho nadväzovania na cudziu autorskú tvorbu, napríklad aj v právne náležitej forme citácií.³¹

Práve v takýchto momentoch sa zvyrazňuje stimulačná funkcia autorského práva, ktoré na jednej strane chráni osobnostné a majetkové práva autorov, na druhej strane reguluje aj tvorivé nadväzovanie na pôvodnú tvorbu, a teda pozitívne vplýva na rozvoj individuálnej kreativity, ale aj na všeobecnejšie záujmy rozvoja vedy a kultúry.

Citácia súdnych rozhodnutí

Autori Z. Kühn a H. Baňouch analyzujúci problematiku judikatúry v českom právnom prostredí uvádzajú, že kultúra citácií súdnych rozhodnutí je na embryonálnej úrovni. Citácia judikatúry len spisovou značkou nemá zrejme vo vyspelých krajinách obdobu, keďže príslušné rozhodnutie tak nemožno nájsť vôbec alebo len s veľkými ťažkosťami. Neexistencia jednotnej citačnej normy dokazuje nevypelenosť právnej kultúry a aj samotní právnici v praxi preferujú vágne odkazy (ako napr. formulku podľa ustálenej judikatúry) pred adresnou a jasnou citáciou.³²

Súdne rozhodnutie nie je v zmysle ustanovenia § 7 ods. 3 písm. b) AZ predmetom autorskoprávnej ochrany, lebo by to bolo v rozpore s jeho spoločenským účelom. Pritom však platí, že „pri súdnom rozhodnutí je pravidelne daný pojmový znak literárnej formy i objektívneho vyjadrenia a spravidla možno konštatovať aj tvorivú činnosť sudcu, prinajmenšom pri

formulovaní odôvodnení rozsudkov v nerutinných rozhodovacích prípadoch“.³³ Vylúčenie súdnych rozhodnutí z autorskoprávnej ochrany vychádza z článku 2 ods. 4 Bernského dohovoru, podľa ktorého sa zákonodarstvám štátov Bernskej únie vyhradzuje, aby upravili ochranu priznávanú úradným textom z odboru zákonodarstva, verejnej správy a súdnictva, ako aj úradným prekladom takýchto textov.³⁴

V zmysle ustanovení autorského zákona je však nevyhnutné odlišovať na jednej strane samotné súdne rozhodnutia, ktorým sa autorskoprávna ochrana neposkytuje,

a na strane druhej tvorivý spôsob ich výberu a usporiadania do súborného diela (§ 6 ods. 2, § 7 ods. 2 AZ) či zhotovenie databázy, ktorej súčasťou sú systematicky alebo metodicky usporiadané rozhodnutia prístupné elektronickými alebo inými prostriedkami (§ 72 – 77 AZ).

Problematiku *súborného diela* sme už naznačili a uvedené platí aj do tej miery, keď sú obsahom súborného diela (napr. časopisu) súdne rozhodnutia, prípadne aj spolu s autorskými dielami (napr. vedeckoprávnymi názormi a komentármi rozhodnutí) alebo inými prvkami. Autorovi súborného diela, ktorý tvorivo vybral a usporiadal jeho obsah, vzniká autorské právo k súbornému dielu, ale práva autorov diel takto vybraných a usporiadaných nie sú dotknuté. Súdne rozhodnutie, ktorému sa zo zákona autorskoprávna ochrana neposkytuje, preto možno použiť v autorskoprávnom zmysle, t. j. napr. vyhotovovať z neho rozmnoženinu, verejne ho rozširovať, prekladať atď., aj keď je súčasne vybrané a zaradené do súborného diela.³⁵ Súhlas nositeľa práv sa bude vyžadovať len na nakladanie so súborným dielom.

Pokiaľ sú súdne rozhodnutia systematicky alebo metodicky usporiadané a jednotlivo prístupné elektronickými alebo inými prostriedkami, zhotoviteľovi takejto databázy (ktorá zároveň musí predstavovať kvalitatívne alebo kvantitatívne podstatný vklad do získania, overenia alebo predvedenia jej obsahu) vzniká osobitné právo k databáze. Použitie nepodstatných častí obsahu databázy, ktoré je primerané a nie je na ujmu oprávneným záujmom zhotoviteľa, ako aj použitie podstatnej časti oprávneným používateľom databázy, ak ide o extrakciu na ilustráciu pri výučbe alebo vedeckom výskume (musí sa uviesť zdroj, pričom rozsah extrakcie nie je zameraný na získanie majetkového prospechu), je v zmysle autorského zákona povolené [§ 75 písm. b) AZ]. Uvedená úprava je v súlade s čl. 9 smernice o právnej ochrane databáz upravujúcim výnimky z tohto práva *sui generis*, ktorého pendantom je, vo vzťahu k výnimkám z autorského práva k databázam, čl. 6 tejto smernice.

Je však potrebné zdôrazniť, že napriek vyňatiu úradných, a teda aj súdnych rozhodnutí z autorskoprávnej ochrany je absolútne nevyhnutné citovať judikatúru (ako národnú a zahraničnú, tak i judikatúru Európskeho súdneho dvora a Súdu prvého stupňa) spôsobom, aby bolo možné judikát bezprob-

30 SZATTLER, E.: Právne a morálne aspekty plagiátorstva. In *Duševné vlastníctvo*, 2007, 1, s. 31.

31 ŠVIDROŇ, J.: Právo duševného vlastníctva. In: LAZAR, J. a kol. *Občianske právo hmotné*. Bratislava: IURA EDITION, 2006, s. 442. Všeobecnejšie tiež ŠVIDROŇ, J.: *Tvorba a právo*. VEDA: Bratislava, 1991. Vo vzťahu k derivatívnej tvorbe, ktorá je odvodená na vedomostiach iných subjektov pozri tiež LESSIG, L.: *Free Culture*. Penguin Books: New York, 2004, s. XV.

32 KÜHN, Z., BAŇOUCH, H.: O publikácii a citácii judikatúry aneb proč je někdy judikatura jako císařovy nové šaty. In *Právní rozhledy*, 2005, č. 13, s. 488.

33 ŠVIDROŇ, J.: *Základy práva duševného vlastníctva*. Bratislava: JUGA, 2000, s. 74-75. V zmysle českej právnej úpravy ide o tzv. výnimku vo verejnom záujme, ktorý má prednosť pred záujmom autora – jednotlivca. KRÍŽ, J., HOLCOVÁ, I., KORDAČ, J., KRĚŠTANOVÁ, V.: *Autorský zákon a předpisy související – komentář*. 2. vyd., Praha: Linde Praha, 2005, s. 59 a nasl.

34 Podľa komentára k čl. 2 ods. 4 Bernského dohovoru sa všeobecne uznáva, že zákony, administratívne úpravy a rozhodnutia súdov a arbitráží nie sú predmetom ochrany, ani úradné preklady týchto textov. MASOUEY, C.: *Guide de la Convention de Berne*. Ženeva: OMPI, 1978.

35 K tomu bližšie napr. TULÁČEK, J.: Soudní rozhodnutí a právní věty z hlediska autorského práva. In *Bulletin advokacie*, 2005, č. 4, s. 36-38. VALKO, E., NÁVRAT, M.: Súdne rozhodnutia a autorský zákon – vybrané otázky. In *Bulletin slovenskej advokácie*, 2006, č. 1 – 2, s. 26-33.

lémovo identifikovať a následne vyhľadať. To je nevyhnutný predpoklad kvalitnej vedeckej práce.

Licenčná zmluva na vydanie diela

Je zrejmé, že zámerom každej vedecky tvorivo činnej osoby bude šíriť výsledky svojej práce do pozornosti širokého okruhu recipientov, či už s cieľom rozširovať svoje myšlienky a názory, alebo s cieľom dosiahnuť zisk, prípadne oboje. Je výlučným právom autora rozhodovať o použití svojho diela spôsobmi, ktoré mu umožňujú jeho národný právny poriadok. Autorské zmluvné právo nie je regulované na medzinárodnej a komunitárnej úrovni, a preto treba pri nakladaní s výsledkami tvorivej duševnej činnosti aplikovať predovšetkým ustanovenia autorského zákona. V súvislosti s vedeckou prácou bude autor uzatvárať najčastejšie licenčnú zmluvu na vydanie diela, ktorou udelí nadobúdateľovi licenciu na vyhotovenie rozmnôženín jeho (slovesného) diela³⁶ v tlačenej forme a na verejné rozširovanie týchto rozmnôženín. Pokiaľ ide o obsahové a formálne náležitosti licenčnej zmluvy na vydanie diela, primerane sa aplikujú ustanovenia § 40 a nasl. AZ.

Ale na rozdiel od všeobecnej licenčnej zmluvy, v prípade zmluvy na vydanie diela sa predpokladá, že ide o výhradnú licenciu. To znamená, že autor nesmie udeliť tretej osobe licenciu na spôsob použitia diela udelený výhradnou licenciou a je povinný, ak nie je v zmluve dohodnuté inak, sám sa zdržať použitia diela spôsobom, na ktorý udelil výhradnú licenciu. Predpoklad výhradnej licencie však neplatí na vydanie diela obsiahnutého v periodickej publikácii.

Dispozitívne ustanovenie autorského zákona (§ 47 ods. 3 AZ) umožňuje autorovi vykonať pred vydaním diela v primeranej lehote poskytnutej nadobúdateľom autorskú korektúru. Musí ísť o také zmeny diela, ktoré u nadobúdateľa licencie nevyvolajú potrebu vynaložiť neprímerané náklady, ani sa nimi nesmie zmeniť povaha diela. Pokiaľ zmluvné strany dohodou uvedené právo nevyužili, musí sa autor pri jeho výkone riadiť týmito obmedzeniami, avšak zmluvne možno autorovi priznať aj širší rozsah.³⁷

Autor môže od zmluvy odstúpiť a žiadať vydanie originálu diela (veci), ak mu nadobúdateľ neumožní vykonať autorskú korektúru jeho diela alebo ak by dielo použil spôsobom znížujúcim jeho hodnotu; ak vlastnícke právo k originálu diela prešlo na nadobúdateľa, vydaním originálu diela autorovi prechádza na autora aj vlastnícke právo k nemu.

Treba upozorniť, že platný autorský zákon nepriznáva autorovi právo na tzv. autorský výťažok, teda rozmnôženinu diela pre autora. *De lege ferenda* by bolo vhodné nechať sa inšpirovať napr. českým autorským zákonom, ktorý ustanovuje, že ak to možno od nadobúdateľa licencie na rozmnôžovanie diela spravodlivo požadovať a ak je to obvyklé, je nadobúdateľ povinný poskytnúť autorovi na svoje náklady aspoň jednu rozmnôženinu autorovho diela z rozmnôženín ním vyhotovených na základe príslušnej licencie (§ 52). Vzhľadom na absenciu obdobného ustanovenia v slovenskej autorskoprávnej úprave, takýto nárok autora môže byť len zmluvnej povahy, nie zákonnej. Treba konštatovať, že ani v českej úprave nie je nárok autora na autorský výťažok vzhľadom na kumulatívne podmienky úplne jednoznačný, ale predsa sa takéto riešenie javí ako vhodnejšie.

Obdobne treba vyzdvihnúť český autorský zákon, pokiaľ ide o úpravu *odstúpenia od zmluvy pre nečinnosť nadobúdateľa výhradnej licencie*. Ako už bolo naznačené, záujmy autora nemusia byť vždy len majetkovej povahy, ale môže to byť aj šírenie nových myšlienok, snaha dostať sa do povedomia relevantného okruhu subjektov, vyvolať odbornú diskusiu a pod. Z tohto dôvodu je pochopiteľné, že autor môže mať osobné záujmy na tom, aby sa licenciu využívala v prípadoch, kedy on sám dielo nemôže používať, ani nemôže udeliť súhlas na používanie tretej osobe. Zámerom je zabrániť špekulatívnemu získaniu výhradnej licencie s cieľom zabrániť autorovi, ako aj všetkým ostatným osobám použiť dielo, pričom nadobúdateľ nehodlá licenciu fakticky využiť,³⁸ resp. ju nevyužíva z iných dôvodov. V takýchto prípadoch je preto vhodné uzavrieť licenčnú zmluvu zaväzujúcu a nie oprávňujúcu a možnosť odstúpenia od zmluvy si upraviť zmluvne.

V rámci exkurzu do českého právneho prostredia treba vyzdvihnúť, že český autorský zákon (ktorý nadviazal na spoločnú autorskoprávnu úpravu z roku 1965) upravuje *zánik licencie pre prípad rozobrať rozmnôženín diela* pred uplynutím doby, na ktorú bola licenciu udelená, pričom uvedené ustanovenie rovnako v slovenskom autorskom zákone chýba. Keďže ani v tomto prípade nič nebráni zmluvným stranám dohodnúť si takúto možnosť, možno sa aspoň inšpirovať ustanovením § 56 ods. 5 českého autorského zákona, v zmysle ktorého, pokiaľ je rozsah licencie čo do množstva obmedzený na určitý počet rozmnôženín a tieto rozmnôženiny boli rozobraté pred uplynutím doby, na ktorú bola licenciu udelená, licenciu zaniká, pokiaľ sa zmluvné strany nedohodnú na zvýšení rozsahu, po-

kiaľ ide o množstvo, a to do šiestich mesiacov odo dňa, kedy autor vyzve nadobúdateľa k takejto zmene zmluvy.

Záver

Tvorba vedeckého diela je realizovaná v rámci slobody vedeckého bádania garantovanej ústavou. Kvalita vedeckej tvorivej práce je determinovaná okrem iného aj osvojením si relevantnej autorskoprávnej úpravy, a to ako vo vzťahu k osobnostným a majetkovým právam autora, tak i vo vzťahu k ochrane autorského práva a ďalším aspektom. I keď v oblasti vedeckej tvorby nevystupuje až tak do popredia ekonomicko-pragmatický prístup, treba pripomenúť, s poukazaním na recitál 10 harmonizačnej smernice, že ak autori majú pokračovať vo svojej tvorivej činnosti, musia dostať primeranú odmenu za použitie ich práce. Zodpovedajúca právna ochrana je nevyhnutná na to, aby bola zaručená dostupnosť takejto odmeny.

V súvislosti s vedeckou prácou sa však výraznejšie prejavuje osobnostný aspekt, a to najmä pokiaľ ide o rozvoj individuálnej kreativity, ale i všeobecnejších otázok rozvoja vedy. Záujmy autora totiž nemusia byť nevyhnutne materiálnej povahy, ale môže to byť napríklad šírenie nových myšlienok, vplyvanie na verejnú mienku, snaha vyvolať právnický diskurz, poukázanie na aktuálne problémy vyžadujúce riešenie na odbornej úrovni atď.

Každopádne, vedecká tvorivá činnosť je nevyhnutne spätá s autorským právom, a preto kvalita právnej úpravy a jej korektné aplikovanie v praxi pozitívne vplyva na právne postavenie a ochranu každého autora.

Foto: www.jiunlimited.com

COPYRIGHT ASPECTS OF SCIENTIFIC CREATIVE WORK ADAMOŤ, Z.:

Selected topics of a scientific creative work in a copyright context with the emphasis on the freedom of creation. Copyright reservation, its terms and its justification in the continental legal system. Quotation of a work as a legal limitation of the copyright: correct application of quotations versus plagiarism. Quotation of judicial decisions as a reflection of the legal culture situation. Licensing contract for publication of work – authorization for making copies of a work and for their distribution to the public (discursion to the Czech copyright and considerations *de lege ferenda* in the context of mentioned topics).

³⁶ Licenčná zmluva na vydanie diela sa nevzťahuje na všetky druhy diel, ale len na tie, ktoré sú výslovne uvedené v ustanovení § 47 ods. 1 AZ.

³⁷ Autori českého komentára k autorskému zákonu uvádzajú, že ostatné korektúry spravidla zatažujú nadobúdateľa licencie, možno však dohodnúť, že ich vykoná autor. Od korektúr treba odlišovať odstraňovanie chýb diela autorom (oprava gramatických či písarských chýb autora). KRÍŽ, J., HOLCOVÁ, I., KORDAČ, J., KŘESTANOVÁ, V.: *Autorský zákon a předpisy související – komentář*. 2. vyd., Praha: Linde Praha, 2005, s. 169.

³⁸ *Idem*, s. 165.

Pohnime rozumom! – 13. časť

Bionika v útoku aj obrane

MVDr. Peter HOLAKOVSKÝ
Veľký Šariš

Ing. Štefan HOLAKOVSKÝ
patentová a známková kancelária GENIUM, Bratislava

Možno sa niektorým z vás zdá, že téma o tvorivosti a bionike sa v rámci nášho seriálu odklonila niekde smerom k prírodopisným seriálom. **Poznanie prírody je však podstatou bioniky.** Články, ktoré vám ponúkame, nemajú slúžiť iba na konštatovanie, čo všetko už človek od prírody prevzal, ale chcú poukázať aj na to, akým nevyčerpatelným zdrojom nápadov príroda pre človeka stále je. Ľudstvo už dokázalo vo svoj prospech využiť veľa „patentov“, ktoré príroda overila pri vývoji živočíšnych druhov a rastlín. Je to však iba zlomok z toho, čo sa zatiaľ ešte nevyužitú nachádza v jej „patentovej knižnici“. V našich článkoch chceme poukázať na tie výnimočné vlastnosti a schopnosti živej prírody, ktoré ľudia použili alebo môžu použiť ako vzor/inšpiráciu pre svoje vlastné vynálezy a objavy. Mali by byť podnetom hlavne pre tých, ktorí pri riešení problémov chcú pohnúť rozumom aj pomocou bioniky.

V dvoch predchádzajúcich častiach sme sa venovali hlavne tým výnimočným schopnostiam živočíchov, ktoré im umožňujú byť dobrými lovcami. Príroda je však spravodlivá. Nielen lovcem, ale aj ich potenciálnej koristi nadelila vlastnosti, ktoré jej umožňujú úspešne sa brániť pred útokmi lovcov. Tie isté vlastnosti, ktoré robia zo živočíchov dobrých lovcov, môžu zachrániť korisť pred ulovením. Ak má dravec dobrý zrak, je rýchly a má mohutný zobák, zuby alebo pazúry, nemusí byť pri love úspešný, ak má korisť možnosť sa pred zrakom útočníka účinne maskovať, prípadne ukryť alebo ho dokáže svojím výzorom alebo chovaním zastrašiť. Veľa živých organizmov okrem toho využíva rôzne schránky, panciere, ulity, lastúry, ostne, pichliače a iné prvky pasívnej obrany.

Nie je možné v rozsahu jedného článku opísať všetky spôsoby obrany, ktoré pou-

žila príroda pri vývoji živých organizmov. Uvedieme hlavne tie najúčinnšie a najzaujímavejšie.

Maskovanie, kamufláž

Schopnosť chameleónov meniť svoju farbu je všeobecne známa. Podľa nej vzniklo aj označenie chameleón pre ľudí, ktorí ľahko menia svoje názory alebo presvedčenie.

V oblasti maskovania zmenou farby tela vynikajú aj niektoré vodné živočíchy, a to najmä hlavonožce. Napriek tomu, že majú mäkké telo bez panciera, pichliačov a kostí a vyzerajú ako ľahká korisť pre morských predátorov, opak je pravdou. Okrem iných

„Ak niekto má zbraň a snaží sa vás zabiť, je primerané brániť sa vlastnou zbraňou.“

(Dalajláma)

spôsobov obrany totiž dokonale ovládajú maskovanie. Na sérii snímok vybraných z videozáznamu je možné vidieť, že to, čo na prvý pohľad vyzerá ako chumáč rias, je **dobre zamaskovaná chobotnica.** Keď zistila, že jej aj napriek maskovaniu hrozí bezprostredné nebezpečenstvo, „odmaskovala sa“ a pomocou svojho „reaktívneho pohonu“ rýchlo opustila nebezpečné miesto. Na snímkach však nie je vidieť, že počas svojho rýchleho odchodu **vypustila ešte oblak tmavého atramentu.** Atrament chobotnica používa v prípade nebezpečenstva ako falošný cieľ. Ten upúta pozornosť dravca a súčasne zamúti vodu tak, že sa chobotnica nepozorovane stratí z dohľadu. Názov atrament pre tmavú tekutinu, ktorú

Zdroj: www.mojevideo.sk/video/21a1/neviditelna_chobotnica.html

vylučujú chobotnice a ich blízke príbuzné sépie, je namieste. V staroveku sa táto tmavá tekutina skutočne používala na písanie ako prírodný atrament, kým nebol vymyslený jednoduchší spôsob výroby atramentu.¹

Falošné ciele pre nepriateľské torpéda pri svojej obrane používajú aj ponorky, no maskovať sa na morském dne tak ako chobotnice zatiaľ ešte nedokážu. V prípade hlavonožcov je schopnosť rýchlo meniť farbu svojho tela obdivuhodná, čo využívajú nielen na maskovanie, ale aj na zastrašenie nepriateľov, prípadne pri love na oklamanie vlastnej koristi. Ak by sa ľuďom túto schopnosť hlavonožcov podarilo napodobniť, vojaci by sa vedeli v teréne stať doslova neviditeľnými. V bežnom živote by sme si mohli podľa nálady kedykoľvek zmeniť farbu a vzory na šatách, prípadne farbu auta alebo mobilu.

Leňochod sa pohybuje tak pomaly, že v jeho srsti rastú aj riasy, čím sa zvyšuje úroveň jeho zamaskovania.

Niektoré **zvieratá menia farbu** svojej srsti dvakrát do roka (napr. polárne zajace, polárne líšky). V zime majú srst bielu a v lete im narastie tmavšia, čo im umožňuje lepšie splynúť s farbou okolia.

Zdalo by sa, že sfarbenie zebry nemôže mať nič spoločného s maskovaním, opak je však pravdou. V prehriatom vzduchu a najmä pri pohybe viacerých zebier sa znejasňujú tvary a zhoršuje sa rozpoznateľnosť jedinca.²

Originálne maskovanie majú niektoré húsenice, bránia sa pred zožratím vtákmi svojím výzorom, ktorý je na nerozoznanie od vtáčieho trusu.

Lelek lesný je jediný spomedzi našich operencov, ktorý si nesadá na strom naprieč konára, ale vždy pozdĺž vetvy. Dokonale tak splýva s konárom, na ktorom počas dňa odpočíva, a tak ho ľahko prehliadne aj bystré oko jeho nepriateľov či človeka. O tom, že je majstrom v maskovaní svedčí aj fotografia.

Ukážka kamufláže MultiCam – Skúste rýchlo zbadat' vojaka v rôznych prostrediach (vraj) v tých istých maskáčoch.

Majstrami v maskovaní sú **aj niektoré druhy krabov**. Podľa toho, v akom prostredí sa nachádzajú, zberajú kúsky vodných rastlín a pripevňujú ich na háčiky na svojom pancieri. Pri zmene prostredia menia aj svoju kamufláž, čo im umožňuje oklamať nepriateľov.³ Tento spôsob maskovania pomocou materiálu, ktorý sa v teréne nachádza, úspešne používa aj armáda. A o tom, že si aj armáda uvedomuje dôležitosť dobrého maskovania, svedčia najnovšie informácie o vyvinutých maskovacích vzoroch.

„Veľký optický klam“

Expertí firmy Crye Precision strávili stovky hodín pozorovaním rôznych prostredí a sezónnych zmien, študovali najrôznejšie zemepisné, klimatické a svetelné podmienky, zaoberali sa aj tým, ako sa proti spozorovaniu chránia divoké zvieratá. To bola prvá fáza vývoja. V druhej fáze potom obrátili pozornosť na ľudské oko a spracovanie optických vnemov v ľudskom mozgu. Ako je známe, to, čo si mozog uvedomuje (teda čo človek „vidí“), nie je zďaleka totožné so skutočnými farbami (resp. vlnovými dĺžkami svetla), ktoré zachytí ľudské oko... Veľkú časť vlastnej vývojovej práce však vykonali počítače, ktoré

analyzovali všetky uvedené oblasti informácií. Počas vývoja bolo testovaných viac ako sto rôznych vzorov, ale pre sériovú výrobu bol nakoniec zvolený jediný. Na rozdiel od prevažnej väčšiny dnešných maskovacích schém nie je zložený z veľkých, jasne ohraničených farebných plôch troch alebo štyroch farieb, ale ide o podstatne jemnejšiu schému so špeciálne vytvorenými farebnými oblasťami a dômyselnými prechodmi medzi konkrétnymi farbami aj „zloženými“ oblasťami. V schéme MultiCam nájdeme veľa farieb.⁴ Výsledkom je, že mozog spracuje signály z oka tak, že vnímané maskovacie vzory do istej miery prispôbia farbám okolia. Aj keď sa skutočné farby maskovania nemenia, ich vnímanie v lese bude viac do zelena, na púšti do „pieskovej“ farby a podobne. Tento systém maskovania je do istej miery podobný niektorým známym optickým klamom. „Možno povedať, že **MultiCam je produktom bioniky, čiže vedeckého odboru, ktorý sa zaoberá technickou aplikáciou princípov z prírody**.“⁵

Treba dodať, že tento spôsob maskovania sa bude používať aj na maskovanie výstroja, zbraní, vozidiel.

1 www.izd.szm.sk/doc/doc6.doc

2 *Fakta a rekordy (Facts and Records/2003* Usborne Publishing Ltd. 2003) Říčany : JUNIUOR, s. r. o., 2007.

3 referaty.atlas.sk/prirodne-vedy/biologia-a-geologia/18660/korovce

4 VISINGR, L.: Multicam: Univerzální kamufláž. In *Střelecká revue* 7/2008, s. 38-39.

5 *Tamže*.

MultiCam na útočnej puške

Ani naša armáda nechce zaostať. „Je našou prioritou dokončiť osobné vybavenie profesionálnych vojakov, to znamená zaviesť novú poľnú uniformu s digitálnou potlačou,“ povedal náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR Ľubomír Bulík. Nové maskáče majú tzv. digitálnu formu maskovania, ktorá sa skladá z malých štvorčekov. Tie sa prispôbujú okoliu, takže sú ťažšie rozoznateľné od pozadia ako doterajšia kamufláž. Do konca roka by mal mať každý vojak slovenskej armády takéto maskáče na stredo európske použitie...⁶

Budovanie úkrytov

Nielen v mori sú živočíchy, ktoré sa dokážu pred nepriateľmi dobre ukrývať. V niektorých našich potokoch žijú aj larvy u nás sa vyskytujúceho hmyzu – potočníka. Pretože majú jemné a bezbranné telo, sú vyhľadávanou pochúťkou rýb. Ich obrana spočíva v tom, že si vyrábajú úkryty. Pomocou výlučkov zo snovacích žliaz stavajú rúrkovité schránky z materiálu, ktorý sa nachádza v potoku.⁷

Potočník pieskomilný
Zdroj: www.sazp.sk/bisel/galerie/trichoptera_larvy.htm

Túto schopnosť potočníkov úspešne využíva jedna česká šperkárka. Do akvária s larvami potočníkov namiesto piesku nasype zmes rôznofarebných sklíčok, koráľov, prí-

padne iného šperkárského materiálu. Larvy potočníka potom z toho materiálu vyrobia pestrofarebné rúrky. Takto vzniknuté rúrky už stačí iba vysušiť, spevniť impregnovaním, pridať k nim kovové spony a šperk je hotový.

Krab pustovník so sasankou na ulite

Podobný problém ako larvy potočníkov má aj morský krab pustovník. Bez úkrytu

Zdroj: www.dkimages.com/discover/DKIMAGES/Discover/Home/Animals/Invertebrates/Arthropods/Crustaceans/Crabs-and-Lobsters/Crabs/Hermit-Crab/Hermit-Crab-12.html

by sa stal ľahkou korisťou. **Svoj úkryt si však nebuduje.** Na tento účel mu dobre slúžia prázdne schránky uhynutých morských ulitníkov. Krab pustovník si na svoj úkryt (ulitu) často umiestňuje prhlivú morskú sasanku. Z tohto spolužitia majú úžitok obidve zúčastnené strany. **Sasanka** svojimi prhlivými bunkami **chráni kraba** pred dotieravými návštevníkmi a na druhej strane krab sa aktívne premiestňuje na miesta s dostatkom potravy, z čoho má úžitok aj sasanka. **Počas života krab rastie a musí svoj úkryt niekoľkokrát zmeniť. Pri sťahovaní sa do novej ulity obyčajne nezbudne ani na sasanku.**

Anatomické útvary na obranu

Veľa druhov živočíchov príroda vybavila anatomickými útvarmi, ktoré im umožňujú úspešne sa brániť. To, čo dravce môžu použiť pri love, môže ich koristi slúžiť na obranu, napríklad pazúry, zuby, zobáky a podobne. Niektoré anatomické útvary sú však určené výhradne na obranu.

Pancier korytnačky alebo **brnenie pášavcov** sú určené na obranu a v nijakom prípade na útok. Človek odpozoroval a využil túto obrannú funkciu brnenia a panciera, ale „zdokonalil“ ju tak, že opancierovaných bojovníkov vyzbrojil ešte aj útočnými zbraňami. Bolo tomu tak už pri rytierskych brneniach a je tomu tak aj pri súčasných tankoch, obrnených vozidlách a bojových lodiach.

Podobne je to aj v prípade pichliačov ježa, ostňov dikobrazov a rohov bylinožravcov. Tieto zvieratá ich nikdy nepoužívali na lov, ale výhradne iba na obranu. Môžeme však predpokladať, že boli vzorom pre kopije a iné bodné zbrane. Tieto zbrane však človek používal a používa nielen ako obranné, ale aj ako útočné.

Chemická obrana

Živé organizmy používajú širokú škálu chemických látok nielen na omráčenie, znehybnenie alebo usmrtenie koristi, ale aj na svoju obranu. Veľa z týchto chemických látok už človek používa vo forme liekov, repelentov, pesticídov, ale aj zneužíva ako drogy a návykové látky. Napriek tomu, že výskumníci neustále skúmajú, čo nám chemické laboratórium prírody ponúka, ešte sme iba malý krôčik za jeho dverami. Na tomto poli nás čaká určite ešte veľa nových objavov a vynálezov.

Nie je možné ani len povrchno spomenúť všetky prírodné chemické látky, ktoré už človek používa, prípadne sú ešte iba predmetom skúmania. Pokúsime sa však informovať aspoň o tých najzaujímavejších.

Človek už dávno prišiel na to, že okrem výživného, sladkého a zdraviu prospešného medu sú **včely** zdrojom aj iných užitočných produktov. **Vyrábajú propolis**, čo je lepkavá živicová substancia, ktorou včely utesňujú úl. Ak sa do úľa dostane nejaký nežiaduci živočích, napríklad myš, včely ho usmrčia, no nedokážu ho z úľa odstrániť. V takom prípade ho obalia propolisom, čím ho vlastne zabalzamuju a zabránia jeho rozkladu. Túto schopnosť propolisu si už dávno všimli včelári a stal sa tak známym prostriedkom, ktorý zmierňuje bolesti

6 SITA, 28. 2. 2009.

7 www.sazp.sk/bisel/galerie/trichoptera_larvy.htm

a urýchľuje hojenie rán. Okrem medu a propolisu včely **produkujú aj ďalšie liečivé produkty**, ako napríklad materská kašička, včelí vosk a včelí jed. Skutočne aj včelí jed má liečivé účinky, napriek tomu, že včely ho majú iba na svoju obranu. Používa sa pri liečbe artritíd, roztrúsenej sklerózy, epilepsie, chronickej bolesti a migrény. Včelie žihadlá sa dokonca používajú aj na vpichovanie do akupunktúrnych bodov namiesto akupunktúrnych ihl. Liečba včelími produktmi sa nazýva apiterapia.

Zaujímavým chemikom v prírode je aj chrobák anglicky nazývaný **bombardier beetle**, česky prskavec (slovenský názov sa nám nepodarilo zistiť). Na svoju obranu má orgán, ktorého fungovanie by sa dalo prirovnať k delu alebo plameňometu. Má žľazy, ktoré produkujú hydrochinon a peroxid vodíka. Tieto chemikálie uskladňuje v zásobníku. V prípade potreby ich vytlačí do reakčnej komôrky, v ktorej pôsobením enzýmov navzájom prudko reagujú. Pri búrlivej reakcii sa roztok rýchlo zohreje. Časť tekutiny sa pritom odparí a vzniknutý plyn prudko vytláča horúcu tekutinu cez zadoček. Niektoré pramene uvádzajú, že **teplota vystrekovanej tekutiny dosahuje až 100 °C**. O tom, že bombardier dokáže aj dobre mieriť, svedčí séria fotografií, na ktorých vidíme, že prúd tekutiny smeruje vždy presne na pinzetu, ktorá ho „ohrozuje“. Bombardiera v akcii si môžete pozrieť aj na internetovej stránke.

Zaujímavý je aj spôsob, akým sa bránia niektoré vtáky proti parazitom, ktoré sa často vyskytujú v ich perí. Využívajú na to obranný produkt mravcov – kyselinu mravčiu. Robia to tak, že rozhrabú časť mraveniska, čím podráždia mravce, ktoré sa začnú brániť striekaním kyseliny mravčej. Aby bol účinok ešte dokonalejší, **niektoré vtáky si dokonca vkladajú pod krídla živé mravce**. Výpary kyseliny mravčej používajú aj včelári pri ochrane včiel pred parazitickým klieštikom *Varroa destructor*.

Podobnú taktiku majú aj lemury na Madagaskare. Aby sa ochránili pred nepríjemným hmyzom, používajú **prírodný repelent**. Ten im dobrovoľne poskytnú mnohonôžky⁹. Pri podráždení totiž vylučujú nepríjemne páchnucu tekutinu, ktorá odpudzuje hmyz. Lemury zámerne podráždia mnohonôžku, niekedy aj miernym hryzením a potom ju otierajú o srst'. Tak si zabezpečia, že si nepríjemný hmyz od nich drží odstup.

O jedovatosti hadov, škorpiónov a pavúkov sa nebudeme zmieňovať, pretože je všeobecne známa. Známa je aj jedovatosť niektorých tropických žiab, z ktorých si domorodci vyrábajú šípové jedy. Možno menej

Prskavec, Beetle Bombardier
Zdroj: www.pnas.org/content/96/17/9705/F1.expansion

známa je skutočnosť, že **väčšina jedov je použiteľná aj ako lieky**. Jedy, ktoré bránia zrážanlivosti krvi, môžu v malých dávkach pomáhať pri liečení krvných zrazenín. Na druhej strane jedy, ktoré spôsobujú zrážanie krvi, môžu pomôcť ľuďom s poruchou jej zrážanlivosti. Podobne neurotoxické jedy môžu tmiť bolesť zablokovaním prenosu nervových signálov, prípadne, ak je to žiaduce, ich intenzitu zvýšiť.

Perlička. Perly sú produktom obrannej reakcie perlorodiek, pretože tie perleťou obalujú cudzie telesá, ktoré vniknú do ich lastúr. V prírode sa však perla nachádza priemerne iba v jednej z desaťtisíc perlorodiek. Keď človek odhalil tajomstvo vzniku perál, začal asi pred 100 rokmi využívať túto schopnosť perlorodiek vo svoj prospech. Zámerne do nich vkladá malé jadrá väčšinou z perlete, čím ich prinúti „vyrábať“ perly.

Pokúsili sme sa poukázať na pestrosť prostriedkov, ktorými príroda vybavila živé organizmy, aby sa mohli úspešne brániť. Je to však iba malé nahliadnutie do patentovej knižnice prírody.

Literatúra a internetové zdroje

Fakta a rekordy (Facts and Records/2003 Usborne Publishing Ltd. 2003) Ríčany : JUNIUR, s. r. o., 2007.

VISINGR, L.: Multicam: Unverzálňi kamufľáži. In *Střelecká revue* 7/2008, s. 38-39.

www.izd.szm.sk/doc/doc6.doc

www.referaty.atlas.sk/prirodne-vedy/biologia-a-geologia/18660/korovce

www.sazp.sk/bisel/galerie/trichoptera-larvy.htm

www.youtube.com/watch?v=nFUIEuNeWw4&feature=related

www.spidy.goliathus.com/galerie-mnohonozky.php

THINK IT! – PART XIII
BIONICS – IN ATTACK AND PROTECTION
HOLAKOVSKÝ, P., HOLAKOVSKÝ, Š.
Bionics (continuation). Other examples from nature: Masking – camouflage, false aims, shelter making, anatomic organs for protection, chemical protection. Using of models from nature and optical illusions in masking concepts for army.

8 www.youtube.com/watch?v=nFUIEuNeWw4&feature=related

9 www.spidy.goliathus.com/galerie-mnohonozky.php

Z GALÉRIE TVORCOV

Prispel k tomu, že sa Slovensko dostalo na mapu vedy

Vyštuoval na Moskovskej univerzite. Pracuje v Centre pre výskum kvantovej informácie Fyzikálneho ústavu Slovenskej akadémie vied. Je profesorom Masarykovej univerzity v Brne. Ako hosťujúci profesor pôsobil na univerzitách v Anglicku, Japonsku, Južnej Kórei, Austrálii, Írsku, Nemecku, Čile a USA. Je držiteľom Waltonovej ceny v Írsku (2002), Humboldtovej ceny v Nemecku (2005), nositeľom Radu Ľudovíta Štúra 1. triedy (2007), dvojnásobným vedcom roka SR (1997, 2001) a nositeľom titulu Hlava roka 2008.

Prof. RNDr. Vladimír Bužek, DrSc. (52)

Problematika výskumu kvantovej informácie je pre mnohých z nás veľkou neznámou. Mohli by ste nám ju trochu „zrozumiteľne“ priblížiť?

Informácia bola dlho vnímaná vo veľmi abstraktnej forme, bez akéhokoľvek vzťahu k fyzikálnej realite. Výskum v oblasti kvantovej informácie je založený na Landauerovej paradigme, že informácia je fyzikálna, a preto akékoľvek spracovanie informácie je fyzikálnym procesom. V tejto súvislosti je možné venovať sa mnohým veciam napríklad, koľko tepla sa spotrebuje pri spracúvaní informácie. Táto otázka bola na začiatku 60. rokov jednou z dôležitých výskumných úloh spoločnosti IBM, ktorá sa usilovala vyvinúť počítače, ktoré by ve-

deli spracovať informácie pri čo najnižšej spotrebe energie. Paralelne s týmto sme svedkami miniaturizácie počítačových súčiastok, ktorá je sprevádzaná narastajúcim výkonom počítačov. Moorov zákon hovorí, že každých 18 až 20 mesiacov sa zdvojnásobuje počet tranzistorov v integrovaných obvodoch, zdvojnásobuje sa výkon počítača i jeho pamäť. Samozrejme tento nárast nemôže byť neohraničený, pretože miniaturizácia má opäť svoje fyzikálne limity a tie sú dané kvantovým charakterom procesov prebiehajúcich na veľmi malej, t. j. atomárnej škále. Jednou zo základných prekážok miniaturizácie počítačových komponentov je kvantový šum. Súčasne však zákony kvantovej fyziky umožňujú využiť vlastnos-

ti kvantových objektov na veľmi efektívne spracovanie informácie. Typickým príkladom je tzv. princíp kvantovej superpozície, podľa ktorého sa kvantové objekty súčasne môžu „nachádzať“ v mnohých stavoch. Keby sme si teda predstavili atóm, ktorého jeden stav predstavuje logickú nulu a iný jeho stav logickú jednotku, potom podľa kvantovej teórie sa atóm môže súčasne nachádzať v oboch týchto stavoch. Takýto stav sa nazýva kvantovým bitom. Nuž a ak si predstavíme celý register kvantových bitov, ktorý sa môže nachádzať v superpozícii všetkých možných vstupných stavov, potom pochopíme potenciál kvantového paralelizmu, ktorý môže spôsobiť revolúciu v našich predstavách o tom, čo je a čo nie je riešiteľné.

Dňa 28. januára tohto roka v rámci vyhlásenia prvého ročníka celonárodnej súťaže na podporu slovenskej vedy a techniky – Hlava roka 2008 ste získali hlavnú, národnú cenu za projekt Programovateľné kvantové procesory. Kvantové informácie a kvantové procesory sú jednou z aplikácií kvantovej teórie, ktorej sa venujete spolu s vašim vedeckým tímom, ale aj v rámci spolupráce so zahraničím.

Pokiaľ ide o kvantové procesory, uvažuje sa, že by boli schopné faktorizovať 128-bitové číslo za 30 sekúnd. Takýto kvantový procesor by bol účinným nástrojom napríklad na dešifrovanie kryptografických kľúčov distribuovaných pomocou protokolu RSA.

Je zaujímavé, že zákony kvantovej fyziky na jednej strane aspoň v teoretickej rovine poskytujú nástroj na dešifrovanie najpoužívanejšieho kryptografického protokolu a na strane druhej umožňujú kryptografické kľúče posielat' bezpečne s využitím relácie neurčitosti, ktorá je typická pre kvantové systémy.

Naša skupina participuje na výskume niektorých špecifických problémov spojených so spracovaním kvantovej informácie. Snažíme sa pochopiť, kde sú hranice rôznych transformácií nad informáciou, ktorá je zakódovaná v stavoch kvantových

systémov. Konkrétne sa venujeme opisu univerzálnych programovateľných kvantových procesorov, t. j. kvantových zariadení, v ktorých stav jedného kvantového systému (programového registra) determinuje charakter transformácií druhého kvantového systému (dátového registra). Popri tom študujeme kvantové náhodné „kráčanie“ alebo charakter kvantových korelácií v mnohočasticových systémoch a ich možné využitie pri prenose informácie.

Samozrejme, sme v kontakte s mnohými výskumnými skupinami vo svete. Osobne dlhoročne spolupracujem s vynikajúcimi vedcami, napríklad s prof. Markom Hillerym z Hunter College v New Yorku, prof. Petrom Knightom z Imperial College v Londýne i ďalšími.

Prívlastok kvantový je možno skloňovať v najrôznejších súvislostiach. Medzi vaše ťažiskové témy patrí aj kvantová optika...?

Svetlo je jedným z dôležitých fenoménov a jeho kvantové vlastnosti sú nesmierne zaujímavé. Dá sa povedať, že kvantová teória ako taká vznikla práve pri analýze spektra žiarenia absolútne čierneho telesa. Kvantové vlastnosti svetla dennodenne využívame, hoci väčšina z nás si to ani neuvedomuje. Napríklad, každý laser je zdrojom

koherentného žiarenia, ktoré má kvantové vlastnosti reprezentované jeho kvantovou štatistikou. Svetlo na kvantovej úrovni vykazuje aj ďalšie nesmierne zaujímavé vlastnosti. Napríklad, kvantové prepletenie medzi jednotlivými fotónmi alebo módmí elektromagnetického poľa. Toto sú korelácie, ktoré nemajú žiadnu klasickú analógiu. Nielenže sú zaujímavé z pohľadu základného výskumu vlastností svetla, ale dajú sa využiť pri rôznych aplikáciách, povedzme pri kvantovom prenose kryptografických kľúčov alebo superpresných meraniach.

Pracujete na viacerých projektoch financovaných zo zdrojov Európskej únie. Existuje reálna predstava o praktickom využití projektov?

Keďže sa venujeme abstraktným problémom, to, čo skúmame, nie je priamo využiteľné v praxi. Samozrejme, môže sa stať, že niektoré naše výsledky môžu byť ďalej použité v situáciách, ktoré by sa dali nazvať aplikáciou. Určite to však nie je našim cieľom.

Napríklad, svojho času sme analyzovali problém kopírovania kvantovej informácie. Riešili sme, či by sa nejaký kvantový stav, ktorý reprezentuje kvantovú informáciu, dal skopírovať. Máte jeden exemplár kvantového systému v istom, vami nepoznanom

stave, ale tento jeden stav chcete skopírovať na stavy. Podľa kvantovej teórie sa to nedá spraviť presne a má to fundamentálne príčiny. Keďže sa to nedá spraviť presne, spolu s prof. M. Hillerym sme sa zaujímali o to, ako by sa to dalo urobiť aspoň približne. Navrhli sme proces optimálneho univerzálneho kvantového klonovania. Neskôr sa ukázalo, že práve tento proces kvantového klonovania, ktorý sme abstraktne opísali, je ideálnym odpočúvacím nástrojom pri istých kryptografických protokoloch.

Mimochodom, celá oblasť kvantovej kryptografie je typickým príkladom „aplikácie“ základných postulátov kvantovej teórie v praxi. Tu by som iba odkázal na výsledky profesorov Antona Zeilingera z Viedne, Nicolasa Gisina zo Ženevy, Johna Rarityho z Bristolu.

Inak práca súvisiaca s kvantovým klonovaním je jednou z našich najcitovanejších prác. Ďalšou veľmi citovanou prácou je štúdia, ktorú sme napísali v spolupráci s prof. M. Hillerym, a to o zdieľaní kvantového tajomstva. Uvediem príklad. Niektorí chcú poslať správu rade rokujúcich riaditeľov, ktorí sa navonok správajú slušne, no v skutočnosti každý z nich chce získať prevahu. V tomto prípade je kryptografický protokol založený na tom, aby riaditelia navzájom spolupracovali, pretože jedine vtedy môžu dešifrovať správu odosielať. Pokiaľ nebudú spolupracovať, tak žiaden z nich alebo podmnožina z nich nedokáže tú správu prečítať. A toto sa dá využiť kdekoľvek ak chcete, aby prenášaná informácia nebola zneužitá jednotlivcom, ale slúžila kolektívu. Ukázali sme, že kvantové korelácie umožňujú realizovať takýto protokol. Inou úlohou je kvantový protokol o tajnom hlasovaní. Tu kvantové korelácie opäť umožňujú realizáciu tajného hlasovania.

Kedy sa podarí postaviť kvantový počítač, ktorý má byť mnohonásobne výkonnejší ako tie súčasné?

Na to je veľmi zložitá odpoveď. Na základe výsledkov základného výskumu môžeme konštatovať, že ak dnes vieme manipulovať s individuálnymi kvantovými systémami, potom sme na správnej ceste ku kvantovému počítaču. Ten možno úplne zmení náš pohľad na počítanie. Možno to bude skôr simulátor ako počítač v tom zmysle, ako sme naň zvyknutí dnes. Musíme však byť trpezliví. Veľké výzvy potrebujú čas na svoju realizáciu.

Pozrite sa, Tokamak, typ fúzneho reaktora, ktorý by mal riešiť problémy s energiou, sa stavia v podstate päťdesiat rokov, podieľajú sa na tom mnohé krajiny, no výsledok je stále v nedohľadne.

Výskum v oblasti kvantového spracovania informácie je v podstate v zárodkoch. V etablovanej forme existuje asi pätnásť rokov. Za tento čas sa dosiahli mimoriadne zaujímavé tak teoretické, ako aj experimentálne výsledky. Stále je však predčasné hovoriť, kedy kvantový počítač uzrie svetlo sveta, či to bude o desať, dvadsať rokov alebo neskôr. Experimentálne kroky však jasne naznačujú, že základná myšlienka je správna a že sme na dobrej ceste.

Od teórií, od základného a nadväzne aplikovaného výskumu je pomerne dlhá cesta do praxe, najmä na Slovensku. To premostenie je komplikované. Ako vy vnímate tieto súvislosti a tiež výskum i jeho kvalitu?

V prvom rade zastávam názor, že neexistuje hranica medzi základným a aplikovaným výskumom. Ide o určitý difúzny prechod, keď sa v určitom čase vykryštalizuje čosi, čo môže mať potenciálnu aplikáciu. Niekedy úplne abstraktná teória nájde naraz praktické uplatnenie a zasa naopak, niečo, čo sa zdalo prakticky použiteľné, stratí zmysel. Na druhej strane však existuje jasná deliaca čiara medzi kvalitným a nekvalitným výskumom. Táto demarkačná línia však ešte nebola na Slovensku jasne vytýčená.

Pokiaľ chceme rozprávať o aplikáciách výskumu, vždy musia byť dvaja partneri. Jeden, ktorý poznatky generuje a druhý, ktorý je schopný poznatky preniesť ďalej. Áno, to premostenie je zložitý, ale je potrebné nájsť v priemysle subjekty, ktoré majú záujem o určité výsledky základného výskumu.

Ale môžeme počuť aj také názory, že základný výskum nemá žiadny zmysel, že je to iba výskum pre výskum. Nesúhlasím. Aj výskum pre výskum je dôležitý. Je potrebné, aby sme sa zorientovali vo svete, v ktorom žijeme, aby sme vedeli ako vyzerá a akými zákonmi sa riadi, ako vznikol vesmír, ako zanikajú hviezdy, aká je štruktúra hmoty či časopriestoru, ako vznikol život, ako funguje naša myseľ, pamäť atď. Je naivné si myslieť, že každý výsledok základného výskumu nás automaticky privedie k nejakej aplikácii. To je zlý predstava.

Americký prezident Franklin Roosevelt na jeseň v roku 1944 zadal vedcovi a manažérovi vedy Vannevarovi Bushovi úlohu, ako využiť vedecký potenciál Spojených štátov, ktorý počas vojny slúžil na vojenské účely, v mierovej situácii. V. Bush napísal správu, v ktorej okrem iného uviedol, že najlepšie, čo vláda môže urobiť na podporu priemyslu, je investovať do základného výskumu.

Základný výskum je základným kapitá-

lom poznania. Ide len o to, aby ho robili tí najlepší, ktorí vedia, ktorým smerom sa vydať, a sú schopní zabezpečiť, aby táto cesta bola aj efektívna. Samozrejme, musíme byť aj trpezliví, vo výskume sa nedá dôjsť k poznatkom zo dňa na deň.

Na pôde SAV ste mali pred časom prednášku s názvom Veda v bezvedomí, povedali ste, že najväčším nepriateľom vedy na Slovensku sú slovenskí vedci... Prečo?

Myslím si, že nedokážu dôsledne reflektovať na novú situáciu a nevedia sa realisticky konfrontovať so svetom. Na univerzitách a celkovo v akademickej obci vládne akási zvláštna demokracia, diktát sivého priemeru.

Z môjho pohľadu množstvo ľudí, ktorí sú zamestnaní vo výskumnej sfére, nemá predpoklady na to, aby boli kvalitnými vedcami. Možno je to príliš kritické konštatovanie, ale mám pocit, že pre mnohých je zamestnanie vo vedeckom ústave iba prostriedkom na zabezpečenie si bezproblémového vegetovania. Iní zase riešia úlohy, ktoré sú v kontexte európskej či svetovej vedy irelevantné. Podľa mňa zatiaľ neexistuje v našom akademickom prostredí mechanizmus, ktorý by dôsledne zabezpečil hierarchické rozvrstvenie podľa skutočnej kvality. Vedci nie sú kritickí sami k sebe, nevedia si medzi sebou urobiť „poriadok“. Ten za nich určite neurobia politici. Vo vedeckej komunite musí byť autorita, ktorá povie, áno, toto je kvalitný výskum, a toto nie, toto sa financovať bude a toto nie, tým smerom výskum pôjde a tým nie. Samozrejme, vždy existuje riziko zlého rozhodnutia, ale rozhodnutie musí byť nejakým spôsobom vyargumentované a ten, kto rozhodnutie spravil, nesie zaň zodpovednosť.

Na Slovensku máme vedcov svetovej úrovne, len je ich relatívne málo. Žiaľ, je oveľa viac takých, čo nikdy nič poriadne nespriali... Jedine tá spoločnosť môže napredovať, ktorá si aj v tejto oblasti vie urobiť poriadok.

Zoberme si vysoké školy, ktorých úlohou je tiež robiť výskum. Tretina skončených vysokoškôľákov hovorí, že na to, aby robili to, čo robia vo svojej práci, štúdium na vysokej škole vôbec nepotrebovali. Zdá sa, že nemálo mladých ľudí študuje len pre titul a akýsi spoločenský status, pričom firmy chcú študentov na mieru...

Nie všetko, čo robíme v živote, má prvoplánové použitie, čiže nemôžeme ku všetkému pristupovať len pragmaticky. Väčšina absolventov Massachusetts Institute of Technology (USA), špičkovej inštitúcie,

ktorá vychováva fyzikov, nekončí vo výskume. Nie je to žiaden problém. V tomto kontexte nie je ani tak dôležité poznanie fyzikálnych zákonov. Čo je oveľa dôležitejšie, absolventi MIT sa počas štúdia naučia kreatívne myslieť, vedieť, ako sa postaviť k problémom, ako ich formulovať a riešiť. A takáto schopnosť je použiteľná kdekolvek.

Vysoké školy sa majú deliť na univerzity, vysoké školy bez zaradenia a odborné vysoké školy. Minister školstva Mikolaj si od nového členenia škôl sľubuje lepšiu kvalitu, pričom najvyššie štátne dotácie napríklad na náročné vedecko-technické projekty pôjdu univerzitám. Vy ste pred časom pôsobili aj v Akreditačnej komisii, poradnom orgáne vlády. Schvaľujete spomínané delenie vysokých škôl?

Členom Akreditačnej komisie som bol v rokoch 1999 – 2002. Aj v tom období bol tento problém vyhrotený podobne ako dnes. Treba jasne zanalyzovať a urobiť audit toho, čo na vysokých školách vlastne máme, čo poskytujeme a ako to poskytujeme. Spoločnosť platí za vzdelanie a má teda právo vedieť, čo vysoké školy s peniazmi, ktoré dostávajú zo štátneho rozpočtu, robia, aký je ich produkt, teda aké sú vedomosti študentov. Je fakt, že rôzne vysoké školy alebo univerzity fungujú v rôznom režime a niektoré sú naozaj biedne.

Ak by som bol dôsledný, potom musím konštatovať, že na Slovensku nie je jediná vysoká škola európskej či svetovej úrovne. Príčin tejto situácie je veľa. Osobne nepovažujem úroveň financovania za primárny problém. Problém nie je ani tak v absencii vynikajúcich pedagógov a vedcov na vysokých školách, ako v našej schopnosti či skôr neschopnosti vytvoriť priestor pre týchto ľudí. Vysoké školy sú však zaplavené podpriemernými pedagógmi a vedcami, čo nikdy nedosiahli žiaden rozumný vedecký výsledok.

Administratívne zadelenie vysokých škôl do rôznych kategórií je dôležité. Musí však byť spravené dôkladne a nekompromisne. Tiež som presvedčený o tom, že ak na vysokých školách nebudú pôsobiť vynikajúci vedci, škola nebude schopná sa rozvíjať a spĺňať prísne medzinárodné kritériá.

Je zarážajúce, keď máte rektora univerzity, ktorý nemá vedecké články publikované v prestížnych svetových časopisoch, rektora, ktorý sa ako vedec nepresadil na medzinárodnom poli. Ako potom môže presadzovať medzinárodné štandardy? Je potrebné nájsť mechanizmy, ako dosadiť na vysoké školy špičkových ľudí.

Ako bývalý člen akreditačnej komisie môžem povedať, že to, čo tu bolo pred desiatimi rokmi, je tu aj teraz, a to je nízka kvalita našich vysokých škôl. Ale netreba lamentovať, treba si to uvedomiť a dôsledne presadzovať kvalitu.

Je smutné konštatovať, že celý náš akademický folklór je doplnený nesmiernou snahou o získanie akademických titulov. V tomto kontexte považujem priam za sabotáž na akademickom živote to, že ministri vlády sa stávajú profesormi v oblastiach, v ktorých nikdy nepôsobili...

Záujemcovia o vysokoškolské štúdium sa dost' vyhýbajú štúdiu zameranému na techniku a prírodné vedy. V čom je to podľa vás?

Príčinami sú možno spoločenská požiadavka, kultúrne prostredie, možnosti uplatnenia a hľadania aj módné trendy. Je dôležité, že každý má právo slobodne sa rozhodnúť, čo chce študovať. Som presvedčený, že systém má isté autoregulačné mechanizmy, a tak, keď bude treba napríklad veľa biológov, tí sa skôr či neskôr objavia. Samozrejme, bolo by vynikajúce, ak by sme boli schopní isté trendy predvídať a vopred sa na ne pripraviť.

Jedným z veľkých problémov je, že školstvo ako také je nesmierne zotrvačné. Zlé rozhodnutia, ktoré spravím dnes, sa prejaví v plnej miere až v ďalšej generácii, a to platí aj o dobrých rozhodnutiach. A v tom je celý problém manažovania školstva. Časová škála je príliš dlhá na to, aby sme bezprostredne videli dôsledky našich rozhodnutí. Zlepšenie úrovne školstva a kvality univerzít je misiou na desiatky rokov. Je to ako výstavba katedrál.

Zrejme aj vy sa často stretávate s otázkou, či máme na Slovensku dost' talentovaných ľudí?

Určite máme, len ide o to, ako sú podchytení, ako sa o nich postaráme. Tých dobrých treba identifikovať a vytvoriť im dobré pracovné podmienky, čo by nemalo byť až také zložité. Ale ak to neurobíme, budú nám odchádzať do zahraničia, a potom je otázne, či sa vrátia a odovzdajú nám svoje skúsenosti.

Do skupiny, ktorú viem, sa nedávno vrátili dvaja mladí ľudia. Jeden pôsobil v Spojených štátoch a druhý v Nemecku, kde si robili doktorát. Ten, čo sa vrátil z Massachusetts Institute of Technology, bol pred šiestimi rokmi mojím diplomantom. Vtedy sme uzavreli dohodu, že ak sa po získaní doktorátu na MIT vráti na Slovensko, pokúsím sa mu ponúknuť nadštan-

dardné podmienky. Obaja sme džentlmeni a dohodu sme splnili.

Mladým nadaným ľuďom treba systematicky vytvárať podmienky na ich ďalší rozvoj.

Koľkočlenný je váš tím?

Dokopy sme desiat. Tím tvoria študenti, doktorandi, ale aj tzv. postdokovia – tí, ktorí skončili doktorandúru, majú titul PhD., ale ešte nemajú trvalé zamestnanie. Členovia tímu publikujú v kvalitných renomovaných časopisoch, ich práce majú odozvu, no treba si uvedomiť, a to im zdôrazňujem, že ešte sú len na začiatku svojej kariéry a nejaký čas ešte potrvá, kým sa samostatne presadia. V tomto sa im snažím pomáhať a zároveň som sa snažil vytvoriť i príjemné a relatívne komfortné prostredie v Centre pre výskum kvantovej informácie. Toto sa nám podarilo aj preto, že sme sa v tvrdej konkurencii presadili v rôznych európskych projektoch.

Sme otvoreným tímom, navštevujú nás a spolupracujú s nami kolegovia z celého sveta.

Členovia vášho tímu majú dobrý základ, napokon majú aj dobrého učiteľa. Pred štrnástimi rokmi ste sa stali najmladším profesorom a ešte predtým doktorom vied na Slovensku.

Veľký doktorát som obhajoval v roku 1991 a profesorom som sa stal v roku 1995. Vtedy som to považoval za niečo veľmi dôležité, ale dnes tomu už taký význam neprikladám. Priority sa pomenili.

Čo všetko musí vedieť súčasný vedec?

Množstvo vecí. Okrem odborných vedomostí a kvalitných vedeckých výsledkov by mal byť aj dobrým učiteľom. Určite musí ovládať cudzie jazyky, musí byť schopný napísať vedeckú prácu jasným a zrozumiteľným spôsobom, musí vedieť prednášať, zaujať poslucháčov, musí vedieť spisovať aj päťstostranové projekty, musí byť manažérom a rokovať s grantovými agentúrami atď.

Slovensko sa vydalo na cestu znalostnej ekonomiky, čoraz častejšie hovoríme o potrebe vedomostnej spoločnosti...

Žiadna spoločnosť nemôže byť nevedomostná. Každá spoločnosť je vedomostná, čokoľvek robíme, je založené na vedomostiach, pretože sme Homo sapiens. Žiaľ, mám pocit, že pojmy znalostná ekonomika, vedomostná či informačná spoločnosť sa už sprofanovali ako mnoho iných hesiel, ktoré

sa často používajú bez zamyslenia sa o čo vlastne ide. Koniec koncov aj pozdrav „čest' práci!“ sa sprofanoval, zneužil, znetvoril. Práca si však zasluluje česť a úctu. Tak isto to môže byť aj s tou vedomostnou spoločnosťou. Pokiaľ o tom rozpráva človek, ktorý rozumie ako sa vedomosť a poznanie stávajú nástrojom progresu, tak to má logiku. Ale keď to opakuje politik len preto, že Lisabonská stratégia vznikla z iniciatívy Európskej komisie a on tomu ani v podstate nerozumie, tak je to nezmysel.

Je u nás vedomosť hodnotou? O tom pochybujem... Dovolím si povedať, že my máme ešte veľmi ďaleko k ozajstnej vedomostnej spoločnosti, spoločnosti, kde poznanie je hodnotou a získavanie nových poznatkov i vedomostí skutočnou prioritou, spoločnosti, činnosť ktorej je založená na kvalifikovaných racionálnych rozhodnutiach. To, čo mi tu chýba, je koncepčné myslenie v horizonte päťdesiatich rokov.

Pozrime sa napríklad čo dosiahol Singapur. Koncom 50. začiatkom 60. rokov minulého storočia to bola krajina v rozklade. Vďaka vízií Kuan Yew Leea, ktorý bol premiérom krajiny viac ako tridsať rokov, sa Singapur stal silnou ekonomikou, a to aj napriek tomu, že nemá žiadne nerastné suroviny... Takže bolo by ideálne, keby sa aj u nás našiel niekto s víziou Kuan Yew Leea, niekto, kto jasne naformuluje priority a definuje, kam sa vlastne chceme dostať, a bol by schopný naštartovať procesy, ktoré by viedli k takto vytýčenému cieľu. A ono to hádam ani nemusí byť o jedinom vizionárovi, ale skôr o modernej, rozumne a zodpovedne spravovanej spoločnosti.

Financie na vedu a výskum je možné čerpať aj z eurofondov...

Moje skúsenosti sú v tomto smere dosť obmedzené. Som koordinátorom jedného projektu štrukturálnych fondov v prioritnej osi č. 4 – veda a výskum. Náš projekt je venovaný kvantovým technológiám a osobne ho považujem za veľmi dobrý štart do novej éry výskumu v tejto oblasti na Slovensku. Žiaľ, implementácia projektu je skoro nemožná. Administratívne zaťaženie je neakceptovateľné. Bez akýchkoľvek pochybností môžem konštatovať, že úradníci v Agentúre Ministerstva školstva SR pre štrukturálne fondy EÚ majú iné priority, ako zabezpečiť rozvoj kvalitnej vedy na Slovensku. Ak sa bude takto pokračovať, premárnime výnimočnú šancu.

Bývalý šéf SAV Štefan Luby navrhol pred časom na udelenie Nobelovej ceny jedného z našich významných fyzikov (jeho meno na základe Nobelovho výboru nebolo možné uviesť) a v tejto súvislosti sa v kuloároch najčastejšie spomínal prof. Bužek. Aký to bol pocit pre vás?

Bola to síce poklona zo strany profesora Lubyho, povedal to istotne v dobrej viere a ja si to vážim. Ale v podstate je to nezmysel. Kvalita mojej práce zďaleka nedosahuje úroveň kvality tej práce, za ktorú sú udeľované Nobelove ceny. Napokon, dobre poznám viacerých nositeľov Nobelovej ceny, takže viem, o čom hovorím.

Viete, bola by to strašne zlá motivácia pre vedca, keby sa jeho práca odvíjala od cieľa získať prestížne ceny a ocenenia. Ocenenia sú príjemné. Každá cena je akási čerešnička na torte vašich profesionálnych úspechov, ale musíte mať realistické predstavy aj o tých cenách. V súčasnosti je Nobelova cena na Slovensku dosť nerealistická.

Bolo by pekné, keby niektorý zo slovenských vedcov dostal Nobelovu cenu, ale zároveň by to bolo aj obrovské nešťastie pre vedu na Slovensku, pretože tí, ktorí ju manažujú, by sa utvrdili v tom, že to robia dobre. Zjavne to však dobre nerobia. My na Slovensku na Nobelove ceny musíme dorásť, celé vedecké a kultúrne zázemie musí fungovať tak, aby sme toho boli hodní.

Vy ste precestovali takmer celý svet a do zahraničia cestujete permanentne – organizujete konferencie, ste editorom mnohých odborných časopisov, členom vedeckých rád, prednášate, pôsobíte ako člen poradných skupín, no vždy sa vraciate domov. To ste takým národovcom?

Pred rokmi som mal trvalú pozíciu na Imperial College v Londýne, ale napokon som sa v prvej polovici 90. rokov rozhodol vrátiť domov – do totálneho marazmu. Keď som z Anglicka odchádzal, jedna kolegyňa, ktorá vtedy bola vo vysokej funkcii v štruktúre riadenia vedy vo Francúzsku, sa ma pýtala, prečo sa vraciam na Slovensko. Odpovedal som asi tak, že keby som zostal v Anglicku, bol by som jedným z koliesok v naolejovanom stroji, ale na Slovensku sa budem snažiť realizovať svoju predstavu. Tu ten systém môžem nejakým spôsobom ovplyvňovať, môžem ho dotvárať, lebo on si vyžaduje dotváranie. Či to robím dobre, to je vec kvalifikovanej diskusie, no pre mňa je to veľká výzva.

V jednom z posudkov zo zahraničia, ktorý pri akejsi príležitosti bol o mojej práci napísaný, bolo konštatovanie, že som dostal Slovensko na mapu vedy. Samozrejme, je to prehnané tvrdenie, ale mal som radosť, že je to takto vnímané.

Venujme sa aj problematike duševného vlastníctva. Je logické, že ako teoretický fyzik nie ste majiteľom žiadneho patentu, no keďže ste autorom mnohých vedeckých publikácií i odborných článkov, ste nositeľom autorských práv, čiže aj vy tvoríte duševné vlastníctvo a máte ho aj chránené. Ako vnímate duševné vlastníctvo a jeho ochranu?

Vo vede je to tak, že priznanie autorstva myšlienok a nápadov zohráva dôležitú úlohu. Nie je za tým žiadny prvoplánový materiálny efekt. Jednoducho, je dôležité priznať prvenstvo tým, ktorí si to zaslúžia. Krásne na duševnom vlastníctve je to, že keď máte nejakú myšlienku, tak sa môže stať majetkom všetkých. Je len dôležité, aby si aj všetci ctili to, že tá myšlienka vznikla vo vašej hlave. Keď máte auto, nemôže byť majetkom všetkých, ale myšlienka áno. Iná vec je, keď už máte patent, ktorý inštitucionálne právne chráni vynálezy a môže byť aj zdrojom materiálneho zisku. Samozrejme, je veľmi dôležité, aby sa patent dostal do života, aby sa využil. Ak si na jednej strane myslím, že základný výskum má zmysel ako výskum per se, potom by som povedal, že nie je dôležité mať patent pre patent, ale to, čo s tým chráneným vynálezom urobíme.

Vy nie ste majiteľom žiadneho patentu, ale zároveň treba podotknúť, že od teórie, resp. teórie sa odvíja všetko podstatné. Teórie sú základom aplikácií ich širšieho uplatnenia v budúcnosti, ďalšej generácie technológií, ktoré sú výsledkom nadväzujúceho aplikovaného výskumu a experimentálneho vývoja a ktoré už môžu byť patentovateľné. A možno pôvodca niektorého z tých vynálezov, ktoré sa zrodia práve na základe vašich teórií, sa vám niekedy aj poďakuje... ☺

Pre mňa je dôležité, aby to, čo robím, som robil kvalitne, zodpovedne, s nasadením, profesionálne. A aby som mal z tejto práce radosť. Ak si niekto dá niečo patentovať na základe mojich teoretických výsledkov, budem len rád. Spoločnosť ma platí za vedec-kú prácu a ja sa snažím ako najlepšie viem, aby som ju robil dobre.

Ktorú časť dňa máte najradšej?

Každá minúta, ktorú dobre a zmysluplne strávim, je pre mňa krásnou minútou.

Zvyknete si prácu brať aj domov?

Žiaľ, áno. Stále.

Koľko hodín v priemere pracujete?

Oveľa menej ako kedysi. Ale aj dnes sa mi stane, že pracujem viac, ako je zdravé. Zhodou okolností, dnes som vstával o druhej ráno a nepôjdem spať skôr ako o desiatej večer. To je len dôkaz o tom, ako si neviem zdeliť čas, stanoviť priority a povedať nie, keď odo mňa niečo chcu. Potom sú dni, keď neviem vstať z posteľe...

Aké bolo zatiaľ najťažšie rozhodnutie týkajúce sa vašej práce?

Keď som zvažoval, či zostanem, alebo nezostanem pracovať na Slovensku, pretože som mal toho plné zuby... Napokon som si povedal OK, ešte to skúsím.

Vaša najväčšia investícia pre radosť?

Celoživotnou investíciou pre radosť, potešenie a celé spektrum ďalších emócií sú pre mňa moje deti.

Ako relaxujete?

Jazdím na horskom bicykli, v zime, keď mám čas, lyžujem. Veľa čítam. Výber autorov je dosť chaotický, od Sun'ca až po Houellebecqa, čo len chcete. Mám rad džez. Pokiaľ ide o nejaký film, zanechal vo mne dojem a veľmi ma ovplyvnil film poľského režiséra K. Zanussiho – Iluminácia.

Kde by ste asi pôsobili, keby ste sa zhodou okolností vyhli fyzike?

Nevylučujem, že by som sa venoval dejinám umenia.

Čo nemáte rád na sebe a čo na druhých?

Myslím si, že stále nie som dost' dôsledný a som netrpezlivý. Druhých sa snažím, pokiaľ je to možné, akceptovať takých, akí sú. Vylepšovať ostatných, to je nezmyselná misia...

Ako ste v letných mesiacoch dovolenkovali?

Najmä s prácou a chodil som na prechádzky so psom Ormom, jazdil som na bicykli a čítal si. V podstate som v situácii, keď si neviem dostatočne zdeliť svoj čas na voľno a na prácu. Hádam nie som vorkoholikom, no robím priveľa.

Zaujímalo nás tiež, ako prof. Bužeka charakterizujú členovia jeho tímu.

RNDr. Martin Plesch, PhD. – Ja som s prof. Bužekom v kontakte odvtedy, ako som nastúpil na vysokú školu. Robil som u neho diplomovú a neskôr aj doktorandskú prácu a zostal som u neho pracovať ako postdoktorand. Mne sa s ním vynikajúco spolupracuje. Viem sa s ním dobre porozprávať o fyzikálnych témach a vážim si ho aj ako človeka, a to za princípy, ktoré sa snaží presadzovať.

Ing. Martina Zemanová (projektová manažérka) – Je veľmi pracovitý, no pritom sa vie postarať aj o členov svojho tímu, nevynímajúc naše osobné problémy. Podľa mňa, základom v práci je mať dobrého šéfa a prof. Bužek takým šéfom je. Vie aj pochváliť.

Mgr. Tomáš Rybár – Ja osobne sa s ním veľmi nestretávam, aj preto, že je často na cestách. V centre pôsobím od júla minulého roka a u prof. Bužeka robím doktorandúru. Je veľmi milý a ústretový.

Odporúčané internetové linky

<http://www.quniverse.sk/buzek/>

<http://www.physics.sk/>

PhDr. Július Šípoš
Foto: autor rozhovoru,
www.jiunlimited.com

WITH HIS CONTRIBUTION SLOVAKIA GOT ON THE MAP OF SCIENCE
Interview with Prof. RNDr. Vladimír Bužek, DrSc. (52). He works in the Research Center for Quantum Information of the Institute of Physics, the Slovak Academy of Science. He is a professor of the Masaryk University in Brno. As a guest professor, he taught at universities in England, Japan, South Korea, Australia, Ireland, Germany, Chile and in the U.S.A. He was awarded the Walton Award in Ireland (2002), the Humboldt Research Award in Germany (2005), the 1st Class Ludovít Štúr Order (2007), he is a two-time Scientist of the Year of SR (1997, 2001), and he is a holder of the title "Head of the Year 2008", the major award of the 1st year of the national competition to support the Slovak science and technics.

Úspešné príbehy

Šírenie odkazu o potrebe inovácií

Prípadová štúdia malých a stredných podnikov v spolupráci s francúzskym patentovým a známkovým úradom (INPI)

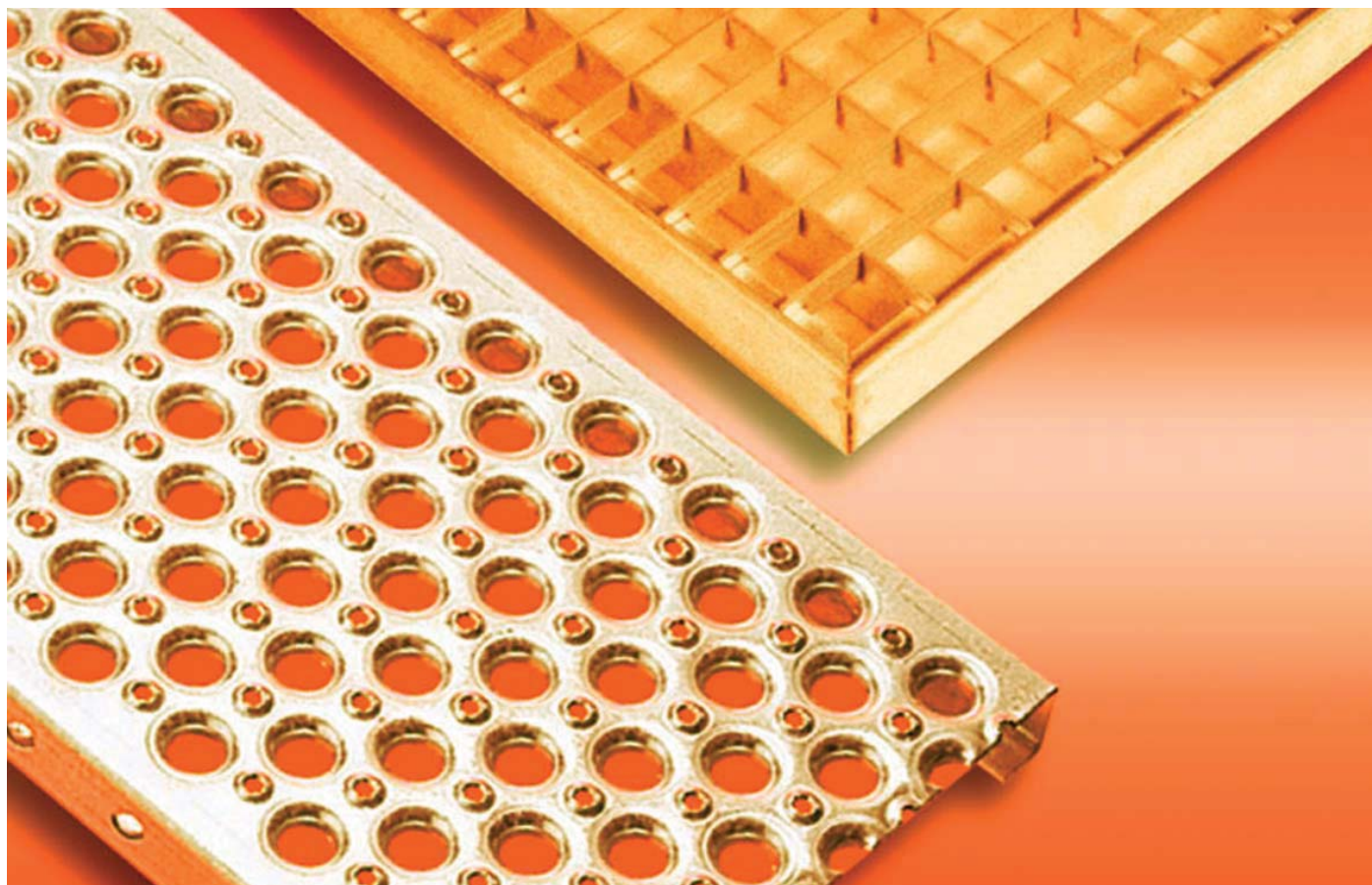
Tolmega vo Francúzsku je úspešným producentom káblových nosičov, ktoré sa zaraďujú medzi štandardné výrobky. Duševné vlastníctvo považujú v tomto podniku za dôležitý nástroj, ktorého funkciou je predovšetkým chrániť imidž spoločnosti.

V podnikaní v oblasti káblových nosičov, ktoré sú bežným spotrebiteľským tovarom, je podstatné neustále inovovať v záujme získania a udržania si konkurenčnej výhody na trhu. Reakciou na potreby trhu bolo aj vyvinutie teleskopického káblového nosiča, s ktorým Tolmega obchoduje pod ochrannou známkou T-Scopic.

Vďaka integrovaniu duševného vlastníctva do svojej firemnej stratégie sa Tolmege darí chrániť využívanie svojich inovatívnych riešení a zároveň si tým upevňuje pozitívne akceptovanie svojej značky v radoch zákazníkov. Je to náročná úloha, keďže spoločnosť podniká v sektore, ktorý už dosiahol istý stupeň zrelosti.

Spätná väzba od zákazníkov ako hnacia sila pre R&D

Tolmega je francúzska spoločnosť, ktorá vznikla v roku 2000 fúziou dvoch spoločností Tolartois a Mécafablon, založených v 60. rokoch. Špecializuje sa na pomerne bežný sortiment, ako sú káblové nosiče

Bežný spotrebiteľský tovar, ako sú káblové nosiče a kovové mreže a mriežky, si vyžaduje nepretržité inovovanie.

a kovové mreže a mriežky. Pôvodne bola súčasťou skupiny Gantois, v roku 2005 sa však Tolmega odčlenila a stala sa členom skupiny Hager. Dnes sa táto spoločnosť, zamestnávajúca spolu so svojimi pobočkami približne 300 pracovníkov a pôsobiaca na štyroch miestach, radí medzi väčšie podniky v rámci kategórie malých a stredných podnikov.

Štruktúra výrobnjej činnosti Tolmegy pozostáva z troch oblastí (káblové nosiče, kovové mreže a mriežky a ocelové plechy pre stavebníctvo). Táto prípadová štúdia sa zameriava len na káblové nosiče, ktoré tvoria hlavnú časť z celkového odbytu.

Marketingovú stratégiu Tolmegy je vyrábať pre podniky. Jej obchodnými partnermi sú spoločnosti rôzneho typu, akéhokoľvek formátu, a to vo všetkých odvetviach. Hlavné pole jej pôsobnosti zahŕňa Európu, severnú Afriku, Blízky východ a štáty v oblasti Perzského zálivu. Z času na čas zrealizuje svoje obchodné záujmy aj v Ázii a Oceánii. Nie je prítomná na americkom kontinente.

Tolmega podniká v mimoriadne náročnom konkurenčnom prostredí. Len vo Fran-

cúzsku na poli káblových nosičov pôsobia štyria či piati konkurenti, v Európe súperí dokonca so stovkou konkurenčných firiem. Obzvlášť nestabilnú pozíciu má Tolmega práve na francúzskom trhu, kde jej obrat z roka na rok enormne kolíše. Roky 2004 a 2005 však boli veľmi priaznivé.

Inovovanie zohráva kľúčovú úlohu v podniku zaoberajúcom sa výrobou bežného spotrebiteľského tovaru, v tomto prípade káblovými nosičmi. Inovácia musí montérovi priniesť úsporu času a z hľadiska spoločnosti by mala byť dostatočne atraktívnou ponukou pre jej distribútorov. Podľa Jeana-Huberta Petita, obchodného riaditeľa spoločnosti, sú práve toto dva najdôležitejšie činitele úspešnosti. V Tolmege pracuje stály trojčlenný výskumno-vývojový tím, ktorý sa zaoberá výhradne káblovými nosičmi (v ostatných sektoroch podnikania spoločnosť nemá zriadené stále výskumno-vývojové štruktúry, ale operatívne sa zostavujú skupiny piatich až šiestich pracovníkov, aby riešili konkrétnu vývojovú úlohu). Požiadavky na výskumno-vývojové projekty zadáva vrcholový manažment, ktorý čerpá neustále nové podnety zo spätnej väzby od zákazníkov. V Tolmege sa snažia vychádzať v ústrety svojim obchodným partnerom

v maximálne možnej miere. Aj preto splnili podmienky na získanie certifikátu ISO 9001 a 9002 a robia pravidelný prieskum spokojnosti zákazníkov.

Patentová ochrana ako výhoda pri predaji

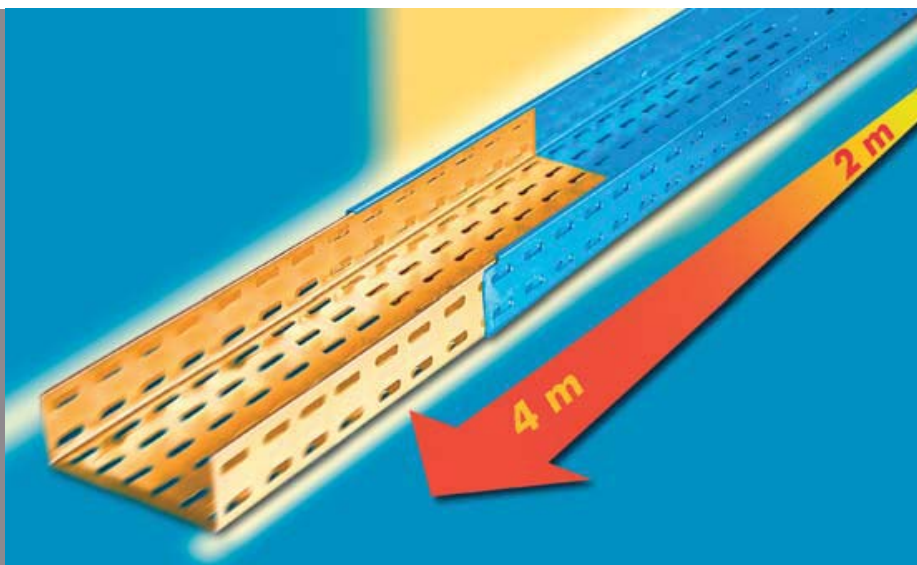
Tolmega využíva na ochranu svojich inovácií patenty a ochranné známky. Obchodný riaditeľ J.-H. Petit má na starosti aj problematiku duševného vlastníctva spoločnosti. V rámci organizácie je duševné vlastníctvo strategickou súčasťou ich politiky, meniacej sa podľa potrieb trhu.

Portfólio ochranných známk spravujú s vlastnými kapacitami. Pokiaľ ide o patenty, J.-H. Petit využíva odbornú pomoc patentového zástupcu, a to najmä na koncipovanie prihlášok, spravovanie portfólia a v prípade potreby aj na riešenie kontroverzných záležitostí. Keďže na poli káblových nosičov existuje veľké množstvo patentov, je tu značné riziko právnych sporov. Zatiaľ však nezaznamenali žiadny prípad falšovania výrobkov Tolmegy. J.-H. Petit zdôrazňuje, aké je dôležité, aby spoločnosť urobila všetky dostupné opatrenia na svo-

„V našom priemyselnom odvetví zaoberajúcom sa štandardnými výrobkami, kde je inovovanie podstatnou otázkou, je označenie „patentované“ spôsobom, ako sa dostať na trh!“

ÚDAJE O PRODUKTE

Paleta výrobkov Tolmegy pozostáva z káblových nosičov, s ktorými spoločnosť obchoduje pod svojimi ochrannými známkami, napríklad T-Scopic, teleskopický káblový nosič. Ďalšiu časť aktivity spoločnosti tvorí výroba kovových mreží a mriežok, pre ktoré používa na trhu ochrannú známku Tolartois Grating. Napokon subdodávateľsky zabezpečuje rezanie a dodávku oceľových plechov pre obchodných partnerov zo stavebníctva a iných priemyselných odvetví. V rámci tejto oblasti činnosti vystupuje spoločnosť pod ochrannou známkou Tolartois Industrial – Construction Division.

ju ochranu a aby zabezpečila vykonávanie dohľadu nad svojimi patentmi a technológiami. Celé monitorovanie patentov a tiež konkurencie preto robia sami.

Stojí za zmienku, že v odvetviach, v ktorých pôsobí Tolmega, licencovanie technológií nie je bežnou praxou. Plechárske spoločnosti prihlasujú množstvo technických riešení na ochranu, ale neposkytujú licencie, zužitkávajú ich sami.

Patentová ochrana je na jednej strane nevyhnutným predpokladom využitia potenciálu novej technológie, na druhej strane predstavuje dôležitú výhodu pri predaji výrobku. V skutočnosti práve patent pomáha spoločnosti vytvárať o sebe obraz inovatívneho podniku. Význam takpovediac skutočných vynálezov si v Tolmege jasne uvedomujú, a preto sa usilujú vyťažiť z nich maximum. Tak je to aj v prípade už spomínaného teleskopického káblového nosiča, s ktorým obchodujú pod ochrannou známkou T-Scopic.

Podobne je to aj s ochrannými známkami; spoločnosť stavia hlavne na silných ochranných známkach, na svojich vlajkových lodiah. Keďže Tolmega je výsledkom splynutia dvoch spoločností, ktoré pôsobili na trhu viac ako tridsať rokov, nachádza sa stále vo fáze budovania si pozície pre svoje meno. Aj v súčasnosti stále možno v tomto odvetví zaznamenať rozšírené používanie názvu Tolartois, uplatňuje sa najmä pri rozlišovaní rôznych oblastí činnosti spoločnosti (Tolartois Grating, Tolartois Industrial – Construction Division).

Odkaz pre trh

Celkovo je spoločnosť držiteľom okolo dvadsiatich „živých“ francúzskych paten-

tov, tretine z nich bola rozšírená platnosť na ďalšie krajiny (ide približne o dvadsať nadobudnutí právoplatnosti patentov), a jedného amerického patentu. V súčasnosti udržiava aj približne tridsať ochranných znáмок.

Teleskopický káblový nosič (T-Scopic), ktorý je úspechom vývojového tímu Tolmegy, spĺňa požiadavky trhu, a to dvoma svojimi vlastnosťami: rýchlou inštaláciou a lepšou skladovateľnosťou. Teleskopický systém v praxi umožňuje, že dvojmetrový káblový nosič, využívajúci bezspojový zabezpečovací systém, sa môže jednoducho a rýchlo zväčšiť na štvormetrovú dĺžku, čo je v porovnaní so zvyčajnými trojmetrovými káblovými nosičmi výhodnejšie. Táto inovácia predstavuje významný a rozhodujúci krok vpred v inštaláciách, pri manipulácii a v logistike káblových nosičov.

Systém bol patentovaný vo Francúzsku v roku 2001, v nasledujúcom roku bola rozšírená platnosť patentu na ďalšie krajiny v rámci EPO, pričom sa do patentu zahrnuli aj jeho podstatné modifikácie. V roku 2003 podali patentovú prihlášku aj v USA. Priemyselnou ochranou získali záruku bezpečného využívania technológie, pričom takto ochránenou konkurenčnou výhodou ušetrili súperom takpovediac úder do tváre. Pre spoločnosť to zároveň znamená upevnenie pozície technologického inovátora v danom odbore.

Treba dodať, že T-Scopic sa úspešne presadil na trhu a u zákazníkov našiel pozitívny ohlas. Ako vysvetľuje J.-H. Petit, v podstate „bol prijatý hneď po jeho odskúšaní“. Odbyt T-Scopicu, ktorý predstavoval polovicu obchodnej aktivity spoločnosti za rok 2003, stále významne rastie.

Prihlásiť skutočne novátorský vynález na ochranu, ako v prípade T-Scopicu, znamená posilniť vnímanie Tolmegy ako inovatívneho podniku. Podľa J.-H. Petit zverejnením skutočnosti, že spoločnosť vlastní patenty na technické inovácie svojich modelov, napríklad na teleskopický káblový nosič, vyšlú zároveň správu trhu, že disponujú reálnymi vynálezovskými kapacitami, ba ešte viac, že tu existuje potenciál pre uplatnenie sa na trhu.

Poplatky obmedzujú

Keď spoločnosť z kategórie malých a stredných podnikov produkuje inovácie, mala by využívať nástroje priemyselnej ochrany, akými sú patent a ochranná známka. Pokiaľ ide o podávanie patentových prihlášok, J.-H. Petit zdôrazňuje dôležitosť odbornej pomoci patentového zástupcu. Bez neho sa vystavujú riziku, že podaná prihláška bude neplatná.

Ale aj tak musia dôkladne zvažovať, čo si nechajú patentovať: poplatky predstavujú pre duševné vlastníctvo malých a stredných podnikov výrazné obmedzenie. Prístup k európskym a americkým patentom je značne limitovaný najmä poplatkami za nadobudnutie právoplatnosti patentu v jednotlivých krajinách a s tým súvisiacimi prekladmi patentov do národných jazykov.

Potenciálna hrozba právnych sporov má takisto utlmujúci účinok na aktivitu spoločnosti v oblasti duševného vlastníctva. Malé a stredné podniky nemajú ani časové možnosti, ani dostatočné finančné zdroje na to, aby boli v takýchto situáciách rovnocennými partnermi veľkých a dobre vybavených spoločností.

Profil spoločnosti

Tolmega patrí medzi väčšie spoločnosti v kategórii malých a stredných podnikov. Špecializuje sa na štandardné výrobky, ako sú káblové nosiče a kovové mreže a mriežky. V septembri roku 2005 kúpila spoločnosť nemecká skupina Hager.

Počet zamestnancov: 300 zamestnancov pôsobiacich na štyroch pracoviskách.

Prijmy z predaja v roku 2004: 46 mil. €, približne polovica z tejto sumy pochádza z obchodovania s káblovými nosičmi.

Hlavný produkt: Káblové nosiče, kovové mreže a mriežky.

Zákazníci: Spoločnosti vo všetkých sektoroch.

Tolmega
Avenue de la Ferme du Roy
BP 213
62404 Béthune Cedex
Francúzsko
www.tolmega.com

Duševné vlastníctvo podniku

Patentová ochrana: Približne 20 národných patentov, tretine z nich bola rozšírená platnosť aj na ďalšie členské krajiny EPO. Jedno podanie patentovej prihlášky na americkom patentovom úrade.

Postup pri podávaní patentových prihlášok: Stratégia Tolmegy pri podávaní patentových prihlášok spočíva v tom, že podanie nasleduje bezprostredne po dokončení vývoja danej inovácie. Celý proces sa zvyčajne začína podaním tzv. Soleauvej obálky (umožňuje zaregistrovanie dátumu vynájdenia nového technického riešenia), potom prichádza na rad podanie francúzskej patentovej prihlášky. Asi tretina z národných podaní sa už rozšírila na ďalšie členské krajiny EPO.

Oddelenie duševného vlastníctva: Obchodný riaditeľ Jean-Hubert Petit je zároveň zodpovedný aj za duševné vlastníctvo spoločnosti. Využíva pri tom služby patentových zástupcov, ktorým zveruje správu patentového portfólia.

Rozpočet: Berúc do úvahy poplatky súvisiace s patentmi, platby patentovému zástupcovi a náklady v prípade súdnych sporov, ročný rozpočet na duševné vlastníctvo kolíše od 50 000 € do 250 000 €.

Činitele úspešnosti: Umožniť časovo úsporné inštalovanie káblov a mať dostatočne atraktívnu ponuku. Rozvíjať imidž značky pevne stojacej na inováciách v úzkej spätosti s patentmi a ochrannými známkami.

Prípadové štúdie malých a stredných podnikov sú na webovej stránke www.epo.org/sme.

Odporúčania úspešných podnikov

Vytvorte si stratégiu pre duševné vlastníctvo: sformulujte si ciele a stanovte úroveň patentovej ochrany v jednotlivých krokoch stratégie.

Profesionálna pomoc: najmite si patentového zástupcu, ak nemáte skúsenosti a vedomosti v danej oblasti.

Vyberte si dobrého patentového zástupcu: mal by mať dostatočné vedomosti vo vašom technickom odbore, mal by byť čestný a schopný poradiť s ohľadom na vaše finančné možnosti.

Nepodceňte náklady: poplatky patentovému zástupcovi, náklady na jazykové preklady, udržiavacie a iné poplatky.

Požadujte informácie: požiadajte patentového zástupcu, aby vám pripravil prehľad o procese podávania prihlášky, lehotách konania a poplatkoch.

Stratégia podávania patentovej prihlášky by mala zodpovedať vašim obchodným potrebám: nepatentujte si všetko a všade; vyberte si trhy, kde sa vám oplatí ochrana patentom.

Poskytnutie licencie nie je neúspech: môže to byť lukratívna alternatíva spôsobu výroby vášho vynálezu.

Patentové portfólio priebežne revidujte: vyradte patenty a licencie, ktoré nemajú perspektívu a nie sú obchodne využiteľné.

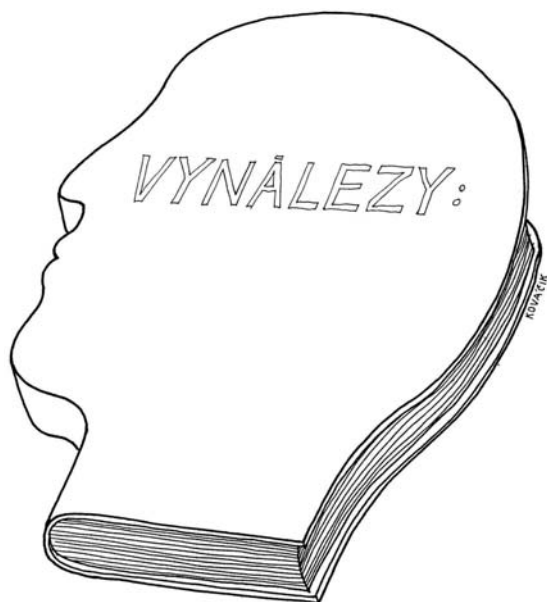
Začnite sledovať aktuálny stav techniky a konkurenciu: využite bezplatné informácie o patentoch, ako aj ostatné dostupné zdroje (napr. vedecké publikácie, obchodné periodiká), ktoré môžu byť pre vás inšpiráciou a zároveň vám pomôžu odhaliť potenciálnych porušovateľov vašich práv.

Aktívne komunikujte: šírte informácie o ochrane svojho duševného vlastníctva, tak finančne úsporným spôsobom predídete možnému porušovaniu vašich patentových práv.

Udržujte kontakt s držiteľmi licencií: pravidelný kontakt a stretnutia vám zabezpečia informovanosť o aktivitách držiteľov vašich licencií, čím môžete zabrániť nedodržiavaniu záväzkov.

Nezvratný dôkaz: ak chcete bojovať proti porušovaniu vašich patentových práv, musíte mať nespochybniteľný dôkaz o tom, že ste v práve, inak pre vás môže súdny proces znamenať rýchlú cestu k zániku.

*Z angličtiny preložila Mgr. Andrea Kapustová
(Vrátane pôvodnej grafickej úpravy publikované so súhlasom Európskeho patentového úradu)*

Spektrum dobrých nápadov a riešení

Skladací bicykel

Zvyšujúca sa urbanizácia prostredia, čoraz vyššie percento ľudí žijúcich v mestách, preplnenosť miest autami, zápchy, nedostatok pohybu, obezita a pod. otvárajú možnosti na využívanie bicykla ako prostriedku dopravy predovšetkým v mestách.

S nápadom, ako urobiť bicykel praktickejšim na použitie v meste, ako aj na prepravu po ňom, resp. na uskladnenie bicykla napríklad v byte, keď na ňom akurát nesedíme, prišiel Peter Varga z Gelnice. – Projekt mestského bicykla vznikol ešte ako diplomová práca na Katedre priemyselného dizajnu na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave pod vedením vedúceho diplomovej práce doc. akad. soch. Ferdinanda Chrenka. Cieľom bolo vytvoriť bicykel zodpovedajúci mojim predstavám a kritériám mestského bicykla, ktorý mi v tom čase na trhu chýbal.

Aj keď je v súčasnosti možné vybrať si rôzne bicykle a mnohé z nich sa dajú aj zložiť do kompaktných tvarov, často je to príliš zložitá (nepraktická manipulácia pri skladovaní) a na úkor jazdných vlastností. Samozrejme existujú i neskladacie bicykle, majú dobré jazdné vlastnosti, no zasa sú príliš veľké. A tie bicykle, ktoré by veľkosťou mohli byť „tak akurát“ a sú i skladacie, majú často málo oku lahodiaci tvar, prípadne iné nedostatky.

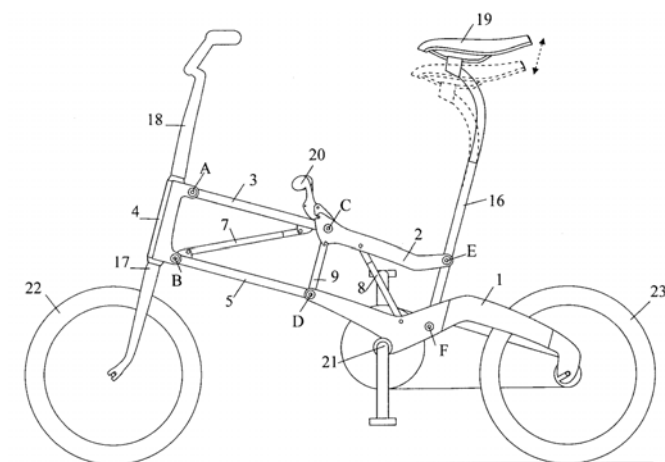
– Mojm technickým riešením som sa snažil dostať práve medzi spomínané skupiny bicyklov, – hovorí ďalej P. Varga. – Výhodou môjho skladacie bicykla je veľmi jednoduché zloženie a rozloženie, abstrahované do jedného pohybu trvajúceho 2 – 5 sekúnd, a pritom sa nevyžaduje žiadna odbornosť. Zloženie bicykla spočíva v uchopení aretačnej rúčky, odistení aretácie a vertikálnom zdvihnutí stredovej časti bicykla, ktorý sa týmto pohybom zloží do tvaru písmena „A“, t. j. kolesá sa priblížia k sebe. Po zložení bicykla sa opätovnou aretáciou v rúčke zaistí a zafixuje jeho konštrukcia. Pri rozložení bicykla sa postupuje opačným spôsobom.

Slavomír Gazdík z ÚPV SR dopĺňa výhody uvedeného technického riešenia:

– Jeho výhodou a jedinečnosťou je tiež to, že bicykel aj po zložení stále stojí na kolesách, je možné ho tlačiť a je dostatočne malý nato, aby ho bolo možné uskladniť v byte, práci alebo ho prevážať autom.

Pôvodcu technického riešenia P. Vargu sme sa ešte opýtali, či je jeho skladací bicykel už v sériovej výrobe.

– Prototyp bicykla vznikol v spolupráci s firmou Credat, no do-

ÚV SK 5020

stat' bicykel do sériovej výroby sa nám zatiaľ nepodarilo. Problém je aj s predajom, distribúciou a, samozrejme, celé to zastrešuje všadeprítomná finančná otázka. Bicykel, ktorý v roku 2007 získal Cenu Audi v rámci prestížnej celoslovenskej súťaže Národná cena za dizajn, má v súčasnosti skôr prezentačnú funkciu, „pochodil“ dizajnové výstavy v Prahe, Bratislave či v Budapešti a najbližšie sa chystá na výstavu do Kórey. V budúcnosti však nevyklúčujem malosériovú výrobu bicykla.

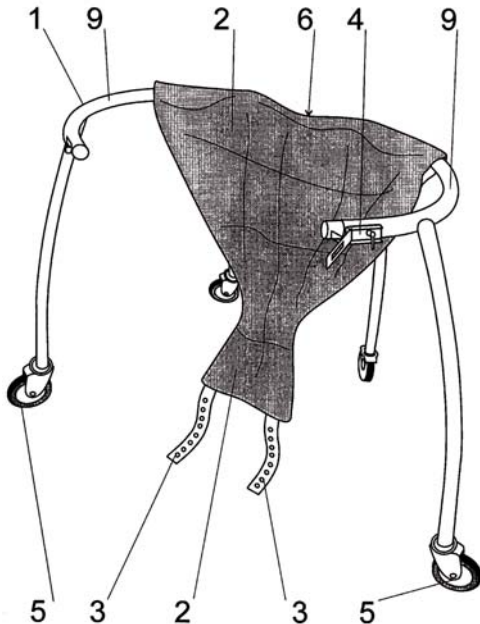
Pomôcka na chodenie najmä pre dospelých pacientov

Pôvodcom technického riešenia týkajúceho sa pomôcky na chodenie, ktorá je určená najmä pre čiastočne imobilných dospelých pacientov, je Viliam Chanečka z Kopčian.

– Zdravotné problémy vo vlastnej rodine ma priviedli k snahe zjednodušiť pomoc blízkej osobe, ako aj jej samotnej uľahčiť zdravotné ťažkosti. Pomôcka poskytuje oporu pri chodení, zabraňuje pádom pri rehabilitácii a pomáha tiež pri návziku chôdze.

Existujú viaceré známe pomôcky a podporné zariadenia na udržiavanie stability pacientov pri chôdzi. Okrem bežne upravených invalidných vozíkov je to celý rad podporných vozíkov i pomôcok na chodenie. Tie však majú zvyčajne veľa dielov, sú komplikované a často si vyžadujú asistenciu inej osoby, napríklad pri zmenách polôh pacienta. Viaceré riešenia majú funkciu chodenia len ako doplnkovú, zväčša je to tak, že pojazdný vozík alebo kreslo má v zadnej časti rukoväť na pridržanie sa chodiacej osoby. Takéto usporiadanie je málo stabilné a nemá zábranu proti pádu osoby pri nevoľnosti a pod.

ÚV SK 5063

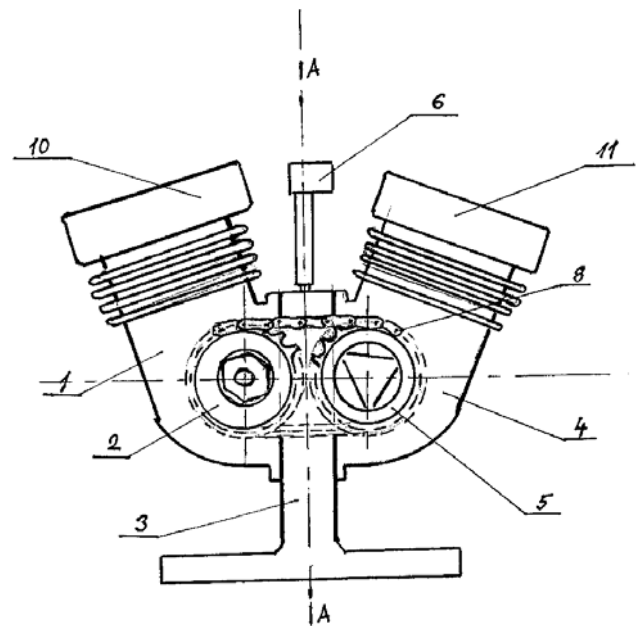
Uvedené nedostatky v podstatnej miere odstraňuje pomôcka na chodenie najmä pre dospelých pacientov, ktorú Alena Pitáková z ÚPV SR opisuje takto: – Pomôcka má v hornej časti nosný obvodový rám, ktorý je rozdelený na dva otváracie segmenty spojené na jednej strane otočným čapom a na druhej strane prostredníctvom spojovacieho uzáveru. Na nosný obvodový rám je pripojené sedlo zavesené dovnútra priestoru nosného obvodového rámu. Ku segmentom nosného obvodového rámu sú pripevnené nohy vybavené kolesami. Pomocou nastaviteľných popruhov sa nastaví potrebná výška spodnej časti sedla.

– Pomôcka umožňuje jednoduchý, samostatný pohyb bez rizika pádu, – zdôrazňuje V. Chanečka. – Najskôr sa odistí spojovací uzáver a odpojí sa sedlo v prednej časti. Sedlo sa zvyčajne odpojí tak, že odviažeme pracky nastaviteľných popruhov. Segmenty nosného obvodového rámu sa otvoria okolo otočného čapu a tým sa v prednej časti vytvorí priestor na vstup stojaceho pacienta. V prípade čiastočne imobilných osôb, osôb s problémovou stabilitou pri vstupe dovnútra pomôcky asistuje druhá osoba. Po vstupe dovnútra nosného rámu sa jeho segmenty zatvorí a pevne spoja spojovacím uzáverom. Potom asistujúca osoba prevlečie sedlo cez rozkrok pacienta a pripevní ho na prednej strane nosného obvodového rámu. Výšku sedla nastavíme, napríklad pomocou popruhov sedla s prackami, tak, aby sa pacient s mierne pokrčenými kolennami dotýkal chodidlami zeme. Nastavenie výšky je teda individuálne, aby pacient mal pocit bezpečia a podpory a mohol pritom kráčať.

Jednoducho povedané, spomínaná pomôcka je akoby detskou chodidlou typu „pavúk“, ktorá si však vďaka otváracíj konštrukcii a sedlu nevyžaduje vloženie osoby zhora.

Univerzálny kompresor

Kompresor je zariadenie, ktoré stláča vzduch nasávaný z atmosféry. Vzhľadom na to, že kompresory majú mnohostranné použitie, je ich veľa druhov i rôznych typov. Na trhu je možné zaobstarať si od lacných (hobby kompresory) až po veľmi drahé kompresory s vysokou životnosťou a účinnosťou. Ale niekedy je ťažké vybrať pre danú prevádzku ten najvhodnejší kompresor.

ÚV SK 5069

Slavomír Gazdík z ÚPV SR v tejto súvislosti hovorí: – V bežnej prevádzke sa používajú kompresory rôznych modifikácií. Používané kompresory značiek ORLIK, SCHNEIDER, KASTLER a pod. sa vyznačujú tým, že buď sú celkom malé s primeraným plniacim výkonom stlačeného vzduchu, alebo sú vo veľmi veľkom vyhotovení s cieľom dosiahnuť zodpovedajúci výkon. Pôvodca Jozef Popovič zo Spišských Vlachov svojím riešením dokázal spojiť dva kompresory do jedného funkčného celku nenáročnou konštrukciou.

V čom spočíva podstata technického riešenia, sme sa opýtali samotného pôvodcu.

– Univerzálny kompresor je zostavený z dvoch dvojvalcových kompresorov, čím vzniká štvorvalcový kompresor v tvare V. Funkčný celok vytvárajú kľukové skrine zoskrutkované na hlavnej strednej doske. Krútiaca hnacia sila sa na samotné kľukové hriadele spojených kompresorov prenáša cez spojku, ozubené reťazové koleso a Gallovu (kľbovú) reťaz.

Ako nám J. Popovič ďalej povedal, prototyp kompresora zostrojil doslova na kolene a nadväzne vyrobil niekoľko kusov pre svoju potrebu. Na požiadanie je schopný vyrobiť i ďalšie univerzálne kompresory, no ich sériovú výrobu neplánuje.

Mgr. David Zaoral
(Publikované so súhlasom pôvodcov)

ZAUJALO NÁS

História sa snúbi s modernou

Na návšteve v Múzeu kolies ETOP

Priamo pod Trenčianskym hradom je situovaná, architektonicky i technologicky moderne riešená budova zo skla a ocele. Je jednou z 29. stavebných diel na Slovensku prihlásených tohto roku do jubilejného 15. ročníka prestížnej celoštátnej súťaže Stavba roka 2009, ktorej organizátorom je Združenie pre rozvoj slovenskej architektúry a stavebníctva – ABF Slovakia. Po prvý raz v histórii spomínanej súťaže široká verejnosť mala možnosť hlasovať o najkrajšiu stavbu v súťaži a tá v októbri, v rámci slávnostného vyhlasovania výsledkov, získa Cenu verejnosti 2009.

V. Lukáč je majiteľom desiatok patentov, v súťaži organizovanej poradenskou spoločnosťou Ernst & Young ho ocenili ako najlepšieho **podnikateľa Slovenska v oblasti inovácií za rok 2007**.

Vráťme sa ale pod Trenčiansky hrad do múzea kolies.

Prízemie dvojposchodovej budovy je vlastne predajňou, a to nielen výrobkov ETOP-u (napr. kolesá na agrotechniku, kovové palety a stojany, rôzne gumové výlisky či cestné retardéry), ale aj produktov jeho partnerských firiem, tzn. motoriek, značkových diskov, áut a pod. Všimame si, že pri hradnej skale, ktorá akoby celej stavbe dodávala energiu, prúdi „potôčik“ znázorňujúci Váh a sú v ňom dokonca i rybičky.

V zaujímavej, citlivo tvarovanej budove zo skla a ocele pod Trenčianskym hradom, pričom hradná skala je súčasťou interiéru budovy a dá sa na ňu siahnuť rukou, sídli od decembra minulého roka **Múzeum kolies ETOP** (www.muzeumkolies.sk, www.etop.sk).

Múzeum kolies, azda jediné svojho druhu v Európe, **vzniklo pôvodne v Púchove v roku 2002**, v podkroví jednej z budov skupiny spoločností **ETOP, ktorej konateľom je Ing. Vladimír Lukáč** a ktorá sa zameriava na navrhovanie ocelových a železných konštrukcií, výrobu a predaj kolies, diskov i paliet na skladovanie a prepravu pneumatík.

Koleso, jeden z najvýznamnejších vynálezov ľudstva, V. Lukáčovi, bývalému šéfovi výskumu a vývoja strojov a zariadení i realizačnej dielne v bývalom Matadore, doslova učarovalo. Súvisiacej výrobe sa venuje

i vo svojej firme, ktorá v roku 1990 štartovala v garáži so štyrmi zamestnancami, a to produkciou protišmykových gumených návlekov na obuv a jednoduchých výrobkov pre automobilový priemysel. **V súčasnosti sú výrobky ETOP-u známe doma i v zahraničí**, firma je dodávateľom komponentov pre automobilky ako PSA Peugeot Citroën či Kia Motors Slovakia.

– Spolu s architektmi a dizajnérmi nám išlo o to, aby tu vzniklo prítlačlivé prostredie, ktoré v spojení vytvárajú skala, voda, svetlo, oceľ a sklo. Páčilo sa mi spojenie biznisu s prírodou a rovnako aj biznisu s históriou. No a do tohto prítlačlivého prostredia sme umiestnili ešte prítlačlivejší a pravdepodobne najväčší ľudský vynález – koleso, – vysvetľuje V. Lukáč. Spolu s ním vystupujeme na prvé poschodie do expozície vývoja kolies po točitom schodisku zo skla a ocele, ktoré tiež pripomína koleso. – Aj to schodisko je jedným z unikátov nášho múzea a dizajnovu ho riešila i jedna z mojich troch dcér – Deniska, ktorá študuje na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave.

Dostávame sa na prvé poschodie, pričom v zrkadle nad schodiskom odraz svetla vytvára obraz kolesa, no zároveň už vidíme aj svet ozajstných kolies, kolies od výmyslu sveta – veľkých, malých, kamenných, drevených, kovových a samozrejme aj tých modernejších – gumených. Každý exponát má svoj príbeh, osud a viaže sa k nejakému obdobiu.

Pristavujeme sa pri kamennom kolese. – Ide o repliku najstaršieho kolesa na svete, ktoré pochádza približne z doby 5 – 7 000 rokov pred našim letopočtom

a vynašli ho Sumeri v Mezopotámii, – hovorí V. Lukáč. – Každopádne ma nadchýna dizajn kolesa vytesaný do kameňa a ten kameň sa dokázal valiť, čo je niečo úžasné. Za veľmi významné kolesá považujem napríklad aj tie, ktoré sú na hasičskej striekačke ťahanej kedysi koňmi. Striekačka je obutá už do gumených pneumatík, a to bielej farby, pričom na kolese je vyryté Continental. Ide o gumu spreď 120, 130 rokov, ktorá je tvárna, čo je fantastické, a biela je z toho dôvodu, že sa do kaučukovej zmesi pridávala krieda. Samozrejme nemalý význam mali v určitom období aj drevené kolesá, napokon ešte aj dnes ich používame.

Medzitým k nám prišla riaditeľka Múzea kolies ETOP Martina Lukáčová, dcéra V. Lukáča. Tohto roku ukončila štúdium na Trenčianskej univerzite A. Dubčeka zamerané na ľudské zdroje a personálny manažment. A ako je spokojná s prácou v múzeu? – Aj keď je to trošku iné ako to, čo som študovala, nestážujem si. Venujem sa aj reklame a vo firme riešim všetko, čo príde. Viete, naša celá rodina je už nakazená kolesami... Otca to naplňa, je to jeho srdcovka a my sa od neho pomaly učíme tomuto remeslu.

Atmosféru histórie kolies umocňuje napríklad aj replika kolesa z lietadla Caproni CA 33, na ktorom havaroval M. R. Štefánik. Ďalej je mož-

né vidieť koleso z lietadla TU 154, nechýba kolárska dielňa s pásovou pílou, kováčskou vyhňou a s rôznym náradím, ďalej galéria osobností, ktoré sa podieľali na vzniku kolies, ani súvisiace knihy či rôzna technická dokumentácia.

– V múzeu máme asi 700 exponátov, – zdôrazňuje M. Lukáčová.

– Nebolo jednoduché zohnať tieto exponáty, – berie si opäť slovo V. Lukáč. – Niektoré sa mi podarilo získať vďaka obchodným partnerom doma

i v zahraničí, niečo mi darovali, no za niečo som aj zaplatil..., človek musí mať aj šťastie a keď si niečo veľmi želá, zvyčajne sa mu túžba splní.

Naše oči sú už upreté na jeden z najcennejších exponátov v múzeu, na **Ford Model T**.

Henry Ford, priekopník v pásovej výrobe automobilov, Modelom T postavil Ameriku na kolesá. V roku 1908 dal svetu prvé auto pre široké masy, ktoré sa s menšími zlepšeniami vyrábalo takmer 20 rokov a v roku 1999 bolo vyhlásené za auto 20. storočia.

– Ako sa Plechová Líza (prezývka Forda Modelu T) dostala do múzea kolies v Trenčíne? – pýtame sa V. Lukáča.

– Po autičku od uja Forda, ktorý aj s kolesami dokázal robiť divy, som veľmi túžil, prosil som oň aj pána Boha..., a napokon som mal šťastie. Pred časom sa v Ameriky kvôli penzijnému veku vrátil domov

istý pán z Popradu, ktorý v Detroiti pôsobil ako taxikár. Priniesol si aj Ford. Ale umiestnil ho v stodole, kde pre auto neboli najlepšie podmienky, a tak som ho oslovil s tým, že ja mu vytvorím lepšie podmienky. Slovo dalo slovo, Ford Model T som kúpil a teraz je pýchou nášho múzea.

Návštevníci múzea sa môžu potešiť aj pohľadom na Peugeot 302 z roku 1936 či na auto Singer z roku 1937, ktoré sa vyrábalo vo Veľkej Británii.

Sprievodkyňou v Múzeu kolies ETOP je Silvia Malíčková. Opýtali sme sa jej, aký je záujem o túto ojedinelú expozíciu.

– Chodia k nám hlavne študenti, mladí ľudia a zvyknú sa zastaviť aj celé rodiny i skupiny, ktoré zvyčajne, keď idú na Trenčiansky hrad a do Trenčianskeho múzea, prídu potom aj do nášho múzea, napokon sme pod hradom. Niekedy máme viac návštevníkov, inokedy menej.

– A zaujímajú sa najmä...?
 – Často sa zvyknú pýtať napríklad na novú teóriu o stavbe egyptských pyramíd, ktorá tiež súvisí s kolesom a prináša analýzu technických nejasností pri ich výstavbe.

– Ide o to, že v Egypte sa našli segmenty, ktoré naznačujú, že pri stavbe pyramíd sa nevyužívalo vahadlo, teda laicky povedané kolíska, ale koleso, – reaguje V. Lukáč. Je predpoklad, že práve pomocou kolies vytvorených z viacerých segmentov a spojených „tiahkami“, čiže drevenými priečkami sa prepravovali obrovské niekoľkotonové kvádre, pričom sa tieto kvádre pravdepodobne prepravovali v strede kolies a tvorili vlastne ich os. Ja som moju teóriu konzultoval aj so spisovateľom, publicistom a bádatelom Vojtechom Zamarovským a on mi potvrdil jej realnosť, povedal, že segmentové nákladné koleso spojené so štvorcovou osou kamenného kvádra má čo povedať svetu a Egyptu.

V. Lukáč reaguje aj na návštevnosť v múzeu. – Viete, naše múzeum si určite na seba nezarobí, dnes je iná doba, ľudia majú rôzne záujmy, ale ETOP to múzeum bude ďalej podporovať. Zdá sa nám, že toto je najlepší spôsob, ako vysvetliť ľuďom, o čo ide v takomto

biznise, priblížiť im skutočnosť, že aj koleso má svoju minulosť a určite i budúcnosť. Vymyslieť niečo nové sa dá pri dôkladnej znalosti toho, čo už bolo vymyslené, a toto by si mali uvedomiť najmä mladí ľudia – naša budúcnosť. Školáci sa niekedy naučia viac v múzeu ako na vyučovaní. Chceme, aby sa u nás inšpirovali technickými zaujímavosťami a možno, že raz z nich budú aj vynálezcovia. A na druhej strane ich chceme zoznámiť i s možnosťami priemyselnej ochrany, ktorá je úzko spätá s inováciami. Aj touto cestou ďakujem Úradu priemyselného vlastníctva SR za požičanie surf pointu, informačného a internetového terminálu, prostredníctvom ktorého priblížime návštevníkom význam právnej ochrany vynálezov či technických riešení.

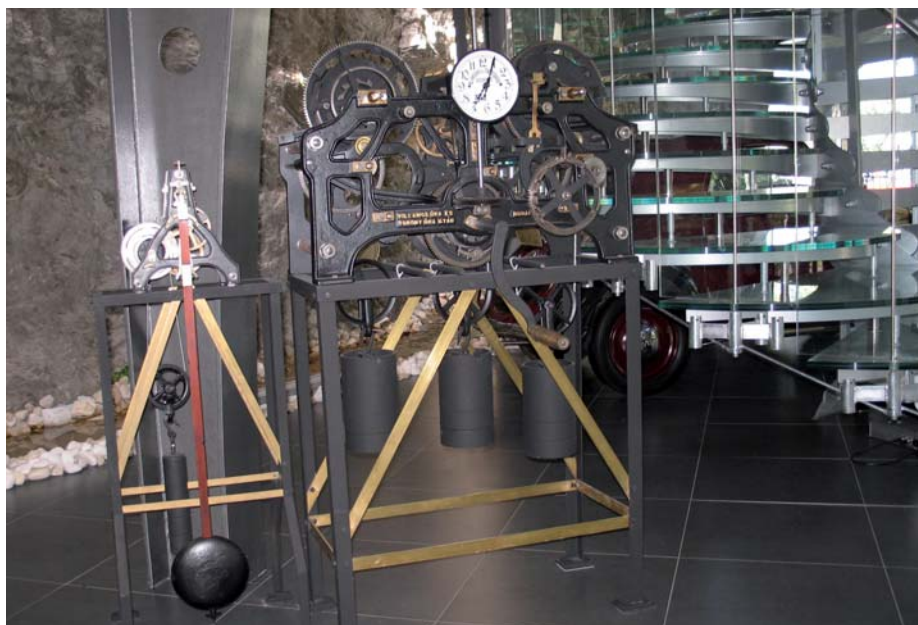
Keďže kolesá sa pre V. Lukáča stali osudom a venuje sa im celý život, opýtali sme sa ho tiež na kolesá budúcnosti.

– Určite v nich bude aj naďalej prioritný vzduch, ale dôjde k odľahčovaniu kolies, k zvýšeniu prvkov bezpečnosti, no a na ich pohon sa postupne bude používať elektrická energia získaná najmä zo slnka...

Práve problematika efektívnejšieho využitia slnečnej ale aj veternej energie nedá v ostatnom čase spať V. Lukáčovi. Vplyvom globálnej krízy i moderných celosvetových trendov sa pustil do technických riešení na báze spomínaných obnoviteľných zdrojov energie..., ale o tom už **viac vo štvrtom tohtoročnom vydaní časopisu Duševné vlastníctvo.**

PhDr. Július Šípoš

Foto. D. Zaoral, archív ETOP-u

Z rozhodnutí ÚPV SR

Námietky proti zápisu prihláseného označenia do registra ochranných známkov

Prihlásené označenie:

Ochranná známka namietateľa:

OVO

(druhostupňové rozhodnutie zn. POZ 3001-2004 II/176 – 2008, § 59 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov v spojení s § 4 ods. 1 písm. a) zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov, právoplatnosť 24. 11. 2008, potvrdenie prvostupňového rozhodnutia)

Rozhodnutím úradu boli v zmysle § 11 ods. 2 písm. b) zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov v spojení s § 4 ods. 1 písm. a) zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov (ďalej aj zákon o ochranných známkach) zamietnuté námietky podané namietateľom proti zápisu prihláseného slovného označenia v príloženej úprave „OVIKO“ (ďalej prihlásené označenie) do registra ochranných známkov. Dôvodom takéhoto rozhodnutia bolo konštatovanie nezameniteľnosti prihláseného označenia a slovné ochranné známky namietateľa „OVO“ (ďalej ochranná známka OVO alebo ochranná známka namietateľa).

Pri porovnaní prihláseného označenia OVIKO s ochrannou známkou OVO z vizuálneho hľadiska prvostupňový orgán zohľadnil skutočnosť, že obe porovnávané označenia patria do skupiny slovných označení, no prihlásené označenie je tvorené písmenami červenej farby s osobitnou grafickou úpravou, ktorá ho už na prvý pohľad odlišuje od ochrannéj známky namietateľa, ktorá je zapísaná bez akejkoľvek grafickej úpravy. Súčasne prvostupňový orgán poukázal na to, že ochranná známka namietateľa pozostáva len z troch písmen v porovnaní s prihláseným označením, ktoré obsahuje päť písmen, a napriek zhode troch písmen v posudzovaných označeniach ich rozdielna dĺžka a úprava vedú k ich vizuálnej odlišnosti.

V súvislosti s hodnotením prihláseného označenia s ochrannou známkou namietateľa z fonetického hľadiska prvostupňový orgán uviedol, že ochranná známka OVO pozostáva len z dvoch slabík „o-vo“, zatiaľ čo prihlásené označenie možno rozdeliť na tri slabiky „o-vi-ko“. Rozdielny počet slabík v označeniach, ako aj samotná odlišnosť jednotlivých slabík (okrem prvej zhodnej slabiky) dostatočne zanechajú iný zvukový vnem posudzovaných označení, teda napriek zhode prvej slabiky označení prvostupňový orgán

konštatoval, že porovnávané označenia nie sú podobné ani z fonetického hľadiska.

Pokiaľ ide o porovnanie prihláseného označenia s ochrannou známkou namietateľa zo sémantického hľadiska, prvostupňový orgán konštatoval, že nemožno súhlasiť s názorom namietateľa, že obe porovnávané označenia budú spotrebiteľia spájať s ovocím, resp. s niečím ovocným, pretože význam prvku „ovo“ ako predpony slov sa podľa slovníka cudzích slov vzťahuje na „vajčko, vajecný, vajčkový“. Ale súčasne prvostupňový orgán poukázal na to, že porovnávané označenia sú označeniami fantazijnými vo vzťahu k prihláseným, resp. zapísaným tovarom, a preto ich vzájomná asociácia na základe významu nie je pravdepodobná.

Po komplexnom posúdení zameniteľnosti predmetných označení dospel prvostupňový orgán k záveru, že ide o nezameniteľné označenia. Odlišnosti medzi hodnotenými označeniami sú zreteľné pri ich porovnaní ako z vizuálneho, tak i fonetického a sémantického hľadiska, pričom celkový dojem prihláseného označenia, ktorý je ovplyvnený grafickou úpravou a výraznou červenou farbou označenia OVIKO, poskytuje spotrebiteľovi reálnu možnosť odlišiť tovary označené prihláseným označením od tovarov označených ochrannou známkou namietateľa.

Proti tomuto rozhodnutiu podal namietateľ rozklad, v odôvodnení ktorého síce akceptoval názor prvostupňového orgánu, že medzi prihláseným označením a ochrannou známkou namietateľa sú z vizuálneho hľadiska viaceré odlišnosti, t. j. označenia nie sú vizuálne podobné, odmietol však závery o fonetickej a sémantickej odlišnosti porovnávaných označení.

K posúdeniu označení z fonetického hľadiska namietateľ uviedol, že spotrebiteľia si označenia spravidla nehláskujú a čítajú ich celé. Zároveň konštatoval, že prihlásené označenie môžu spotrebiteľia vnímať ako zdobeninu ochrannéj známky OVO, čo podporuje i skutočnosť, že prihlasovateľ na označovanie svojich tovarov používa okrem prihláseného označenia aj označenie OVKO. Keďže podľa prihlasovateľa slovenský spotrebiteľ bežne používa zdobeniny slov, pričom osobitne to platí pre detského spotrebiteľa, ktorému sú určené výrobky označované prihláseným označením. Označenia OVKO a OVIKO môže spotrebiteľ vnímať ako zdobeniny ochrannéj známky OVO, a preto tieto označenia budú pre spotrebiteľa z fonetického hľadiska zameniteľné. Označenia OVKO a OVIKO môžu podľa názoru namietateľa tiež vyvolávať predstavu, že ide o ďalšie výrobky z radu produktov spotrebiteľovi známych pod označením OVO.

Pokiaľ ide o porovnanie predmetných označení zo sémantického hľadiska, namietateľ sponybnil argument prihlasovateľa, že spotrebiteľ bude slovo (predponu) „ovo“ spájať s vajčkom, resp. prídavným menom vajčkový. Podľa namietateľa spotrebiteľ bude toto slovo skôr spájať s ovocím, resp. niečím ovocným, čo potvrdzuje aj reálne používanie porovnávaných označení na trhu (používanie označenia OVO namietateľom na tyčinke s ovocnými príchuťami, používanie označenia „OVKO/OVIKO“ prihlasovateľom na detskej jablkovej výžive a celkovo na výrobkoch obsahujúcich ovocie a nie vajčká). Namietateľ označil uvedenie významu slovnej predpony „ovo“ (vajčko, vajecný, vajčkový) zo slovníka cudzích slov prihlasovateľom za účelové a porovnávané označenia sú podľa neho zameniteľné aj zo sémantického hľadiska.

Na základe uvedených argumentov namietateľ v rozklade žiadal prvostupňové rozhodnutie zrušiť a prihlášku ochrannej známky OVIKO zamietnuť pre tovary napadnuté námietkami, tzn. pre tovary v triede 30 medzinárodného triedenia výrobkov a služieb.

Prihlasovateľ sa vo svojom vyjadrení k rozkladu plne stotožnil so závermi prvostupňového orgánu o nezameniteľnosti porovnávajúcich označení a konštatoval, že napadnuté rozhodnutie je formálne aj vecne správne a že namietateľ neuviedol žiadne relevantné dôvody na jeho zmenu, resp. zrušenie.

Z odôvodnenia rozhodnutia o rozklade:

Orgán rozhodujúci o rozklade s ohľadom na § 42 ods. 2 zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu uvedenom v podanom rozklade.

V zmysle § 4 ods. 1 písm. a) zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov za ochrannú známku nemožno uznať označenie, o ktorom úrad na základe námietok uplatnených podľa § 9 tohto zákona zistí, že je zhodné s ochrannou známkou so skorším právom prednosti, ak je táto ochranná známka zapísaná pre podobné tovary alebo služby alebo zameniteľné s ochrannou známkou, ak je táto ochranná známka zapísaná pre rovnaké alebo podobné tovary alebo služby.

Prihláška ochrannej známky OVIKO bola podaná a v úradnom vestníku zverejnená okrem iného pre tovary „káva, čaj, kakao, čokoláda, cukor, ryža, maniok, ságo, kávové náhradky, múka a výrobky z obilia, sója a výrobky z obilia, sója a výrobky zo sóje obsiahnuté v tejto triede, chlieb, pekárské a cukrárske výrobky, cestoviny, sušienky, sucháre, koláče, jemné pečivo, cukrovinky, cukríky, med, melasový sirup, kvasnice, prášky do pečiva, aromatické prípravky do potravín, soľ, horčica, ocot, omáčky ako chuťové prísady, chuťové prísady, kečup, korenie, kukurica a výrobky z kukurice obsiahnuté v tejto triede, koreniny, koreninová paprika, koreninové zmesi, čokoládové, kakaové a kávové nápoje“ v triede 30 Medzinárodného triedenia výrobkov a služieb.

Namietateľ je majiteľom slovnej ochrannej známky OVO zapísanej pre tovary „trvanlivé pečivo, polotrvanlivé pečivo, cukrovinky“ v triede 30 Medzinárodného triedenia výrobkov a služieb.

Namietateľ v rámci rozkladu spochybnil prvostupňovým orgánom vykonané posúdenie zameniteľnosti prihláseného označenia OVIKO so svojou ochrannou známkou OVO.

Po preskúmaní hodnotenia predmetných označení z vizuálneho hľadiska odvolací orgán konštatoval, že prvostupňový orgán správne zohľadnil odlišnú dĺžku označení (päť písmen verzus tri písmená) a vyzdvihol grafickú úpravu a farebné vyhotovenie prihláseného označenia v kontraste s ochrannou známkou namietateľa, ktorá je v bežnom písme bez grafickej úpravy. Odvolací orgán zároveň poukázal na to, že porovnávané označenia „OVIKO“ a „OVO“ sú označeniami krátkymi, a preto je väčšia pravdepodobnosť, že spotrebiteľia postrehnú aj menšie rozdiely medzi nimi, v tomto prípade rozdiel – pridanie dvoch písmen „I“ a „K“ v prihlásenom označení k zhodným písmenám predmetných označení „O“, „V“ a „O“, ktoré sa nachádzajú na prvej a druhej pozícii označení a na ich konci. Napriek tomu, že v prípade oboch označení ide o označenia slovné, označenie OVIKO je navyše prihlásené v osobitnej úprave: je písané atypickým písmom (písmom so špecifickou grafickou úpravou, v rámci ktorej majú niektoré písmená okrem iného odlišný sklon), pričom písmená majú výraznú červenú farbu s odtienkami žltej. Grafika a farebnosť sú

faktormi, ktoré z vizuálneho hľadiska spravidla najviac upútajú pozornosť spotrebiteľa a vystupujú do popredia v celkovom vizuálnom vneme označenia. Spoločné prvky označení – zhodné písmená „O“, „V“ a „O“ (ktoré sa však nevyskytujú v porovnávaných označeniach všetky za sebou v rovnakom poradí) je možné hodnotiť ako menej výrazné v porovnaní s popísaným grafickým a farebným vyhotovením prihláseného označenia, ktoré je odlišné od vyhotovenia ochrannej známky namietateľa. Vzhľadom na uvedené odvolací orgán konštatoval, že prihlásené označenie ako celok pôsobí na spotrebiteľov odlišným vizuálnym dojmom ako ochranná známka namietateľa.

V súvislosti s fonetickým hľadiskom odvolací orgán uviedol, že zhoda v prvej slabike porovnávaných označení „o“ nebude postačovať na nájdanie fonetickej podobnosti označení, ktorých zvukový vnem má rozdielnu dĺžku (tri slabiky prihláseného označenia verzus dve slabiky ochrannej známky namietateľa), a prihlásené označenie OVIKO odlišujú od ochrannej známky OVO dve slabiky „vi“ a „ko“. I keď si spotrebiteľ označenia spravidla nehláskuje a číta ich celé, nepochybne zachytí akustický rozdiel medzi slabikami slova. K možnosti vytvárania zdobnenín od slovného prvku ochrannej známky OVO, a to radu zdobnenín OVKO, OVIKO odvolací orgán konštatoval, že vo vzťahu k porovnaniu označení z fonetického hľadiska sa zohľadňuje intonácia a výslovnosť konkrétneho slova (porovnávaných označení), nie iných možných tvarov a odvodenín týchto slov. K argumentu namietateľa, že prihlasovateľ používa na trhu okrem prihláseného označenia OVO aj označenie OVKO, odvolací orgán poukázal na to, že označenie OVKO nemôže byť zohľadňované pri posudzovaní prihláseného označenia OVIKO a ochrannej známky OVO, pretože len tieto dve označenia sú predmetom porovnávania v predmetnom konaní o námietkach. Súčasne odvolací orgán zdôraznil, že v prípade námietok uplatnených podľa § 4 ods. 1 písm. a) zákona o ochranných známkach, sa neskúma reálne používanie porovnávaných označení na trhu. Navyše doklad, ktorým chcel namietateľ preukázať používanie označenia OVKO prihlasovateľom (kópia cenníka označeného Ponuka 15 platná od 6. 4. 2007 do 12. 4. 2007), obsahuje len označenia tovarov bez väzby na ich výrobcu, resp. distributéra, t. j. z tohto dokladu nevyplýva používanie označenia OVKO prihlasovateľom.

Pokiaľ ide o porovnanie predmetných označení zo sémantického hľadiska, odvolací orgán sa priklonil k názoru, že porovnávané označenia nemajú zhodný sémantický význam. Vo vzťahu k prihláseným, resp. zapísaným tovarom v triede 30 Medzinárodného triedenia výrobkov a služieb budú totiž obe označenia fantazijné, t. j. budú spotrebiteľom vnímané ako označenia bez jasného konkrétneho významu. Odvolací orgán síce pripustil, že v prípade používania prvku „ovo“ na výrobkoch, ktoré obsahujú ovocie, resp. ktoré majú ovocnú príchuť (napr. na cukrovinkách s ovocnou príchuťou alebo pečive s ovocnou náplňou), si spotrebiteľia môžu tento prvok do istej miery spájať s ovocím, resp. prídavným menom ovocný („ovo“ ako skrátený tvar slova ovocie, ovocný), no na druhej strane prvok „oviko“ nevytvára asociáciu so slovom ovocie, ovocný. Odvolací orgán sa však nestotožnil s názorom prvostupňového orgánu, že spotrebiteľia si ochrannú známku „OVO“ môžu spájať so slovom vajíčko, vajíčkový, pretože je reálny predpoklad, že priemerný spotrebiteľ nebude poznať význam latinskej predpony ovo, ktorá sa vzťahuje na vajíčko, vaječný, vajíčkový.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti odvolací orgán nezistil dôvody, pre ktoré by bolo nutné napadnuté prvostupňové rozhodnutie zrušiť alebo zmeniť, a preto rozklad namietateľa zamietol.

Spracovala Mgr. Jana Budovičová

Právne vety rozhodnutí z GRUR Int.

DV – R 28/2009

- a) Európske právo
- b) 2.6 – Ochranné známky
- c) Prvá smernica Rady (EHS) č. 89/104 z 21. decembra 1988 o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných známk č. 4 ods. 4 písm. a), čl. 5 ods. 2 – „Intel Corporation ./ CPM United Kingdom [Intel]“
- d) 1. V zmysle interpretácie čl. 4 ods. 4 písm. a) smernice 89/104/EHS je potrebné, na základe rozsudku C-408/01 z 23. októbra 2003 (Adidas-Salomon a Adidas Benelux), rozsiahle posúdenie existencie spojitosti medzi staršou ochrannou známkou s dobrým menom a mladšou ochrannou známkou, a to pri zohľadnení všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu.
  2. Skutočnosť, že mladšia ochranná známka pripomína bežne informovanému, primerane pozornému a rozumnému priemernému spotrebiteľovi staršiu ochrannú známku s dobrým menom, má rovnaký význam ako existencia spojitosti medzi konfliktnými ochrannými známkami v zmysle rozsudku Adidas-Salomon a Adidas Benelux.
  3. Skutočnosť, že
    - staršia ochranná známka má veľmi dobré meno v prípade určitých druhov tovarov alebo služieb,
    - tieto tovary alebo služby nie sú podobné alebo vo vysokom stupni nie sú podobné tovarom alebo službám, pre ktoré je zapísaná mladšia ochranná známka a
    - staršia ochranná známka je vo vzťahu k tovarom alebo službám akéhokoľvek druhu jedinečná,
 nutne neimplikuje existenciu spojitosti medzi konfliktnými ochrannými známkami v zmysle rozsudku Adidas-Salomon a Adidas Benelux.
  4. V zmysle interpretácie čl. 4 ods. 4 písm. a) smernice 89/104/EHS je potrebné rozsiahle posúdenie existencie alebo neexistencie takého používania mladšej ochrannej známky, ktoré nekalým spôsobom využíva alebo poškodzuje alebo by mohlo využívať alebo poškodzovať rozlišovaciu spôsobilosť alebo hodnotu staršej ochrannej známky, a to zohľadnením všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu.
  5. Skutočnosť, že
    - staršia ochranná známka má veľmi dobré meno v prípade určitých druhov tovarov alebo služieb,
    - tieto tovary alebo služby nie sú podobné alebo vo vysokom stupni nie sú podobné tovarom alebo službám, pre ktoré je zapísaná mladšia ochranná známka,
    - staršia ochranná známka je vo vzťahu k tovarom alebo službám akéhokoľvek druhu jedinečná a
    - mladšia ochranná známka bežne informovanému, primerane pozornému a rozumnému priemernému spotrebiteľovi pripomína staršiu známku ochrannú známku,
 nie je dostatočná na preukázanie toho, že používanie mladšej ochrannej známky nekalým spôsobom využíva alebo poškodzuje alebo by mohlo využívať alebo poškodzovať rozlišovaciu spôsobilosť alebo hodnotu staršej ochrannej známky v zmysle čl. 4 ods. 4 písm. a) smernice 89/104/EHS.
  6. Ustanovenie čl. 4 ods. 4 písm. a) smernice 89/104/EHS je potrebné interpretovať nasledujúcim spôsobom:
    - Používanie mladšej ochrannej známky môže poškodiť rozlišovaciu spôsobilosť staršej ochrannej známky s dobrým me-

- nom aj vtedy, ak staršia ochranná známka nie je jedinečná.
- K poškodeniu rozlišovacej spôsobilosti staršej ochrannej známky môže dôjsť aj na základe jedného prvého použitia mladšej ochrannej známky.
- Na preukázanie skutočnosti, že používanie mladšej ochrannej známky poškodzuje alebo je spôsobilé poškodiť rozlišovaciu spôsobilosť staršej ochrannej známky, sa predpokladá, že bude dokázané, že v dôsledku používania mladšej ochrannej známky sa zmenilo obchodné správanie priemerného spotrebiteľa tovarov alebo služieb, pre ktoré je zapísaná staršia ochranná známka, alebo že existuje vážne nebezpečenstvo budúcej zmeny tohto správania.
- e) Rozsudok z 27. novembra 2008 (právna vec C-252/07, Intel Corporation Inc. ./ CPM United Kingdom Ltd), Súdny dvor ES
- f) GRUR Int. 2009, č. 4, s. 319.

DV – R 29/2009

- a) Európske právo
- b) 2.6 – Ochranné známky
- c) Prvá smernica Rady (EHS) č. 89/104 z 21. decembra 1988 o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných známk čl. 12 – „Verein Radetzky-Orden ./ Bundesvereinigung Kameradschaft „Feldmarschall Radetzky“ [Radetzky]“
- d) Ak určitý spolok používa ochrannú známku na verejnosti na oznámeniach o podujatiach, na obchodných papieroch a propagačných materiáloch a ak je ochranná známka členmi tohto spolku používaná pri vyberaní a rozdeľovaní darov tým spôsobom, že členovia spolku nosia zodpovedajúci odznak, ide o skutočné používanie ochrannej známky v zmysle interpretácie čl. 12 ods. 1 smernice 89/104/EHS.
- e) Rozsudok z 9. decembra 2008 (právna vec C-442/07, Verein Radetzky-Orden ./ Bundesvereinigung Kameradschaft „Feldmarschall Radetzky“), Súdny dvor ES
- f) GRUR Int. 2009, č. 4, s. 324.

DV – R 30/2009

- a) Európske právo
- b) 2.1 – Vynálezy
- c) Nariadenie Rady (ES) č. 1768/92 z 18. júna 1992 o vytvorení dodatkového ochranného osvedčenia na liečivá čl. 3 písm. d) – „Doxorubicin-Sulfat“
- d) Na posúdenie otázky, či ide o inú účinnú látku ako o tú, pre ktorú bolo udelené oprávnenie na uvedenie na trh v zmysle právnych predpisov týkajúcich sa liečiv, nie je rozhodujúce iba vylepšenie jej účinnosti.
- e) Uznesenie X ZB 4/08 zo 14. októbra 2008, Bundesgerichtshof
- f) GRUR Int. 2009, č. 4, s. 337.

DV – R 31/2009

- a) Európske právo (Nemecko)
- b) 2.4 – Dizajny
Hospodárska súťaž
- c) Nariadenie Rady (ES) č. 6/2002 z 12. decembra 2001 o dizajnoch spoločenstva čl. 5 ods. 1, čl. 7 ods. 1, čl. 11, čl. 110a ods. 5 veta 2; Parížsky dohovor na ochranu priemyslového vlastníctva čl. 1 a 2; zákon na ochranu proti nekalej súťaži § 4 č. 9 písm. a) – „Gebäckpresse“

- d) 1. Ochrana nezapísaného dizajnu spoločenstva vznikne v zmysle čl. 11 a 110a ods. 5 veta 2 nariadenia 6/2002/ES len vtedy, ak je dizajn po prvý raz sprístupnený verejnosti na území spoločenstva; sprístupnenie verejnosti mimo územia spoločenstva požiadavky čl. 11 nariadenia 6/2002/ES nespĺňa – a to aj v prípade, že by také sprístupnenie mohlo byť známe odborným kruhom v rámci spoločenstva.
2. Konania majiteľa práva, ktoré smerujú k zverejneniu, predstavujú v zmysle čl. 7 nariadenia 6/2002/ES prekážku novosti, ak by sa dizajn mohol stať na základe bežnej obchodnej činnosti známym odborným kruhom príslušného hospodárskeho odvetvia činným na území spoločenstva.
3. Známosť napodobneného výrobku zvyčajne potrebná pre danosť existencie nebezpečenstva vzniku mylnej predstavy o pôvode musí byť daná na tuzemskom trhu (a to bez ohľadu na podľa čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 1 Parížskeho dohovoru na ochranu priemyslového vlastníctva príslušníkovi úniijného štátu Parížskeho dohovoru prislúchajúce rovnoprávne postavenie s tuzemskými príslušníkmi); výlučná známosť napodobneného výrobku v zahraničí v zásade nie je dostatočná.
- e) Rozsudok I ZR 126/06 z 9. októbra 2008, Bundesgerichtshof
f) GRUR Int. 2009, č. 4, s. 338.

DV – R 32/2009

- a) Európske právo
b) 2.6 – Ochranné známky
c) Nariadenie Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochrannej známke spoločenstva čl. 7 ods. 1 písm. c), čl. 51 ods. 1 a 2, čl. 63 ods. 3 – „Powerserv Personalservice ./. OHIM [MANPOWER]“
d) 1. Slovné označenie „MANPOWER“ má v Spojenom kráľovstve, Írsku, Rakúsku a Nemecku v prípade, okrem iných, služieb z oblasti sprostredkovania zamestnania a sezónnych prác opisný charakter. Oproti tomu v Holandsku, Švédsku, Dánsku a vo Fínsku toto označenie nie je opisné.
2. Napriek tomu uvedené označenie na základe používania nadobudlo v Spojenom kráľovstve, ako aj v Írsku, Nemecku a Rakúsku rozlišovaciu spôsobilosť.¹
e) Rozsudok z 15. októbra 2008 (právna vec T-405/05, Powerserv Personalservice GmbH ./. Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu (známky, vzory, modely) (OHIM)), Súd prvého stupňa ES
f) GRUR Int. 2009, č. 5, s. 427.

DV – R 33/2009

- a) Európske právo
b) 2.6 – Ochranné známky
c) Nariadenie Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochrannej známke spoločenstva čl. 7 ods. 1 písm. e) ii; prvá smernica Rady (EHS) č. 89/104 z 21. decembra 1988 o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných známok čl. 3 ods. 1 písm. e) – „Lego Juris ./. OHIM [Legostein]“
d) Trojrozmerné označenie v tvare stavebnicovej kocky s ôsmimi okrúhlymi výčnelkami, ktoré sú jeho podstatnými znakmi, okrem iného pozostáva v prípade stavebnicových hračiek výlučne z tvaru, ktorý je nevyhnutný na dosiahnutie technického účinku, a týmto je vylúčené zo zápisu ako ochranná známka, a to aj keď je možné tohto technického účinku dosiahnuť i prostredníctvom iných tvarov, ktoré využívajú rovnaké alebo iné technické riešenie.¹
e) Rozsudok z 12. novembra 2008 (právna vec T-270/06, Lego Juris A/S ./. Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu (známky, vzory, modely) (OHIM)), Súd prvého stupňa ES
f) GRUR Int. 2009, č. 6, s. 508.

DV – R 34/2009

- a) Európske právo
b) 2.6 – Ochranné známky
c) Nariadenie Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochrannej známke spoločenstva čl. 7 ods. 1 písm. b) – „GretagMacbeth ./. OHIM [kombinácia 24 farebných políčok]“
d) Obrazové označenie, ktoré pozostáva z 24 rovnako veľkých políčok (štvorčekov) rôznych farieb, nedisponuje, okrem iných, v prípade tovarov a služieb z oblastí grafiky, dizajnu, videa a fotografie rozlišovacou spôsobilosťou.¹
e) Rozsudok z 12. novembra 2008 (právna vec T-400/07, Gretag-Macbeth LLC ./. Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu (známky, vzory, modely) (OHIM)), Súd prvého stupňa ES
f) GRUR Int. 2009, č. 6, s. 513.

DV – R 35/2009

- a) Európske právo
b) 2.6 – Ochranné známky
c) Nariadenie Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochrannej známke spoločenstva čl. 7 ods. 1 písm. b) – „En Route International ./. OHIM [FRESHHH]“
d) Slovné označenie „FRESHHH“ má, okrem iných, v prípade potravín opisný charakter.¹
e) Rozsudok z 26. novembra 2008 (právna vec T-147/06, En Route International Ltd. ./. Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu (známky, vzory, modely) (OHIM)), Súd prvého stupňa ES
f) GRUR Int. 2009, č. 6, s. 516.

DV – R 36/2009

- a) Európske právo
b) 2.6 – Ochranné známky
c) Nariadenie Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochrannej známke spoločenstva čl. 7 ods. 1 písm. b) a c) – „Ford Motor ./. OHIM [FUN]“
d) Slovné označenie „FUN“ nemá v prípade motorových pozemných dopravných prostriedkov, ako aj ich častí a príslušenstva opisný charakter.¹
e) Rozsudok z 2. decembra 2008 (právna vec T-67/07, Ford Motor Co. ./. Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu (známky, vzory, modely) (OHIM)), Súd prvého stupňa ES
f) GRUR Int. 2009, č. 6, s. 518.

DV – R 37/2009

- a) Európske právo (Nemecko)
b) 3.5 – Doménové mená Európsky civilný proces
c) Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach čl. 23; Občiansky zákonník §§ 135 a 157 – „www.bmw.lv“
d) Ak zmluva o zmluvnom predaji medzi nemeckým výrobcou automobilov a lotyšským obchodníkom podliehajúca nemeckému právu zaväzuje na čas po zániku tejto zmluvy lotyšského obchodníka k súčinnosti pri konaniach, ktoré sú nevyhnutné na prevod domény odkazujúcej na výrobcu, potom existuje zmluvný nárok na prevod zodpovedajúcej lotyšskej domény.
e) Rozsudok 33 O 5434/07 z 12. februára 2008, Landesgericht München I
f) GRUR Int. 2009, č. 6, s. 527.

¹ Základná téza redakcie GRUR Int.

Spracovala Mgr. Jitka Mikuličová

Správy z ÚPV SR

Nová webová stránka ÚPV SR

Keďže rozvoj informačných technológií napreduje rýchlym tempom, je neustále potrebné veci vylepšovať, upravovať, meniť – ako sa hovorí, ísť s dobou.

Pred vyše desiatimi rokmi, keď ÚPV SR navrhoval jednu zo svojich prvých webových stránok s komplexnejším obsahom, neexistovali žiadne predpísané štandardy na tvorbu webových stránok, ktoré by boli povinné. Ale odvtedy nejaký ten rok uplynul a medzitým nadobudol účinnosť aj zákon č. 275/2006 Z. z. o informačných systémoch verejnej správy i Výnos Ministerstva financií SR o štandardoch pre informačné systémy verejnej správy. Oba právne predpisy zaviedli okrem iného aj povinnosť dodržiavať štandardy prístupnosti k webovým stránkam vrátane prístupnosti pre znevýhodnených občanov. Z tohto dôvodu, ale aj v snahe o modernizáciu pristúpil ÚPV SR ku komplexnému prebudovaniu svojej webovej stránky. Po niekoľkých mesiacoch práce vrátane testovania bola **nová webová stránka úradu sprístupnená 31. augusta 2009**.

Webová stránka www.upv.sk je rozčlenená do niekoľkých blokov. V ľavej časti titulnej stránky je **hlavné menu**, ktoré obsahuje napríklad informácie o úrade, jednotlivých prostriedkoch ochrany priemyselného vlastníctva vrátane spôsobu podávania prihlášok, informácie o správnych a udržiavacích poplatkoch, platnú legislatívu týkajúcu sa priemyselných práv i dokumenty na prevzatie. Pod hlavným menu, v dvoch samostatných blokoch, sú **informácie o službách a produktoch** i základné **kontaktné údaje úradu**. V strednej časti titulnej stránky sú aktuality – **novinky** a **udalosti** z posledného obdobia vrátane ich archivovania a nechýba ani „hitparáda“ **najčítanejších** častí stránky. Vpravo na titulnej stránke sa nachádzajú

informácie o **predstaviteľoch úradu**, **dôležité linky**, **rýchly prístup** k dôležitým údajom a **anketa**. V hornej časti stránky sú uvedené podrobnejšie **kontaktné údaje úradu** spolu s **mapkou jeho sídla**, odpovede na najčastejšie otázky (**FAQ**), **mapa webovej stránky**, pričom nosné informácie je možné si prečítať aj v **angličtine**.

Prípadné návrhy či námety v súvislosti s novou webovou stránkou ÚPV SR je možné posilať na e-mailovú adresu:

web2009@indprop.gov.sk.

(pk)

Nový partner ÚPV SR

V poradí 14. informačno-poradenským miestom ÚPV SR pre inovácie – innoinfo sa stala **Trenčianska regionálna komora SOPK**. K podpisu dohody o vzájomnej spolupráci došlo 1. augusta 2009.

Jedného z pracovníkov Trenčianskej RK SOPK Jaroslava Šmída sme sa opýtali, ako sa vlastne regionálna komora dozvedela o možnosti zapojiť sa do siete innoinfo. Na rozdiel od väčšiny ostatných partnerov v rámci innoinfo, v tomto prípade prvý krok k podpísaniu dohody o vzájomnej spolupráci urobili Trenčania.

– O sieti, resp. projekte innoinfo sme sa dozvedeli počas tohtoročného májového Medzinárodného strojárkeho veľtrhu v Nitre, a to z informačných materiálov v stánku ÚPV SR. Nadväzne sme sa spojili s regionálnymi komorami SOPK v Lučenci a Bratislave, ktoré už sú partnermi ÚPV SR, no a tie podporili našu myšlienku spolupracovať s úradom, ktorý rozhoduje o udeľovaní priemyselnoprávnej ochrany. Trenčianska RK SOPK pred časom participovala na projekte Regionálna inovačná stratégia Trenčianskeho samosprávneho kraja, ktorej cieľom bolo poukázať aj na význam a ochranu duševného vlastníctva. Napokon, viacerí malí a strední podnikatelia sa aj zaujímajú o túto problematiku, čiže podpísanie spolupráce s ÚPV SR je len logickým vyústením situácie, ktorá nastala.

Zástupcovia Trenčianskej RK SOPK prejavili záujem o bezplatnú službu ÚPV SR najmä pre malé a stredné podniky, podnikateľov – prediagnostiku predmetov priemyselných práv, ďalej o vzdelávacie akcie úradu, o rôzne publikácie a informačné materiály vzťahujúce sa na priemyselnoprávnu ochranu a pod.

(ll)

The screenshot shows the website interface for the Office of Industrial Property of the Slovak Republic. It includes a navigation menu on the left with categories like 'O ÚRADE', 'SLUŽBY ÚRADU', and 'PRODUKTY ÚRADU'. The main content area features a 'NOVINY' section with a news item about a new website, a 'PREDSTAVITELIA ÚPV SR' section with a photo of Ing. Darina Klyáňová, and a 'DÔLEŽITÉ LINKY' section with various links. There is also a search bar at the top right.

Oživenie spolupráce s UMB

V poradí druhú rámcovú zmluvu o spolupráci podpísali 7. júla 2009 na pôde Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici rektor-ka univerzity Beata Kosová a predsedníčka Úradu priemyselného vlastníctva SR Darina Kyliánová.

Zmluva vychádza zo skutočnosti, že obe inštitúcie majú v oblasti vedy, výskumu i vzdelávania viaceré spoločné záujmy i zodpovednosť vo vzťahu k spoločnosti, a teda je želané efektívnejšie využívať ľudský potenciál v styčných oblastiach spolupráce.

Ciele spolupráce budú napríklad tohto roku zhmotnené do zorganizovania **celoslovenskej konferencie o ochrane duševného vlastníctva v prostredí vysokých škôl**, ktorá by sa mala uskutočniť na UMB v novembri pri príležitosti Týždňa vedy a techniky na Slovensku.

ÚPV SR sa tiež podujal vypracovať pre UMB odporúčaciu správu o manažovaní duševného vlastníctva na univerzite.

(jp)

Nová služba úradu

Jednou z ďalších možností zefektívnenia a zlepšenia činnosti ÚPV SR smerom ku svojim klientom by malo byť **zasielanie upozornení na podanie žiadosti o predĺženie platnosti úžitkových vzorov a zapísaných dizajnov**.

Túto službu zaviedol úrad od 1. júla 2009 a spomínané upozornenia posíla každému majiteľovi úžitkového vzoru alebo dizajnu, prípadne jeho zástupcovi, dva mesiace pred uplynutím lehoty na podanie žiadosti o predĺženie platnosti príslušných priemyselných práv. V prvej fáze sú upozornenia zasielané poštou a v druhej, po tom, ako úrad postupne vytvorí aj databázu elektronických adries majiteľov priemyselných práv a ich zástupcov, budú zasielané hlavne e-mailom.

Od zavedenia uvedenej služby úrad, počas dvoch letných mesiacov, odoslal takmer 100 upozornení na podanie žiadosti o predĺženie platnosti úžitkových vzorov a zapísaných dizajnov, pričom odozva zo strany klientov je pozitívna.

Upozornenia nie sú zákonnou povinnosťou ÚPV SR a majú informatívny charakter. Ich hlavným cieľom je znížiť negatívny dosah zmeškania lehôt na predĺženie platnosti úžitkových vzorov a zapísaných dizajnov, a teda pomôcť ich majiteľom (nielen domácim) udržiavať svoje priemyselné práva v platnosti. Tie mnohokrát zbytočne zanikajú najmä preto, že ich majitelia, resp. zástupcovia pre zaneprázdnenosť až tak nesledujú termíny na podanie žiadosti o predĺženie platnosti, ale často je príčinou aj neznalosť náležitej legislatívy.

V prípade, že sa uvedená služba osvedčí, úrad uvažuje aj nad zasielaním upozornení na podanie žiadosti o obnovu zápisu ochranných známok a na zaplatenie udržiavacích poplatkov za patenty vrátane európskych patentov.

(mm)

EuroClass už aj so slovenskou účasťou

Slovensko je v poradí ôsmou krajinou Európskeho spoločenstva, ktorá sa podľa vopred dohodnutého harmonogramu pripojila (25. júna 2009) na webovú stránku Úradu pre harmonizáciu vnútorného trhu (ochranné známky a dizajny) (OHIM) v rámci projektu EuroClass. OHIM spustil projekt začiatkom roka 2006 a jeho cieľom bolo vytvoriť nástroj, ktorý by pomohol prihlasovateľom ochranných známok napríklad správne uviesť a zatriediť jednotlivé tovary a služby, pre ktoré je požadovaná ochrana, vychádzajúc pritom z Medzinárodného triedenia výrobkov a služieb (Niceského triedenia), a porovnávať jednotlivé databázy úradov participujúcich na projekte.

Databáza EuroClass obsahuje tri moduly, ktoré umožňujú:

- **vyhľadávanie** v oficiálne uznaných termínoch tovarov a služieb vo zvolenej národnej databáze (*classification term finder*),
- **kontrolu**, či sa nejaké konkrétne termíny tovarov alebo služieb nachádzajú vo zvolenej národnej databáze (*classification database checker*),
- **overovanie**, či sa vybraný tovar alebo služba v databáze jedného členského štátu nachádza i v databáze iného členského štátu (*classification database matcher*).

EuroClass je unifikovaným systémom slúžiacim prihlasovateľom ochranných známok, ktorý zabezpečuje preklad zoznamu tovarov a služieb do úradných jazykov členských krajín EÚ a zároveň slúži aj na kontrolu jazykovej a obsahovej stránky príslušných termínov vyjadrujúcich tovary alebo služby. V prípade, že prihlasovateľ nenájde v súvislosti s triedením žiadanú položku, EuroClass mu poskytne zoznam podobných termínov akceptovaných ostatnými úradmi zapojenými do projektu.

Niceské triedenie pozostáva zo 45 tried, pričom 34 z nich je určených pre tovary a 11 pre služby. Triedy spolu obsahujú vyše 11-tisíc vzorových termínov spätých s právnou ochranou tovarov a služieb.

– O to bola zložitejšia naša úloha pripraviť slovenskú databázu pre uvedený projekt, – povedal nám vedúci oddelenia medzinárodných známok ÚPV SR Ľubomír Dibdiak. – A najťažšie bolo vybrať, porovnať a definovať synonymá niektorých tovarov a služieb tak, aby vystihovali ich funkciu a boli prijateľné aj pre iné úrady. Napríklad vrece, vak, taška a cestovný vak nemožno v zmysle triedenia považovať za synonymá a to sme museli v databáze aj uviesť, pretože neidentifikujú jednoznačne len jeden tovar a navyše pri strojových prekladoch do iných jazykov by mohlo dôjsť k rozdielnejmu výkladu pôvodnej funkcie tovarov. Ale trebárs okno a oblok už sú jednoznačnými synonymami. Čiže jednotlivé termíny a ich skupiny sme museli dôkladne skontrolovať a odsúhlasiť, aby sa slovenská databáza mohla stať súčasťou EuroClassu.

Webová stránka Euroclassu:

<http://oami.europa.eu/euroclass/actions/index.do>

(ld)

Úspešný audit

V dňoch 22. – 23. júna 2009, rok po tom, ako audítori z kremnickej spoločnosti ELBACERT vykonali v ÚPV SR certifikačný audit a následne úrad získal certifikát systému manažérstva kvality podľa medzinárodne uznávanej normy **STN EN ISO 9001:2000**, zavítal do úradu certifikačný audítor Milan Šesták. Venoval sa **dozornému auditu**, ktorého súčasťou bola i certifikácia procesu súvisiaceho s konaním o prihláškach úžitkových vzorov, pretože vlni, keď nadobudol účinnosť nový zákon o úžitkových vzoroch, nebolo možné z časových dôvodov zabezpečiť pripravenosť procesu na zhodu s požiadavkami normy.

– Pri dozornom audite som vychádzal najmä z vlašajších odporúčaní, – povedal nám M. Šesták. – Napríklad sme navrhovali zjednodušiť a zefektívniť úradnú dokumentáciu a v neposlednom rade zlepšiť meranie spokojnosti zákazníkov tak, aby ich súvisiace dotazníky viacej oslovili, aby sa zo získaných údajov dali robiť relevantné závery. Aj v tomto smere úrad urobil značný pokrok. Cenné je tiež to, že i samotní zamestnanci úradu mali nedávno možnosť vyjadriť sa v rámci dotazníka k interným službám zabezpečovaným jednotlivými organizačnými útvarmi. Odhalenie ich prípadných slabších stránok zákonite posúva organizáciu ďalej.

M. Šestáka zaujala aj reorganizácia odboru registrov a technickej prípravy, ku ktorej došlo začiatkom tohto roka. Zmenil názov na **odbor registrov a technickej podpory** a výraznejšie sa zameriava na klientov, napokon filozofiou celého úradu je orientácia jeho činností na klientský servis.

– Reorganizácia pracovníkov spomínaného odboru a ich zodpovednosť prináša už konkrétne výsledky – zefektívnenie práce a väčšiu spokojnosť klientov. Teraz pôjde o to, aby pozitívne verbálne závery boli doplnené aj o niektoré aspekty napríklad projektového plánovania, resp. riadenia projektu zmeny, aby boli jednotlivé postupy zreteľnejšie, mali svoju časovú následnosť a pod.

Pokiaľ ide o jednotlivé postupy, procesy a podprocesy vzťahujúce sa na konanie o prihláškach úžitkových vzorov, M. Šesták v podstate nemal pripomienky. – *Certifikácia len potvrdila, že úrad aj pri tomto druhu priemyselno-právnej ochrany vytvoril dostatočné nástroje a metódy na zabezpečenie kvality vrátane finálneho produktu.*

V poradí druhý dozorný audit sa v ÚPV SR uskutoční o rok a potom o ďalší rok už príde na rad recertifikačný audit, tzn. obhajoba zavedeného systému manažérstva kvality.

(mb)

Úsporný režim

Ministerstvo financií SR v snahe znížiť deficit verejných financií spôsobený globálnou hospodárskou krízou vyzvalo jednotlivé rezorty, aby začali šetriť.

Listom zo 6. marca 2009 ministerstvo oznámilo ÚPV SR krátko tohtoročného rozpočtu o 248 753 € (7 493 933 Sk). **V porovnaní s minulým rokom, rozpočet úradu v roku 2009 je nižší o 16 percent.**

Aj keď takýmto rozhodnutím vedenie ÚPV SR samozrejme nie je nadšené, prijalo opatrenia, ktoré majú za cieľ šetriť. Došlo napríklad k obmedzeniu výdavkov na rozvoj informačných technológií, k obmedzeniu domácich a zahraničných pracovných ciest, k zníženiu výdavkov na internetové pripojenie a telekomunikačné služby, v neposlednom rade i na upratovacie služby.

Úsporný režim sa v ÚPV SR prejavil v podstate už v minulom roku. Okrem nevyhnutnej údržby a opráv nedošlo k žiadnej rekonštrukcii sídla úradu a pokiaľ ide napríklad o kúpu nábytku, dá sa hovoriť o zanedbateľných finančných položkách.

(ik)

Správy z WIPO

Spolupráca v oblasti alternatívneho riešenie sporov

Predstavitelia Svetovej organizácie duševného vlastníctva a singapurskej vlády podpísali dohodu o zriadení Singapurského úradu arbitrážneho a mediálneho centra WIPO (WIPO centrum), ktorý bude oficiálne otvorený v januári 2010.

Singapurský úrad WIPO centra sa zameria na podporu služieb súvisiacich s alternatívnym riešením sporov súvisiacich s autorskými i priemyselnými právami v ázijsko-pacifickom regióne. Jediné centrum svojho druhu v spomínanom regióne bude organizovať školenia a poskytovať rady, ako postupovať v arbitráži a mediácii, ďalej odborné posudky a pomôže aj v konaniach vedných podľa pravidiel WIPO.

<http://www.wipo.int>
(ač)

Technická podpora

Koncom júla tohto roka, počas slávnosti pôvodnej Maasaiskej komunity v Keni, zástupca WIPO odovzdal predstaviteľovi komunity digitálnu kameru, zariadenie na zaznamenávanie zvuku a notebook, aby si pôvodní obyvatelia mohli zdokumentovať a chrániť svoje bohaté kultúrne dedičstvo. Tento krok predstavuje míľnik v **pilotnom programe iniciovanom WIPO, ktorý kultúrne tradície vníma ako dôležitú súčasť duševného vlastníctva**. Podľa programu príslušná komunita môže duševné vlastníctvo vytvárať napríklad pomocou fotografií, zaznamenávaním zvukov i zbieraním údajov o spôsobe jej nažívania.

Cieľom programu je tiež stimulovať kreativitu, zvýšiť ekonomický a kultúrny rozvoj v rámci komunity.

WIPO chce pokračovať v poskytovaní informácií o význame duševného vlastníctva a jeho ochrany, a tiež pomôcť komunitám preklenúť ich „digitálne rozdelenie“ s vyspelým svetom, čo je jedným z kľúčových cieľov v jej rozvojovej agende. V spolupráci s americkým centrom pre pôvodný spôsob života pri univerzite v Duke chce WIPO niektorým členom komunity zabezpečiť prostredníctvom školení potrebné technické zručnosti na zdokumentovanie ich kultúrneho dedičstva.

<http://www.wipo.int>
(ač)

Obnovenie mandátu výboru IGC

V sídle WIPO v Ženeve sa od 29. júna do 3. júla 2009 uskutočnilo 14. zasadanie **Medzivládneho výboru pre genetické zdroje, tradičné vedomosti a folklór** (výbor IGC). Nosnou témou zasadania bolo obnovenie mandátu výboru a diskusia o jeho pracovnej náplni na nasledujúce dvojročné obdobie.

Africká skupina členských štátov WIPO však zastávala názor, že ak diskutovať, tak potom už o konkrétnom návrhu textu medzinárodného právne záväzného dokumentu. Ale takýto návrh bol neprijateľný pre zástupcov tzv. skupiny B, t. j. priemyselne vyspelých štátov, ako aj EÚ. Dôvodom ich nesúhlasu s navrhovaným postupom sú pretrvávajúce nejasnosti o samotnom predmete ochrany, čiže o obsahu výrazov „tradičné vedomosti“ a „tradičné kultúrne prejavy“, a tiež nejasnosti o spôsobe uplatňovania prípadného dohovoru v praxi a jeho právnych následkoch.

Vzhľadom na názorovú rozdielnosť k pracovnej náplni výboru IGC bola všeobecná zhoda dosiahnutá iba v otázke obnovy jeho mandátu na nasledujúce dvojročné obdobie. Pokiaľ ide o budúci plán činnosti výboru, rozhodne o ňom Valné zhromaždenie členských štátov WIPO.

<http://www.wipo.int>
(ež)

Správy z EPO

Open Days 2009

Európsky týždeň regiónov a miest – Open Days 2009 sa uskutoční 5. – 8. októbra v Bruseli. Európsky patentový úrad v spolupráci s Európskou komisiou usporiada pri tejto príležitosti 7. októbra workshop s názvom **Technologický transfer – úloha patentových úradov v regionálnych inováciách**. Inovácie v regiónoch sa stali prioritou EÚ v rámci kohéznej a regionálnej politiky pre roky 2007 – 2013.

Cieľom workshopu je predstaviť pilotný projekt o transfere vedomostí z univerzít do priemyslu, ktorého súčasťou je prípadová štúdia vypracovaná v spolupráci aj s niektorými patentovými úradmi.

<http://www.epo.org>
(ač)

Konferencia o patentových informáciách

Dejiskom tohtoročnej konferencie o patentových informáciách bude **3. – 5. novembra francúzske mesto Biarritz**.

Ide o podujatie, ktoré od roku 1991 každoročne organizuje Európsky patentový úrad v spolupráci vždy s inou členskou krajinou Európskej patentovej organizácie a v kalendári o patentových informáciách má už svoje stabilné miesto.

Konferencia predstavuje jedinečnú možnosť spoznať v rámci Európy hlavných hráčov komerčného sektora v oblasti patentových informácií, ale aj zamestnancov jednotlivých patentových úradov.

Aj tohto roku sú pre účastníkov konferencie pripravené odborné diskusie, školiace kurzy i ukážky možností najefektívnejšieho sprístupnenia patentových informácií.

<http://www.epo.org>
(ač)

Prieskum o „zelených patentoch“

Európsky patentový úrad v rámci environmentálneho programu Spojených národov (UNEP) a v spolupráci s Medzinárodným centrom pre obchod a udržateľný rozvoj (ICTSD) uskutočnil prieskum týkajúci sa licenčnej praxe platných, t. j. „živých“ environmentálnych technológií (ESTs).

Projekt sa týka aj patentov a jeho cieľom je upozorniť na dôležitosť zavedenia patentov do praxe a rozmiestnenia ESTs prioritne v energetickom sektore.

Výsledky prieskumu a závery nadväzujúcej štúdie poslúžia aj ako **odporúčenia pre rámcovú dohodu Spojených národov o klimatických zmenách**, ktorá má byť podpísaná na konferencii v Kodani v decembri tohto roka.

Na zapojenie sa do prieskumu bolo vyzvaných 1 800 inštitúcií a spoločností, ale otvorený prístup mali doň aj ďalšie organizácie, ktorých sa týka problematika životného prostredia.

Pod ESTs technológiami treba rozumieť technológie, ktoré

chránia životné prostredie, sú menej znečisťujúce, využívajú prírodné zdroje optimálnymi spôsobmi, viac recyklujú odpady a produkty alebo spracúvajú odpad lepším spôsobom ako technológie, ktoré nahrádzajú.

<http://www.epo.org>
(ač)

CD-ROM-y na ústupe?

Európsky patentový úrad (EPÚ) nedávno sprístupnil nový online produkt – **Global Patent Index (GPI)**, ktorý obsahuje viac ako 70 miliónov záznamov o patentoch a ponúka vyhľadávanie pomocou 100 rôznych kritérií. Okrem toho GPI poskytuje aj ďalšie informácie, napríklad o právnom stave patentových dokumentov, a je aktualizovaný pravidelne každý týždeň v pondelok. Uvedený produkt nahrádza patentové databázy sprístupňované na CD-ROM nosičoch – ESPACE ACCESS, ESPACE FIRST a ESPACE ACCESS-EPC, ktoré EPÚ prestane vydávať od roku 2010.

Od roku 2010 EPÚ prestane vydávať aj patentovú databázu na CD-ROM-e – ESPACE WORLD obsahujúcu texty zverejnených medzinárodných prihlášok podaných podľa Zmluvy o patentovej spolupráci. Záujemcovia o tieto informácie budú môcť ako alternatívu uvedeného produktu využiť napríklad online databázu sprístupnenú prostredníctvom internetovej stránky Svetovej organizácie duševného vlastníctva – PatentScope alebo rôzne komerčné služby.

(gp)

Návrh na zavedenie odloženého prieskumu európskych patentových prihlášok

V poradí 37. zasadanie Výboru Európskej patentovej organizácie (EPO) pre patentové právo sa konalo 20. – 21. júla 2009 v Mníchove.

Za účasti zástupcov 28 členských štátov EPO, EPÚ a ako pozorovateľov zástupcov Svetovej organizácie duševného vlastníctva, Európskej komisie, Inštitútu profesionálnych zástupcov pred EPÚ a konfederácie európskych zamestnávateľov BusinessEurope bol prediskutovaný aj spoločný návrh dánskej, holandskej a nemeckej delegácie na zavedenie tzv. odloženého prieskumu európskych patentových prihlášok.

Odložený prieskum by mal byť do praxe zavedený predĺžením **lehoty na podanie žiadosti o prieskum európskej patentovej**

prihlášky zo súčasných 6 mesiacov počítaných odo dňa, kedy bolo v Európskom patentovom vestníku oznámené zverejnenie európskej rešeršnej správy vypracovanej na predmet danej prihlášky, na **5 až 10 rokov od podania prihlášky**. Zavedením odloženého prieskumu by sa malo znížiť pracovné zaťaženie prieskumových pracovníkov EPÚ, čo by sa s najväčšou pravdepodobnosťou pozitívne odrazilo aj na kvalite vykonávaných prieskumov.

Predĺžením lehoty na podanie žiadosti o prieskum európskej patentovej prihlášky by sa však zvýšila právna neistota tretích osôb. Negatívny dosah zavedenia odloženého prieskumu na tretie osoby by mal byť minimalizovaný tým, že v rovnakej lehote ako prihlasovateľ by o prieskum prihlášky mohli požiadať aj tretie osoby, a to bez toho, aby museli preukazovať právny záujem (v súčasnosti žiadosť o prieskum európskej patentovej prihlášky môže podať len prihlasovateľ).

Výbor návrh na zavedenie odloženého prieskumu jednoznačne neodmietol. Viacerí jeho členovia však vyjadrili svoje obavy zo spomínaného zvyšovania právnej neistoty tretích osôb a prípadného negatívneho dosahu zavedenia odloženého prieskumu na finančnú stabilitu EPO.

Podľa zástupcov Dánska, Holandska a Nemecka by v budúcnosti malo byť zvážené aj zavedenie odloženého vykonávania rešeršnej fázy konania o európskych patentových prihláškach. Odloženie rešeršnej fázy konania výbor kategoricky odmietol.

(lm)

118. zasadanie

V poradí 118. zasadanie Správnej rady Európskej patentovej organizácie (SR EPO) sa konalo v Mníchove 23. – 25. júna 2009. **Účastníci zasadania sa venovali najmä príprave volieb nového prezidenta Európskeho patentového úradu**. Zároveň sa uskutočnili voľby nového viceprezidenta Generálneho riaditeľstva 4 (DG4), ktoré má v EPÚ na starosti personálne záležitosti, všeobecnú administratívu, prekladateľské služby, zdravotné služby, aplikačné riadenie a zavádzanie nových projektov automatizácie, ďalej dočasného predsedu SR EPO, člena dozornej rady Európskej patentovej akadémie a na programe bola aj doplňujúca voľba členov poradného výboru SR EPO.

Volebné obdobie súčasnej prezidentky EPÚ Alison Brimelowej sa skončí 30. júna 2010. Začiatkom mája 2009 oznámila, že o znovuzvolenie sa už nebude uchádzať. **Voľba nového prezidenta EPÚ sa uskutoční na zasadnutí SR EPO v októbri 2009.**

Podľa schválených kritérií úspešný uchádzač na post prezidenta EPÚ musí mať ukončené vysokoškolské vzdelanie, vynikajúce vodcovské, manažérske a komunikačné schopnosti, ovládať aspoň jeden z úradných jazykov EPÚ (angličtina, francúzština a nemčina) a je potrebné, aby mal aj všeobecný prehľad o patentovom systéme a potrebách EPO.

Voľba bude prebiehať v súlade s Európskym patentovým dohovorom, podľa ktorého prezidenta vymenúva SR EPO (čl. 11, ods.1 EPD). Úspešný kandidát musí v tajnom hlasovaní členov SR EPO, t. j. zástupcov zmluvných štátov EPD, získať trojštvrтинovú väčšinu hlasov (čl. 35, ods. 2 EPD).

Kandidátmi na funkciu prezidenta EPÚ (prihlášky bolo možné podať do 15. septembra 2009) sú: generálny riaditeľ francúzskeho Národného inštitútu priemyselného vlastníctva a súčasný predseda SR EPO **Benoît Battistelli**, riaditeľ švajčiarskeho federálneho inštitútu duševného vlastníctva

Roland Grossenbacher, generálny riaditeľ Dánskeho patentového a známkového úradu a súčasný podpredseda SR EPO **Jesper Kongstad** a generálna riaditeľka Švédskeho patentového a registračného úradu **Susanne Ås Sivborgová**.

Benoît Battistelli

Roland Grossenbacher

Jesper Kongstad

Susanne Ås Sivborgová

Pretože súčasný predseda a podpredseda SR EPO kandidujú na post prezidenta EPÚ, z etických dôvodov sa vzdali vykonávania svojich funkcií v SR EPO. Funkciu dočasného predsedu SR EPO so všetkými právami a povinnosťami bude vykonávať generálny riaditeľ Španielskeho patentového a známkového úradu Alberto Casado Cerviño.

Za viceprezidenta DG4 bol na obdobie 3 rokov zvolený Brian McGinley z Írska, ktorý bol do 30. júna 2009 poverený vedením tohto generálneho riaditeľstva.

Novým členom dozornej rady Európskej patentovej akadémie sa stal predseda Tureckého patentového inštitútu Habip Asan.

V doplňujúcich voľbách boli za členov poradného výboru SR EPO (tzv. B28) zvolení predseda Rakúskeho patentového úradu Friedrich Rödler a generálny riaditeľ Španielskeho patentového a známkového úradu Alberto Casado Cerviño.

Na 118. zasadnutí SR EPO pokračovala diskusia o financovaní EPO a reforme poplatkov, diskusia, ktorá sa začala na 117. zasadnutí v marci 2009. EPÚ predložil tzv. orientačnú mapu poskytujúcu prehľad o jeho hlavných činnostiach a navrhovaných krátkodobých, strednodobých a dlhodobých opatreniach zameraných na zníženie nákladov organizácie a zabezpečenie jej vyrovnaného rozpočtu.

(zv)

Správy z OHIM-u

Správy z OHIM-u

Úprava formátu elektronických prihlášok CTM

Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu (OHIM) umožňuje podávať prihlášky ochranných známok a zapísaných dizajnov spoločenstva aj elektronicky, čo je rýchlejší i lacnejší spôsob zápisu CTM a RCD do registra v porovnaní s prihláškami v papierovej forme.

V záujme bezproblémového spracovania prihlášok CTM cez CTM E-Filing je potrebné rešpektovať nasledujúce pokyny:

- do povinných kolónok musia byť vpísané požadované údaje; kolónky, do ktorých prihlasovatelia nemajú uviesť údaje, musia ostať nevyplnené: písanie znakov ako "N/A", ":", "-", "NO" môže predĺžiť spracovanie prihlášky CTM,
- znaky "ENTER" budú automaticky odstránené, keď budú uvedené v nasledujúcich sekciách: *Opis známky, Disclaimer, Indikácia farby, Zoznam tovarov a služieb*,
- znaky "ENTER" budú nahradené bodkočiarkou v zozname tovarov a služieb a medzerou v ďalších príslušných kolónkach.

Používatelia systému, aby označili text, ktorý nemá byť preložený do iného jazyka, musia používať dvojité úvodzovky (""). Platí to pre text uvedený v nasledujúcich sekciách: *Opis známky, Disclaimer, Indikácia farby, Zoznam tovarov a služieb*.

Všetky údaje uvedené v sekciách *Opis známky, Disclaimer, Indikácia farby, Zoznam tovarov a služieb* budú zachované vo svojom originálnom formáte. OHIM nebude modifikovať formát neskôr; zjavné chyby bude možné korigovať, tak ako sa to v konaní uplatňuje v súčasnosti.

Text uvedený veľkými písmenami bude preložený do iného jazyka, ak nebude v dvojitých úvodzovkách.

Napríklad: *Ak je zoznam tovarov a služieb uvedený veľkými písmenami, veľké písmená budú uvedené aj na osvedčení o zápise CTM a v databáze OHIM-u, v CTM-ONLINE. Ale keď sa text preloží do iných jazykov, zoznam bude zobrazený malými písmenami.*

CTM E-Filing poskytuje možnosť predbežného náhľadu pred konečným podaním prihlášky v PDF formáte. Je dôležité, aby používatelia skontrolovali PDF dokument a boli si istí, že formátovanie údajov tak, ako je zobrazené, im vyhovuje.

<http://oami.europa.eu>
(ač)

Správy z EÚ

Už pod švédskym predsedníctvom

Diskusia o možnosti vytvorenia patentu spoločenstva a jednotného európskeho patentového súdnicstva bude pokračovať aj počas švédskeho predsedníctva v Rade EÚ. Prvé zo série v druhom polroku 2009 naplánovaných zasadnutí pracovnej skupiny Rady EÚ pre duševné vlastníctvo (patenty), ktorá sa na expertnej úrovni zaoberá uvedenou problematikou, sa konalo 8. júla v Bruseli.

Na zasadnutí pracovnej skupiny bol za účasti zástupcov všetkých členských štátov EÚ a Európskej komisie **prerokovaný revidovaný návrh nariadenia o patente spoločenstva**. Švédske predsedníctvo navrhlo okrem iného zmeniť časti nariadenia týkajúce sa stanovenia výšky poplatkov za udržiavanie platnosti patentov spoločenstva, stanovenia pomeru, v akom sa budú vybrané udržiavacie poplatky rozdeľovať medzi Európsky patentový úrad (EPÚ), ktorý bude mať výlučnú právomoc udeľovať tento druh patentov, a národné patentové úrady členských štátov EÚ, ako aj distribučného kľúča, podľa ktorého sa bude príslušná časť poplatkov za udržiavanie platnosti patentov spoločenstva rozdeľovať medzi spomínané národné patentové úrady.

Otázky týkajúce sa stanovenia výšky udržiavacích poplatkov a ich rozdeľovania medzi EPÚ a národné patentové úrady členských štátov EÚ sú všeobecne považované za jedny z najkontroverzejších, čo potvrdila aj diskusia na zasadnutí pracovnej skupiny. Na základe stanovísk, ktoré členské štáty v Bruseli prezentovali, sa dá usudzovať, že ich postoj k otázkam týkajúcim sa udržiavacích poplatkov je naďalej značne rozdielny.

(lm)

Správy zo sveta

Návrhy zákonov o autorských právach, dizajnoch a topografiách

Srbsko – Tri návrhy zákonov majú zosúladiť srbskú legislatívu týkajúcu sa duševného vlastníctva s medzinárodnými nariadeniami i nariadeniami Európskej únie, konkrétne s Dohodou o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (Dohoda TRIPS), Ženevským aktom Haagskej dohody a rôznymi smernicami EÚ.

Návrh zákona o topografiách integrovaných obvodov nahradí existujúci zákon účinný od januára 2005.

Najdôležitejšie zmeny návrhu zákona o autorských právach sa týkajú spoločného uplatnenia autorských a súvisiacich práv. Podľa tohto návrhu autorské kolektívy nebudú môcť ďalej stanovovať poplatky jednostranne. Namiesto toho sa budú musieť dohodnúť o poplatkoch s držiteľmi licencií. Takéto riešenie je spravodlivejšie, pretože berie do úvahy finančnú situáciu držiteľov licencií.

Pokiaľ ide o dizajny, nový návrh namiesto doterajšieho termínu „právo na dizajn“ zavádza termín „priemyselný dizajn“. Výraz „priemyselný dizajn“ pomôže jasnejšie odlišovať dizajny určené na priemyselnú výrobu a dizajny s výlučne estetickými vlastnosťami.

Ďalšou významnou novinkou je zavedenie práva na odvolanie. Podľa doterajších právnych úprav mohli zúčastnené strany začať len administratívne konania proti rozhodnutiam.

WIPR, 7/2009
(jm)

Patentovateľnosť obchodných metód...

Spojené štáty americké – Napriek nesúhlasu generálneho prokurátora USA, prijal americký Najvyšší súd žiadosť o súdny príkaz na preskúmanie prípadu spochybnenia „machine-or-transformation“ testu patentovateľnosti obchodných metód. Žiadosť bola podaná prostredníctvom advokátskej kancelárie, ktorá nezastupovala prihlasovateľov pri predchádzajúcich rozhodnutiach.

Reakcia patentovej komunity bola vo všeobecnosti priaznivá, aj keď jeden z komentátorov zainteresovaný do prípadu, na rozdiel od mnohých, ktorí dúfali, že súd platnosť testu zruší, upozornil, že súd by mohol pristúpiť k prísnejším testom.

Pri posudzovaní patentovateľnosti sa odvolací súd zamerl na otázku, či je predmetný proces spätý s konkrétnym strojom alebo zariadením a či transformuje určitý predmet do iného stavu alebo na iný predmet. Odborníci z oblasti patentov po vydaní rozhodnutia vyslovili kritické reakcie a diskusie medzi právnikmi, aj v medzinárodnom meradle, stále prebiehajú.

Vláda naopak podporila „machine-or-transformation“ test tvrdením, že je „vytiahnutý z posledných rozhodnutí“ a je novou formuláciou tvrdenia, že „transformácia a redukcia predmetu do iného stavu alebo na iný predmet je kľúčom k patentovateľnosti nárokovanejho procesu, ktorý neobsahuje stroje.“

Pri posudzovaní žiadosti aj nesúhlasných stanovísk sa v správe vlády píše, že patentová prihláška v tomto procese neposkytuje možnosť nájsť odpoveď na otázku, či „machine-or-transformation“ test vylučuje patentovateľnosť „hraničných technológií“.

WIPR, 7/2009
(hg)

Zoznam všeobecne známych ochranných známok

Taiwan – Taiwanské informačné centrum naformulovalo zákon o ochranných známkach, ktorý rieši aj ochranu všeobecne známych známok, zákon o čestnom obchode i zásady riešenia sporov o doménových menách. O tom, či známka je, alebo nie je všeobecne známa, by však mali rozhodnúť príslušné úrady alebo súd s kompetenciou pre spory o ochranných známkach.

Aby sa takéto rozhodovanie zjednodušilo, Úrad duševného vlastníctva (IPO) na Taiwane zostavil a vo februári 2009 vydal zoznam všeobecne známych ochranných známok a analýz súdnych prípadov, ktorý by mal potenciálne slúžiť aj ako dôkaz, že ochranná známka je všeobecne známa. Zoznam obsahuje všeobecne známe ochranné známky potvrdené IPO, súdmi i komisiou pre čestný obchod. IPO príslušné prípady z času na čas prehodnotí a zoznam zaktualizuje.

Zoznam nenahrádza materiály, ktoré by ako dôkaz v konaní o ochranných známkach mal poskytnúť majiteľ všeobecne známej ochrannej známky.

Keďže spory o ochranných známkach sú finančne aj časovo náročné, je v záujme majiteľa všeobecne známej ochrannej známky, aby čo najskôr podal prihlášku ochrannej známky pre žiadané tovary alebo služby, a tak predišiel používaniu alebo zápisu rovnakej alebo podobnej ochrannej známky pre rovnaké alebo podobné tovary alebo služby.

WIPR, 6/2009
(jm)

Vymáhanie práv duševného vlastníctva v prípade nekalej súťaže

Ukrajina – V súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva v prípadoch nekalej súťaže boli na Ukrajine vykonané významné zmeny.

Nový zákon o nekalej súťaži sa vzťahuje len na obchodné činnosti (firemní alebo individuálni podnikatelia), a teda orgány štátnej správy, podnikateľské združenia a iní jednotlivci sú zo sféry aplikácie tohto zákona vylúčení.

V prípadoch nekalej súťaže vzťahujúcej sa na neoprávnené použitie obchodných mien, obchodných označení a dizajnov, nový zákon uprednostňuje prvé využitie práv duševného vlastníctva na trhu pred zápisom práv alebo pred žiadosťou o ich zápis.

Zmeny rozširujú aj kontrolu nečestných obchodných praktík, akými sú napr. šírenie nepravdivých informácií o obchodnej činnosti alebo jej produktoch (reklamou a pod.), ktoré ovplyvňujú alebo by mohli ovplyvňovať zábery spotrebiteľov pri kúpe či predaji.

K významným zmenám došlo aj v ustanoveniach týkajúcich sa zodpovednosti. Protimonopolný výbor už nemôže ďalej nariadovať konfiškáciu produktov porušujúcich zákon. Toto môže byť nariadené len ukrajinskými súdmi. Protimonopolný výbor si ale zachováva svoju právomoc nariadiť ďalšie opravné prostriedky, akými sú napr. ukončenie nekalých praktík a rozporov vyplývajúcich z chybných informácií.

WIPR, 5/2009
(hg)

Nové publikácie

Výber zahraničných publikácií

ANAWALT, Howard. Complete Ip guide : intellectual property in the 21st century.
Durham : Carolina Academic Press, 2009.
ISBN 1594603138.

ANDERSEN, Birgitte. Intellectual property rights in contemporary capitalism.
New York : Routledge, 2009. 288 s.
ISBN 0415483468.

BEST practices in biotechnology business development : valuation, licensing, cash flow, pharmacoeconomics, market selection, communication, and intellectual property.
Washington : Logos Press, 2008. 186 s.
ISBN 9780973467604.

BIOTECHNOLOGY IP & ethics.
Markham : LexisNexis, 2009. 305 s.
ISBN 0433451009.

BLAKENEY, Michael. Geographical indications and intellectual property : a legal and economic analysis.
Cheltenham : Edward Elgar, 2009.
ISBN 1843769506.

BURRELL, Robert. Copyright exceptions : the digital impact.
Cambridge : Cambridge University Press, 2009. 457 s.
ISBN 052112445.

CORNISH, Graham P. Copyright : interpreting the law for libraries, archives and information services.
London : Facet Publishing, 2009. 224 s.
ISBN 1856046648.

DIMITROV, Martin. Piracy and the state : the politics of intellectual property rights in China.
Cambridge : Cambridge University Press, 2009. 328 s.
ISBN 0521897319.

ENGDAHL, Sylvia. Intellectual property rights.
Chicago : Greenhaven Press, 2009.
ISBN 0737744898.

HANSEN, Peter W. Intellectual property law and practice of the United Arab Emirates.
New York : Oxford University Press, 2009. 888 s.
ISBN 0195370163.

HRICIK, David. Patent ethics : litigation.
New York : Oxford University Press, 2009. 500 s.
ISBN 019536709X.

HRICIK, David. Patent ethics : prosecution.
New York : Oxford University Press, 2009. 392 s.
ISBN 0195338359.

INTELLECTUAL property and human rights.
Cheltenham : Edward Elgar, 2009. 368 s.
ISBN 1848444478.

INTELLECTUAL property for integrated circuits.
Fort Lauderdale : J. Ross Publishing, 2009.
ISBN 1932159851.

INTELLECTUAL property protection of fact based works : copyright and its alternatives.
Cheltenham : Edward Elgar, 2009. 368 s.
ISBN 1848441835.

KNOWLEDGE generation and protection : intellectual property, innovation and economic development.
Berlin : Springer, 2009. 340 s.

POPELKOVÁ, Věra. Nehmotné statky.
Praha : Policejní akademie České republiky v Praze, 2009.
109 s.
ISBN 9788072512973.

SUTHERSANEN, Uma. Design law in Europe.
London : Sweet & Maxwell, 2009.
ISBN 1847039065.

ŠALOMOUN, Michal. Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl.
Praha : C. H. Beck, 2009. 180 s.
ISBN 9788074000973.

Výber nových publikácií z príručnej knižnice ÚPV SR

INTERNATIONAL table to patents 1/09, international table to trademarks 1/09, table to national PCT regulations 1/09, table of national regulations to the european patent 1/09, international table to utility models 1/09, international table to industrial designs 1/09 (CD-ROM).
Hürth : Hans Scheer Fachverlag, 2009.

Spracovala Mgr. Gabriela Píšová

Z obsahov vybraných časopisov

Justičná revue

č. 5/2009

Recenzie – anotácie

JEŽKOVÁ, R.: Marián Ševčík, CSc. a kol.: Správne právo procesné.
Eurounion 2009, strán 415

č. 6 – 7/2009

Štúdie

VALO, M.: De bis in idem v slovenskom (európskom) trestnom práve a potrestanie za priestupok

Články

TÓTHOVÁ, K.: Niekoľko úvah k späťvzatiu podania jeho právnym dôsledkom v procesnom práve

Za a proti

ŠTEVČEK, M.: K problematike tzv. kauzálnej príslušnosti niektorých slovenských súdov

FICOVÁ, S.: Otázniky nad kauzálnou príslušnosťou

Informácie

BENČATOVÁ, V.: Transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva do civilného procesu

Průmyslové vlastnictví

č. 4/2009

FALADOVÁ, Adéla – MAGDOLENOVÁ, Kristína: Návrh směrnice na prodloužení doby ochrany práv ke zvukovým záznamům

ŠTROS, David: K pravomoci soudu pro ochrannou známku Společenství k nařízení přechodného a ochranného opatření s celounijním účinkem

KOPECKÁ, Světlana: Výsledky českého předsednictví v Radě EU v oblasti průmyslového vlastnictví

ČERMÁK, Karel jr: Otázniky nad Londýnským protokolem

Evropské právo

JENERÁL, Emil: Z rozhodnutí stížnostních senátů EPÚ

Judikatura

Posuzování podmínek k dosažení ochrany práv vlastníka ochranné známky

Rozhodnutí Evropského soudního dvora

Rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora

Aktuality

Recenze

World Intellectual Property Report

č. 5/2009

PETOSEVIC, SD: Online Applications Available For Patents (Online prihlášky sú dostupné už aj pre patenty)

Rumunský patentový a známkový úrad sprístupnil nedávno možnosť online podávania národných a európskych patentových prihlášok, ako aj medzinárodných prihlášok podľa Zmluvy o patentovej spolupráci (PCT).

Za online podanie prihlášky zaplatí prihlasovateľ nižšie správne poplatky. Národná patentová prihláška podaná online ho vyjde na 20 eur, zatiaľ čo za podanie prihlášky v papierovej forme zaplatí 30 eur.

Ak si prihlasovateľ podá prihlášku online podľa PCT, cena sa pohybuje od 100 do 300 švajčiarskych frankov, v závislosti od kódovacieho formátu a obsahu prihlášky. Tá istá prihláška podaná v papierovej forme stojí 1 330 frankov, plus 15 frankov za každú ďalšiu stranu presahujúcu 30 strán prihlášky.

Rumunský systém online podávania prihlášok okamžite vygeneruje číslo a dátum prihlášky, zahŕňa chyby a nepresnosti v zadaných údajoch; je spoľahlivý a bezpečný, využívajúci kódovanie údajov so smart kartami.

PETOSEVIC, SD: New Law on Patent Attorneys Specifies Legal Requirements (Nový zákon o patentových zástupcoch špecifikuje právne požiadavky)

Zákon o patentových zástupcoch, ktorý v Rusku vstúpil do platnosti v marci 2009, sa zameriava na zlepšenie právnych predpisov týkajúcich sa ochrany práv duševného vlastníctva a špecifikuje požiadavky, ktoré musia spĺňať patentoví zástupcovia.

Podľa nového zákona patentoví zástupcovia musia mať potvrdenú svoju kvalifikáciu registráciou v zozname patentových zástupcov Ruskej federácie a získaním príslušného certifikátu. Mali by mať trvalé bydlisko na území Ruskej federácie, dosiahnuté univerzitné vzdelanie a preukázať najmenej štyri roky odbornej praxe. Majú právo pracovať ako samostatne podnikajúce subjekty alebo pracovať ako zamestnanci na kontrakt.

Osoby, ktorých činnosť bola zastavená rozhodnutím súdu a ktoré boli zo zoznamu patentových zástupcov vylúčené, nemôžu byť úradne potvrdené do funkcie patentového zástupcu. Taktiež túto činnosť nemôžu vykonávať civilní alebo štátni zamestnanci.

č. 6/2009

CHAN, Vivien – RIBEIRO, George: Can a City Name be Part of a Trademark? Daimler's Application for „Beijing Benz“ (Môže byť názov mesta súčasťou ochrannej známky? Prihláška Daimleru na „Beijing Benz“)

Ak sa ochranná známka skladá z názvu Čína alebo z názvu provincie, obce, okresu alebo mesta v Číne, čínske orgány pre ochranné známky obyčajne takúto prihlášku zamietnu. Stalo sa tak aj v prípade prihlášky „Beijing Benz“ firmou Daimler AG („Daimler“) a prípad je teraz v odvolacom konaní.

Ako dôvody na zamietnutie prihlášky Čínsky úrad pre ochranné známky uviedol, že zahraničná spoločnosť by nemala používať názov „Beijing“ ako súčasť svojej ochrannej známky. U používateľov by to mohlo vyvolať mylný dojem v súvislosti s pôvodom produktov (dokonca aj v prípade, že by príslušné produkty boli vyrobené v Pekingu (Beijing)). Ďalším dôvodom zamietnutia prihlášky bolo, že by sa názov Peking, ako hlavné mesto krajiny a zemepisný názov správneho obvodu, nemal používať ako súčasť ochrannej známky. A keby ochranná známka „Beijing Benz“ aj splnila podmienky zápisu, prihlasovateľom by mala byť samotná spoločnosť.

BOYDELL, Nick: European Parliament Votes to Extend Term of Music Copyrights to 70 Years (Európsky parlament predlžuje dobu ochrany hudby autorským právom na 70 rokov)

Podľa súčasnej platnej legislatívy je lehota ochrany pre reprodukovateľné diela 50 rokov odo dňa jeho prvého zverejnenia alebo uvedenia na verejnosť. Ale hudobný priemysel, ktorý od 60. rokov čelí veľkým finančným stratám vyplývajúcim z reprodukovateľnej hudby, žiada o predĺženie tejto doby ochrany.

Európsky parlament preto na návrh európskej komisie schválil množstvo zmien v smernici 2006/116/ES o lehote ochrany autorského práva a niektorých súvisiacich práv.

Najvýznamnejšou zmenou je predĺženie lehoty ochrany reprodukovanej hudby z 50 na 70 rokov, z čoho budú mať výhody tak hudobní producenti, ako aj interpreti. Napríklad, ak po 50 rokoch od prvého vydania alebo uvedenia diela producent neponúkol dostatočné množstvo nahrávok na predaj, interpret bude mať možnosť odstúpiť od zmluvy, na základe ktorej postúpil svoje práva producentovi. Ďalej, hudobní producenti budú povinní odvieť 20 % svojich príjmov do fondu pre hudobníkov bez stálych zmlúv, ktorý bude slúžiť na ich odmeňovanie. Interpreti budú mať tiež právo znovu prerokovať zmluvy, ktoré uzatvorili predtým ako nová legislatíva nadobudne účinnosť.

Európsky parlament požiadal komisiu, aby do januára 2010 posúdila, či predĺženie lehoty ochrany prinesie prospech audiovizuálnemu odvetviu.

č. 7/2009

LEJINS, Raidla: Protection of Industrial Property Strengthened under New Amendments (Nové dodatky posilili ochranu priemyselného vlastníctva)

V decembri 2008 prijal estónsky parlament uznesenie, ktorým sa novelizujú zákony upravujúce právnu ochranu predmetov priemyselného vlastníctva a s nimi súvisiace zákony.

Zmeny sa týkajú hlavne patentového a známkového zákona i zásad právnej úpravy zákona o priemyselnom vlastníctve.

Zmeny zavádzajú ustanovenia vzťahujúce sa na utajovanie patentových prihlášok a nekomerčné využitie patentov štátom. Utajovanie umožňuje prihlasovateľom utajiť prihlášky na vynálezy týkajúce sa národnej obrany. Ustanovenia o nekomerčnom využití patentov štátom stanovujú rámcové nariadenia na takéto využitie. Zmeny tiež detailnejšie špecifikujú niektoré výrazy ako vynález, patentové nároky a pod.

Zmeny sú účinné od marca 2009.

PETOSEVIC, SD. – SHCHICHKA, Alissia: Chamber Adopts Strict Position on Revocation for Non-Use of Trademarks (Komora zaujala jasné stanovisko k zrušeniu ochrannej známky z dôvodu jej nepoužívania)

Ruská komora pre patentové spory, odvolací orgán ruského Federálneho úradu pre duševné vlastníctvo, patenty a ochranné známky, zaujala prísny postoj ku konaniu o zrušení ochranných známk. Od 1. januára 2009 začala komora zamietat' žiadosti o zrušenie ochranných známk, ktoré nie sú patrične zdôvodnené.

Tento striktný postup bol spôsobený vysokým počtom žiadostí o zrušenie ochranných známok podaných v zlej viere, s cieľom vydierať legitímnych držiteľov ochranných známok, ktorí radšej zaplatia určitú sumu peňazí, ako by mali absolvovať ťažkopádne konanie na preukázanie používania ochrannej známky.

Podľa pôvodného ruského zákona mohol ktokoľvek podať žiadosť o zrušenie ochrannej známky, ak ochranná známka nebola používaná súvisle počas troch rokov. Po nadobudnutí účinnosti novej legislatívy týkajúcej sa duševného vlastníctva (január 2008) je umožnené podať žiadosť o zrušenie ochrannej známky len dotknutým osobám. Zákon však nedefinuje výraz „dotknutá osoba“ a takisto nie je jasné čo predstavuje primeraný záujem na podanie žiadosti o zrušenie ochrannej známky v dôsledku jej nepoužívania. Zatiaľ, kým nie je vydaný metodický pokyn, sa odporúča stranám, ktoré žiadajú o zrušenie ochrannej známky, aby preukázali, že ich výroba a tovary umiestňované na ruskom trhu sú v intenciách dobrej viery. Ako dôkaz môžu slúžiť faktúry, colné deklarácie, reklamné materiály, prieskum trhu, obchodné zmluvy a iné, ktoré preukazujú úmysel podnikat' na ruskom trhu. Nadväzane sa odporúča k žiadostiam o zrušenie predložiť vzorky obalov výrobkov, na ktorých je dotknutá ochranná známka vyobrazená.

č. 8/2009

FINLAND, USPTO to Cooperate in Patent Prosecution Highway Program (Fínsko, USPTO budú spolupracovať na programe urýchlených žalôb týkajúcich sa patentov)

Národná rada Fínska pre patenty a registráciu spolu so svojím partnerom Patentovým a známkovým úradom USA (USPTO) vytvárajú pilotný program urýchlených žalôb, aby na zmodernizovali a skvalitnili patentové systémy oboch krajín na medzinárodnej úrovni.

Podľa tejto dohody môže prihlasovateľ, ktorý dostane aspoň jedno kladné rozhodnutie o patentovom nároku, požiadať úrad partnerskej krajiny o vykonanie prieskumu mimo poradia. Cieľom je predchádzať zbytočným úkonom pri vykonávaní prieskumu a zrýchliť prieskumový proces vzájomným využívaním práce oboch úradov.

Program začal 26. júla 2009 a potrvá rok. Ide už o desiaty program tohto druhu. Podobné dohody s USPTO podpísali pred časom aj patentové úrady Nemecka, Kórey, Singapuru, Dánska, ako aj Európsky patentový úrad.

GOVERNMENT Announces New Strategy To Deal With Repeat

Online Infringers (Vláda ohlásila novú stratégiu boja s nenapravitelnými online porušovateľmi práv)

Vláda Nového Zélandu navrhuje na boj s nenapravitelnými porušovateľmi autorského práva novú stratégiu skladajúcu sa z troch krokov.

Prvým krokom bude, že nositeľ práv pošle upozornenie na „prvé porušenie“ poskytovateľom internetových služieb a tí budú povinní postúpiť upozornenie predpokladanému porušovateľovi.

Ak sa situácia nezlepší, môže nositeľ práv zaslať upozornenie „prestaň a viac to neurob“ a predpokladaný porušovateľ bude mať právo písomne reagovať. Ak nositeľ práv zistí, že jeho práva sú naďalej porušované, druhá fáza mu umožňuje obrátiť sa na súd pre autorské právo, aby prostredníctvom neho žiadal od poskytovateľov internetových služieb meno a kontaktné údaje domnelého porušovateľa.

Tretí krok oprávňuje nositeľa práv podať sťažnosť na súd pre autorské právo a upozorniť aj domnelého porušovateľa. Súd bude mať oprávnenie prisudzovať odškodné, vydávať súdne príkazy i pokuty a prikázať poskytovateľom internetových služieb ukončiť internetové pripojenie údajnému porušovateľovi.

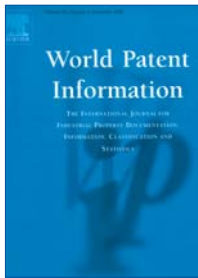
Opatrenie o ukončení internetového pripojenia sa stretlo s kritikou. Výkonný riaditeľ skupiny InternetNZ, ktorá prevádzkuje doménu .nz, sa o návrhu vyjadril kriticky v tom zmysle, že nikto nechce prehliadať porušovanie autorských práv, ale odpojenie domácnosti alebo spoločnosti od internetu presahuje mieru údajného priestupku. Táto požiadavka podľa slov Keitha Davidsona „prichádza od predstaviteľov hudobného a filmového priemyslu, ktorí prosia o zvláštne zaobchádzanie, ktoré si nezaslúžia. Takýmto prosbám už čelili vo Francúzsku a v Spojenom kráľovstve a naša vláda ich chce len nasledovať. O ukončení pripojenia by sa vôbec nemalo uvažovať.“

Thomson, Laura – Trimmer, Bonita: Pirate Bay Has No Safe Harbour In E-Commence Directive (Pirátsky záliv nemá bezpečný prístav v smernici o elektronickom obchode)

Rozhodnutie štokholmského súdu o spore medzi žalobcom (Sony a mnoho iných) a žalovaným (Carl Ulf Sture Lundstrom a iní) sa týkalo neslávnej webovej stránky „Pirate Bay“ (Pirátsky záliv). A netýkalo sa len porušovania autorských práv, ale tiež smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/31/ES o elektronickom obchode. Podľa ustanovení smernice neenesie poskytovateľ informačných služieb zodpovednosť za obsah informácií uložených na žiadosť prijímateľa služby, za podmienky, že poskytovateľ nemá vedomosť o ilegálnych aktivitách alebo informáciách, a po zistení takejto faktu urýchlene takúto informáciu odstráni alebo znemožní k nej prístup.

Podľa súdu však žalovaná strana z tohto ustanovenia ťažiť nemohla. Hoci používanie torrentových súborov znamená, že Pirate Bay nikdy neukladala autorské diela na svojich serveroch, súd konštatoval, že žalovaná strana si nebola vedomá, že autorské diela boli sprístupňované jedným používateľom inému používateľovi cez torrentové súbory uložené na Pirate Bay. Súd ďalej konštatoval, že obžalovaní si nemuseli byť vedomí faktu, že exaktné autorské diela, ktoré sú predmetom procesu, boli sprístupňované cez torrentové súbory z tejto stránky. Na druhej strane však podľa súdu obžalovaní vedeli, že sa na ich stránke poskytujú autorské diela týmto spôsobom, a boli viackrát požiadaní, aby torrentové súbory stiahli zo svojej stránky. Žalovaná strana tak neurobila. V skutočnosti zverejnila na stránke sťažnosti majiteľov práv, čím ich podľa nich zosmiešnila.

V tomto prípade vznikla otázka, či je nevedomosť o špecifickom porušovaní autorských práv postačujúca pri zbavovaní sa zodpovednosti podľa ustanovení o bezpečnom prístave. Podľa názoru švédskeho súdu nevedomosť o nezákonných súboroch nebola pre Pirate Bay dostatočná natoľko, aby z tejto ochrany ťažila. Švédsky súd sa spoliehal na veľký podiel torrentových súborov na stránke Pirate Bay, ktoré sa týkali nedovolených kópií autorských diel. Ale čo je vlastne prahom na zamietnutie ochrany: viac než 30 % alebo viac než 50 %? Ostatní poskytovatelia služieb na poskytovanie súborov sa pripájajú k upozorneniam o stiahnutí autorských diel. Budú poskytovatelia takýchto služieb zodpovední za porušovanie predtým, ako dostanú upozornenie o stiahnutí na základe faktu, že veľký podiel súboru poskytovaného cez ich službu porušuje autorské práva a oni o tom vedeli? Pirate Bay naopak tvrdí, že „akékoľvek autorské právo je porušené užívateľmi našej webovej stránky pri hľadaní napr. piesní. My nestiahneme ani časť torrentového súboru, ktorý umožňuje porušovanie autorských práv.“ Takýto prístup môže byť nástrojom pri ich vylúčení z bezpečného prístavu. Žalovaná strana sa obrátila aj na Európsky súdny dvor. Ale švédsky súd pohotovo na tento fakt zareagoval tým, že príslušná legislatíva je dostatočne jasná a názor Európskeho súdneho dvora nie je potrebný.

World Patent Information

č. 2/2009

A PATENT Based Evaluation of Technological Innovation Capability in Eight Economic Regions in PR China (Hodnotenie potenciálu technických inovácií v ôsmich regiónoch Číny na základe patentov)

V posledných dvadsiatich rokoch čínska veda, technika a ekonomika rastú veľmi rýchlym tempom. Jedným z významných ukazovateľov reálneho inovačného potenciálu výskumno-vývojových inštitúcií a firiem je počet podaných patentových prihlášok. Očakáva sa, že v priebehu niekoľkých rokov počet patentových prihlášok podaných v Číne presiahne počet prihlášok podaných v Amerike a Európe.

V priebehu rokov 1999 až 2004 bolo v Číne podaných vyše 220-tisíc patentových prihlášok, a to hlavne z oblasti lekárstva, tradičnej čínskej medicíny, zverolekárstva, hygieny a potravín. Medzi hlavné skupiny prihlasovateľov patria podniky, univerzity a výskumné ústavy.

FERGUSON VÁZQUEZ de PARGA, Lara: The IP Game, a Playful Way to Amuse and Train Young People (Hra zameraná na priemyselné vlastníctvo, hravý spôsob zabávania a vzdelávania mladých ľudí)

Španielsky patentový a známkový úrad, podobne ako ďalšie európske patentové úrady, venuje mimoriadnu pozornosť vzdelávaniu mladých ľudí. Hlavným cieľom tohto vzdelávania je zdôrazňovať význam ochrany jednotlivých predmetov priemyselného vlastníctva.

Úrad organizuje a podieľa sa na príprave rôznych aktivít a tiež zabezpečuje preklady brožúr vydávaných Svetovou organizáciou duševného vlastníctva do španielskeho jazyka. Napriek tomu chýbali prítlačlivé nástroje a pomôcky, ktoré by vzbudili záujem mladých ľudí o priemyselné vlastníctvo. Preto španielsky úrad pristúpil k príprave vlastných pomôcok a výsledkom tohto snaženia bolo vytvorenie počítačovej hry. Hra, ktorá je určená študentom vo veku 12 až 18 rokov, prostredníctvom jednotlivých krokov objasňuje postup pri zabezpečovaní právnej ochrany jednotlivých predmetov priemyselného vlastníctva. Súčasťou hry je aj príručka pre učiteľov.

PATENTING Activities in Turkey: The Case of the Textile Industry (Patentové aktivity v Turecku: situácia v textilnom priemysle)

Turecký patentový inštitút bol zriadený ako nezávislý orgán so samostatným rozpočtom pri ministerstve priemyslu a obchodu. Systém ochrany patentových práv v Turecku je podobný ako v krajinách Európskej únie alebo v ďalších členských krajinách Parížskeho dohovoru na ochranu priemyslového vlastníctva. V priebehu rokov 1995 až 2008 inštitút prijal vyše 30-tisíc patentových prihlášok, z ktorých 17 % bolo od domácich prihlasovateľov. Najviac udelených patentov bolo z chémie a hutníctva, a z naj-

staršieho odvetvia v Turecku – textilu bolo 28 patentov udelených domácim subjektom a 757 zahraničným. Najviac patentových prihlášok v odvetví textilného priemyslu podala do konca roka 2006 turecká firma Arçelik, Inc.

ODA, Shigeaki: JP-NETe – A English-Language Search Tool for Japanese Unexamined Patents (JP-NET – vyhľadávací nástroj v anglickom jazyku na neprezreté japonské patenty)

Podávanie patentových prihlášok vo východoázijských krajinách rastie z roka na rok a tri veľké ázijské patentové úrady – Japonský patentový úrad (JPÚ), Štátny úrad duševného vlastníctva Číny (SIPO) a Kórejský úrad duševného vlastníctva (KIPO) sa zaradili podľa počtu patentových prihlášok medzi 20 top patentových úradov vo svete. Anglicky hovoriaci experti majú však často problémy s vyhľadávaním a výberom patentových dokumentov z týchto krajín. Jedným z informačných zdrojov, ktoré sa využívajú napríklad pri výbere japonských patentových dokumentov, sú abstrakty japonských patentových dokumentov v anglickom jazyku (PAJ). Databáza obsahuje abstrakty od roku 1976 a každý rok do nej pribudne okolo 400-tisíc nových dokumentov. Informácie o japonských patentových dokumentoch sú dostupné aj v databáze JP-NET, ktorá pozostáva z dvoch druhov databáz.

V jednej sú sprístupnené anglické abstrakty japonských patentových dokumentov a v druhej strojové preklady nových abstraktov do angličtiny za posledné tri mesiace, ktoré zatiaľ neboli zaradené do databázy abstraktov.

CHINESE to English Automatic Patent Machine Translation at SIPO (Strojový preklad čínskych patentov do angličtiny v SIPO)

V apríli 2008 Štátny úrad duševného vlastníctva Číny (SIPO) spustil pre verejnosť na testovanie službu strojového prekladu čínskych patentových spisov do angličtiny. Prostredníctvom tejto služby budú mať používatelia jednoduchší prístup k čínskym patentovým informáciám, pretože čínske patentové dokumenty budú môcť vyhľadávať na základe strojového prekladu patentových nárokov a opisu vynálezu.

Cieľom testovania je zistiť, či je spomínaná služba schopná zabezpečiť preklad patentových dokumentov z rôznych oblastí techniky, a zhromaždiť spätnú väzbu od používateľov; v prípade potreby sa pristúpy k skvalitneniu jej výstupov.

Časopis Duševné vlastníctvo vydáva:

Úrad priemyselného vlastníctva SR, Jána Švermu 43,
974 04 Banská Bystrica, Slovenská republika
www.upv.sk

Riadi redakčná rada:

Predseda: prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Členovia: JUDr. Zuzana Adamová, PhD., Ing. Štefan Holakovský,
Ing. Darina Kyliánová, Ing. Ľubomír Poliak, prof. JUDr. Ján Švidroň, CSc.,
prof. PhDr. Ing. Miroslav Tuma, DrSc.

Publikované názory autorov príspevkov sa nemusia stotožňovať s názor-
mi členov redakčnej rady časopisu a vydavateľa. Odborné príspevky boli
recenzované.

Adresa redakcie:

Úrad priemyselného vlastníctva SR, „Duševné vlastníctvo“,
Jána Švermu 43, 974 04 Banská Bystrica, Slovenská republika
tel.: 048/43 00 270, fax: 048/43 00 402,
e-mail: casopisDV@indprop.gov.sk

Výkonný redaktor: PhDr. Július Šípoš

Jazyková korektúra: Mgr. Janka Krajčiová

Grafická úprava: Bc. Jana Zimová

Registrované MK SR – EV 3081/09

ISSN 1335-2881

Vychádza 4x ročne

Tlač: KOPRINT

Cena jedného čísla je **2,82 €** + poštovné (85,- Sk + poštovné), ročné pred-
platné je **11,28 €** + poštovné (340,- Sk + poštovné). Odberateľovi časopisu
sa účtuje navyše poštovné podľa platného cenníka.

Rozširuje a objednávky prijíma (aj do zahraničia):

Úrad priemyselného vlastníctva SR, Jána Švermu 43,
974 04 Banská Bystrica, Slovenská republika
Informácie o obsahu jednotlivých čísel si môžete vyhľadať aj na URL
adrese <http://www.upv.sk/?dusevne-vlastnictvo-archiv>

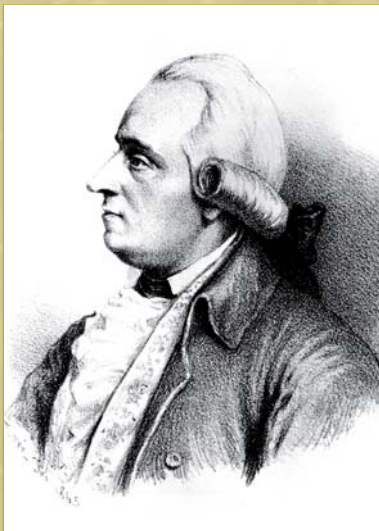
Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tohto časopisu sa nesmie reprodukovat', uložit' do vyhľadávacieho systému alebo použit' v akejkoľvek forme pomocou elektronických, mechanických, fotokopírovacích a záznamových prostriedkov alebo akýmkoľvek iným spôsobom bez predchádzajúceho písomného povolenia vydavateľa.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or utilized in any form by electronic, mechanical, photocopying, recording means or otherwise without prior written permission of the Publisher.

Ján Barica

MALÝ SLOVENSKÝ PANTEÓN VEDY A TECHNIKY

Vydal: Úrad priemyselného vlastníctva SR, 2004

ŠTEFAN LUMNITZER

(1749 - 1806)

Bratislavský lekár a botanik

JURAJ FÁNDLY

(1750 - 1811)

Populizátor moderného poľnohospodárstva
u nás koncom 18. storočia

LADISLAV BARTOLOMEIDES

(1754 - 1825)

Priekopník slovenskej vlastivedy

ISSN 1335-2881

